

MESAČNÍK MINISTERSTVA OBRANY

ČÍSLO 11 / NOVEMBER 2011

Zo zbierok Vojenského historického múzea v Piešťanoch - Tatra T-111 C

Mier nie je samozrejmosťou

/ red

/ Ivan KELEMENT

Stovky ľudí si 4. októbra pri Pamätníku československých vojakov na Dukle pripomenuli 67. výročie Karpatsko-duklianskej operácie, ktorá je podľa odborníkov považovaná za jednu z najťažších bitiek v strednej Európe počas druhej svetovej vojny. Na hrdinov, ktorí položili svoj život za to, aby sme mohli slobodne žiť by sme nemali nikdy zabúdať. „Sloboda a mier nie je samozrejmosťou

aj napriek tomu, že si to dnešná mladá generácia veľmi neuvedomuje a treba jej to neustále pripomínať,“ vyhlásil minister obrany Ľubomír Galko pri Pamätníku československých vojakov na Dukle. Pri príležitosti spomienkovej akcie odovzdal Pamätnú medailu ministra obrany SR 3. stupňa ôsmim vojnovým veteránom, ktorí sa zúčastnili bojov v druhej svetovej vojne. Šéf rezortu obrany sa na

východnom Slovensku zúčastnil aj pietnej spomienky pri Pamätníku sovietskej armády vo Svidníku a pri soche armádneho generála Ľudvíka Svobodu. Pri tejto príležitosti sa stretol aj s dcérou maršala Koneva Natáliou a dcérou generála Svobodu Zoe Klusákovou Svobodovou, ktoré si uctil kyticami kvetov.

Lukáš MILAN
šéfredaktor

Oktober priniesol veľké zmeny, a to aj bez VOSR. Najprv generál Ľubomír Bulík oznámil, že vo funkcii náčelníka generálneho štábu končí. Niekde krútili hlavami, niekde strieľalo šampanské. O desať dní nato vláda Ľvety Radičovej neprežila hlasovanie o eurovale. Niekde krútili hlavami, niekde strieľalo šampanské. Niekde trochu predčasne.

Pád vlády sprevádzal síce bezprecedentný politický chaos, ale na prekvapenie mnohých vyhral zdravý sedliacky rozum a súčasní ministri potiahnu karavánu až do marca. Aj sa medzičasom objavili hlasy, že napríklad generál Bulík by mal zostať na svojom mieste, keďže vláda sa bude meniť. Bulík však v rozhovore pre Obranu trvá na tom, že odchádza. Prišiel čas pre nového náčelníka, hovoriť odchádzajúci najvyššie postavený profesionálny vojak.

Odôvodňuje to tým, že v armáde sa začína úplne nová etapa. Etapa zmien. Ako povedal štátny tajomník: Ideme rezať prebytočný tuk v OS SR. Na konci týchto zmien by mala prísť nová éra. Čas keď sa Ozbrojené sily SR nebudú potácať nad priepastou, ale reálne fungovať s tým, že sa nebudú presúvať peniaze na kilometre alebo letové hodiny z ušetrených peňazí na toaletný papier.

Strategické hodnotenie obrany je hotové, Biela kniha obrany je krátko pred dokončením. Nové vedenie ministerstva tak môže pokojne napísať „fahrplan“ jednotlivých zmien a rezov.

Obrana krajiny a suverenity štátu totiž nemá politickú farbu. Nech už z marcových volieb vziđe akokoľvek farebná vláda, reforma ozbrojených síl bude musieť pokračovať. Teda, môže zostať aj momentálne status quo.

Potom to však už nebudú Ozbrojené sily Slovenskej republiky, ale skôr Odbrojené slabiny Slovenskej republiky a tie sa budú môcť promenádovať skôr na dýchových pochodoch, kde sa holé zadky tolerujú.

Lukáš Bulík

Z obsahu

**Strážia
vzdušnú
hranicu**

str. 6 - 9

**Generál
Bulík
odchádza**

str. 10 - 11

**Útvar
s vôňou
chleba**

str. 38 - 39

str. 4-5 Krátko z rezortu
str. 6-9 Strážia vzdušnú hranicu
str. 10-11 Rozhovor
s generálom Bulíkom
str. 12-13 Kto chce chrániť zákon,
musí to mať v srdci
str. 14-15 Afganský zápisník
str. 16-17 Hodiť sa na zem a čakať

str. 18 Pevná reťaz
kybernetickej obrany
str. 19 TECHNIKA – krátko
str. 20-23 OT a BVP
str. 24-25 Problémom treba hľadať
rozumné riešenia
str. 26 Cisternová tatrovka
str. 27 Plukovník Ján Lipský

str. 28-31 Americké ľahké vozidlo
str. 32 TECHNIKA – krátko
str. 33 Bojová strelba blízka
realite
str. 34 Obhajuje záujmy
400 ľudí
str. 35 Zachránil život
austrálskemu vojakovi

str. 36-37 Kritická infraštruktúra
str. 38-39 Útvar s vôňou chleba
str. 40-41 Vírus Stuxnet
str. 42 Prieskum
str. 43 Z rezortu
str. 44-46 servis • tipy • rady
str. 47 Kanadská stratégia

Mesačník Ministerstva obrany SR
Založený v Clevelande (USA) 1914
Obnovený v Bratislave v roku 1993
Ročník XIX, č. 11/2011
Redakčná uzávierka 2. 11. 2011
Do výroby zadané 7. 11. 2011

Vydavateľ:
Ministerstvo obrany SR
Kommunikačný a tlačový odbor

Šéfredaktor:
Mgr. Lukáš MILAN
tel.: 0960 312 950, 0903 824 491
e-mail: lukas.milan@mod.gov.sk

Zástupca šéfredaktora:
PhDr. Pavol VITKO
tel.: 0960 313 072, 0903 820 847
e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk

Redaktor:
Jozef ZIAK, plukovník v zálohe
tel.: 0960 338 352, 0903 820 194
e-mail: jozef.ziak@mil.sk

Vedúca vydania a jazyková úprava:
Ing. Eleonora BUJÁČKOVÁ
tel.: 0960 313 054
e-mail: eleonora.bujackova@mod.gov.sk

Fotograf:
Mgr. Ivan KELEMENT
tel.: 0903 820 698

Tajomníčka redakcie:
Bc. Milena SLEZÁKOVÁ
tel.: 0960 312 984, fax: 0960 312 520
e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk

Grafická úprava:
kapitán Ing. Otakar HRABÁK
Ivana MIŠKOLCIOVÁ
Lýdia SEVČÍKOVÁ
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

Adresa redakcie:
Mesačník OBRANA
Kommunikačný odbor MO SR
Kutuzovova 8
832 47 Bratislava
e-mail: obrana@mod.gov.sk
www.mosr.sk/obrana

Tlač:
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

Na titulnej strane
foto Ivan KELEMENT

© Ministerstvo obrany SR
EČ 41208, ISSN 1336-1910

Intenzívnejšia spolupráca

/ red

/ foto Pavol VITKO

Iracká republika chce zintenzívniť spoluprácu so Slovenskom v oblasti obranného priemyslu. Priestor na spoluprácu vidí najmä v oblasti odminovacích zariadení Božena. Ministra obrany Ľubomíra Galka o tom na stretnutí 10. októbra informoval iracký veľvyslanec Matheel Dhayif Majeed Al-Sabtím. Podľa Al-Sabtima má Irak záujem najmä o zaškolenie odborníkov na obsluhovanie odminovacích systémov Božena. Momentálne totiž vlastní 29 kusov týchto zariadení. Minister Galko irackého veľvyslanca ubezpečil, že Slovensko má záujem spolupracovať s Irakom v tejto oblasti. Priestor na spoluprácu však vidí vo viacerých oblastiach. „Irackej strane vieme ponúknuť priestor na špecializovaný výcvik s ostrými chemickými látkami v centre Rádiacnej, chemickej a biologickej ochrany v Zemianskych Kostoloch, ďalej spoluprácu s našim novootvoreným Centrom výnimočnosti EOD v Trenčíne, či vzdelávací kurz pre nižších dôstojníkov v Akadémii ozbrojených síl v Liptovskom Mikuláši,“ uviedol minister.

Bezpečnostné predpisy neporušili

/ red

/ foto Ivan KELEMENT

Minister obrany Ľubomír Galko označil za kačicu dohady o tom, že pri zásahu pohotovostných stíhačiek pri nehľasiacom sa lietadle bolo ohrozené iné lietadlo v oblasti.

Vedenie rezortu obrany odmieta dohady o tom, že by počas zásahu dvojice pohotovostných vojenských stíhačiek MiG-29, ktoré v sobotu 22. októbra leteli k nekomunikujúcemu katarskému civilnému dopravnému lietadlu, bola ohrozená bezpečnosť ďalšieho lietadla, ktoré letelo v oblasti. Podľa náčelníka štábu strategického plánovania GŠ OS SR Ľubomíra Svobodu bola skutočná vzdialenosť lietadiel deväť kilometrov, mali aj odlišné letové hladiny, ich výškový rozdiel bol asi 300 metrov. Stíhačky zasahovali po tom, ako v sobotu o 10:34 dostali informáciu od strediska v Českej republike o vzdušnom objekte, ktorý tam letel bez rádiového spojenia. Naše stíhačky vzlietli o 10:54, s civilným lietadlom nadviazali vizuálny kontakt, spojenie na núdzovej frekvencii nebolo nadviazané. Pilot dopravného lietadla posunkami signalizoval, že okrem poruchy rádiového spojenia nemá žiadne problémy. Dvojica pohotovostných lietadiel MiG-29 bezpečne odprevala toto lietadlo k hranici vzdušného priestoru SR a odovzdala ho do zodpovednosti maďarským partnerom, tiež zapojeným do integrovaného systému protivzdušnej obrany NATO - NATINADS.

Ondrejcsák: SHO dokončíme

/ Miroslav MIZERA

Štátny tajomník Róbert Ondrejcsák vystúpil 20. októbra na Slovensko-maďarskom európskom fóre, ktoré v Bratislave zorganizovala Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku v spolupráci s Centrom pre európske a severoatlantické vzťahy Nadáciou Fridricha Eberta a Maďarským inštitútom medzinárodných vzťahov. V rámci expertného fóra zhrnul dôvody, ciele a závery Strategického hodnotenia obrany, ktoré bude v nasledujúcich týždňoch finišovať dokončením Bielej knihy o obrane SR, ktorá načrtne model budúcich Ozbrojených síl SR na ďalšiu dekádu. Podľa jeho názoru rovnako hlboká vnútorná analýza rezortu, pridružených organizácií a jednotlivých spôsobilostí spolu s identifikáciou najväčších výziev pre rezort sú veľmi dôležité pre naše ozbrojené sily a dobrým základom pre ďalšie vedenia rezortu. Za veľký úspech štátny tajomník Ondrejcsák považuje plánované približne 10 %-né zvýšenie rozpočtu na obranu v budúcom roku, čo v reálnych číslach prinesie MO SR a OS SR dodatočných 60 miliónov eur v porovnaní s minulým rokom.

Diskutovali o bezpečnostnej politike

/ PhDr. Alena HARAGOVÁ

V Akadémii ozbrojených síl sa 18. októbra konal 2. ročník medzinárodnej vedeckej konferencie s názvom „Národná a medzinárodná bezpečnosť“. V úvodnom bloku vystúpil náčelník GŠ OS SR gen. Ľubomír Bulík. Analyzoval operačné, bezpečnostné prostredie, predovšetkým taktické prvky budúcich ozbrojených síl. Hovoril aj o modernizácii výzbroje, ktorú považuje za najdôležitejšiu podmienku dosiahnutia interoperability OS SR. Účastníci konferencie sa zamerali na aktuálne problémy súčasných medzinárodných vzťahov a formovanie globálneho bezpečnostného prostredia, na problematiku národnej bezpečnosti ako objektu výskumu a realizácie bezpečnostnej politiky štátu a na úlohy OS pri predchádzaní a riešení konfliktov. Zúčastnilo sa 47 odborníkov z Poľska, Čiech, Ukrajiny a Slovenska. Zastúpené boli najmä vysoké školy, ich katedry a pracoviská zaoberajúce sa problematikou medzinárodných vzťahov a národnej bezpečnosti, MO a MV SR.

/ Pavol VITKO

Pri pamätníku padlých britských letcov v Čunove si 5. októbra predstaviteľia rezortu obrany a britskej ambasády pripomenuli úmrtie posádky bombardéra, ktorá tu pred 67. rokmi plnila bojové úlohy. „Dovoľte mi vyjadriť moju vďaku a úctu tejto posádke a mnohým ďalším letcom a vojakom, ktorí počas 2. svetovej vojny bojovali za slobodu,“ povedala Susannah Montgomeryová, veľvyslankyňa Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska na Slovensku. Bombardér Wellington 40. perute Kráľovského letectva dostal za úlohu nadržanom 5. októbra 1944 zhodiť do Dunaja míny. Cieľom bolo zabrániť plavbe nepriateľských lodí.

Lietadlo vylietalo zo severotalianskej základne Foggia. Spomedzi piatich členov posádky Royal Air Force neprežil nikto. Z rieky sa podarilo vyloviť iba telo rotmajstra Charlesa Herberta Gunbyho, operátora. Je pochovaný na britskom vojenskom cintoríne v Prahe. Ďalšími členmi posádky boli kapitán lietadla a pilot Arthur Leslie Mayers, navigátor let. seržant Vallance McCall, bombometčík seržant Harry Walker Hesketh a strelec seržant Robert Cummin Johnson.

Pocť britským hrdinom

Omša na Gerlachu

/ Tibor UJLACKÝ, PhD.

Najvyšší končiar Vysokých Tatier Gerlachovský štít bol 5. októbra miestom nevšednej udalosti. Biskup – ordinár OS a OZ SR Mons. František Rábek (na fotografii vpravo) v prítomnosti spoločníkov a horských vodcov slávil sv. omšu. Liturgickej slávnosti predchádzal 6 hodínový výstup na 2 655 metrov vysoký tatranský končiar, ktorý Mons. Rábek so spoločníkmi absolvoval už niekoľkokrát. Teraz už vo veku 62 rokov. Láska k horám a k tatranským končiarom si vyžaduje dostatočnú fyzickú kondíciu a tú vojenský biskup Rábek vďaka svojmu pravidelnému športovaniu má aj v tomto veku. Je príkladom aj pre príslušníkov ozbrojených zložiek štátu, z ktorých niektorí už absolvovali s ním niekoľko výstupov na Kriváň. Mons. Rábek ani vtedy nevystúpil medzi poslednými, ale vždy medzi prvými. Ba dokonca minulý rok napriek zrušenému výstupu pre nepriazeň počas výstupu ako jeden z troch. Vďaka vzdaniu ordinára Rábeka Nebeskému Otcovi počas sv. omše na nevšednom kamenom oltári z tatranskej žuly, bolo preto namieste.

Strážia našu vzdušnú hranicu

Pilot preberá od technika lietadlo. Ten v ňom predtým pripravil navigačný systém na let. Pilot vychádza po schodíkoch do kabíny MiG-29, ukurtuje sa, pozapína potrebné prepínače, začne skúšku palubných systémov a motorov.

/ Jozef ŽIAK

/ foto autor, Ondrej MALINIAK

Stechnikom, ktorý stojí pri lietadle, je po celý jej čas spojený pomocou kábla ako pupočnou šnúrou. Postupne mu hlási dosiahnuté hodnoty. Všetky sú v norme, a tak sa po skončení „motorovky“ rozlúčia. Technik sa odpája a vyprevádza pilota na let zdvihnutým palcom. Pilot roluje so strojom na dráhu, o chvíľu žiada od riadiaceho lietania povolenie vstupu na dráhu a štart. Otáčky motorov má na maxime, nacvičené úkony pred vzletom. Režimy motorov sú v poriadku. Po povolení štartu púšťa brzdu a stroj rýchlo nabera potrebnú rýchlosť na štart. Pre pilota MiG-29 kapitána Lubomíra Fertala je to už rutina. Veď má nalietaných vyše 1 100 hodín.

Na rôznych typoch lietadiel. Rodák z Prešova sám o sebe hovorí, že je príkladom typického chlapca, ktorému učarovali lietadielka.

Posledný, ktorý sa preškolil na MiG-21

Vystrihoval si ich, skladal modely, doslova hltal knihy a spomienky vojnových pilotov. Už vtedy ho zaujímali len vojenské, a nie civilné lietadlá. Prvý let absolvoval v lete, po prijatí na vysokú leteckú školu ešte v prešovskom aeroklube.

„Bol to Zlín Z-142. Všetko sa mi vtedy zdalo veľmi rýchle. Nevedel som si pred-

staviť, ako môže pilot stíhať urobiť všetky potrebné úkony počas letu. Pri ďalších letoch a získaní potrebných skúseností som zistil, že to ide celkom v pohode. Neskôr, už v škole som podobný pocit prežíval pri prvých letoch na prúdovom cvičnom lietadle L-29 Delfín. Rýchlosť už bola neporovnateľne vyššia a veru nebol problém sem-tam zabľúdiť aj pri lete na okruhu. Potom prišiel L-39 Albatros. A najmä prvý let na nadzvukovom lietadle. MiG-21 bola v porovnaní s predchádzajúcimi typmi do-

slova raketa. A štart s forsážou to bol rýchlovýťah. Inak sa to ani nedá prirovnať k niečomu inému. Určitým logickým završením môjho úsilia bol prechod na naše najrýchlejšie a najvyspelejšie lietadlo, na MiG-29. Keď má človek nalietaných čoraz viac hodín, postupne zisťuje, že na všetky úkony počas letu má vlastne kopec času. Aj keď, samozrejme, vo vzduchu treba byť neustále v strehu,“ hovorí kapitán Fertal.

V slovenskom letectve mu patrí aj jeden primát. Bol posledným pilotom, ktorý sa preškolil na MiG-21. Bol to v roku 1999. Ešte predtým mal možnosť zalietat si aj za oceánom, v USA. V Texase absolvoval najskôr jazykový kurz a neskôr aj letový výcvik. Deväť mesiacov lietal spoločne s americkými pilotmi na cvičnom lietadle Cesna T-37. „Bolo to šikovné, dobre ovládateľné lietadlo. Pre nás malo trochu nezvyčajné usporiadanie sedadiel. Žiak aj inštruktori sedeli vedľa seba. Malo to výhody, ale aj nevýhody. Ale pre mňa, vtedy mladého poručíka, to bola veľká škola. Okrem iného aj preto, že som si dosýta zalietal. Veď nálet 180 hodín za deväť mesiacov je v našich slovenských podmienkach neopakovateľný,“ spomína dnes jeden z najskúsenejších pilotov MiG-29.

Dodnes si vie vychutnať napríklad akrobáciu, prepady, či lety vo dvojici alebo v malej výške. Podľa neho je to niekedy doslova adrenalín. Najmä keď lietadlá letia od seba vzdialené dva tri metre. Navyše sa pri letoch vo dvojici pridáva aj zodpovednosť nielen za seba. Vždy zodpovedá ten, čo letí vpredu. Vie, že nesmie robiť žiadne prudké manévry, aby pilot za ním stihol reagovať a nestala sa tragédia. Nezabudnuteľné sú podľa kapitána Fertala aj lety v stratosfére. Aj keď samy osebe nie sú veľmi zaujímavé, lieta sa podľa prístrojov a pred nimi sa treba dlho obliekať do výškového obleku. Po rozhone a dosiahnutí najvyššej rýchlosti na forsáži človeka v tých 18 kilometroch prevrápi krásne modré nebo, ktoré postupne prechádza až do fialového odtieňa.

Z ekonóma pilot

Na rozdiel od skúseného pilota má poručík Mário Nedelka zatiaľ nalietaných približne 350 hodín. Hoci aj jeho lietadlá priťahovali od detstva, cesta k lietaniu bola zložitejšia. Rodák z Prieštian vystudoval v Liptovskom Mikuláši najskôr strednú vojenskú školu a neskôr aj vojenskú akadémiu. Ale smer ekonomika armády.

„V piatom ročníku akadémie som zistil, že je možnosť prihlásiť sa na pilotný smer. Neváhal som a využil som šancu. Úspešne som prešiel fyzickými a psychologickými previerkami a začal som štúdium v Žiline. Na žilinskej univerzite som ho dokončil v roku 2007 a vo februári toho roku som nastúpil ako pilot na Sliač. Nešiel som celkom do neznáma, lebo vo vtedajšej leteckej základni Sliač som bol počas štúdia dva mesiace na praxi. Prvý let som absolvoval na letisku v Hornom Hričove na zlíne a bol to nezabudnuteľný zážitok. Dobré základy ešte v Žiline mi dal bývalý vedúci akrobatickej skupiny Biele Albatrosy Ivan Chvojka, potom na Sliači majori Lacko a Mano. Dost zaujímavý bol prechod na L-39 Albatros. Predsa len ide o prúdové, aj keď cvičné lietadlo. Kolektív letky ma prijal veľmi dobre. Dnes priznávam, že vtedy som nečakal, že sa budú

Historické letisko Trí duby

ku mne správať tak ústretovo. Bez ich pomoci a rád by som tak rýchlo za uplynulé obdobie asi ťažko zvládol úspešné preškolenie a skúšky pilota tretej a druhej triedy. V súčasnosti sa chystám na skúšky pilota prvej triedy. Mnohé som sa naučil a zvládol. Dobré viem, že je ešte predo mnou veľa toho, čo sa musím naučiť, aby bol zo mňa plnohodnotný pilot," poznamenáva poručík Nedelka.

Kapitán Fertal i poručík Nedelka vyzdvihujú pomoc trénažerov na L-39 Albatros a MiG-29, ktoré majú k dispozícii na Sliachi. Podľa nich pomáha pilotovi pri dlhších prestávkach od lietania, aby sa potom necítil v kabíne ako cudzí predmet. Zopakujú si taktiež riešenie špecifických prípadov za letu, napríklad vysadenie motorov, požiar či katapultáž.

Podpora z hangáru

O to, aby mali piloti k dispozícii pripravenú leteckú techniku, sa stará kolektív technickej letky opráv a predpísaných prác. Jej zástupca veliteľa kapitán Róbert Szakszon poznamenáva, že v polovici októbra finišovali s opravami a predpísanými prácami na lietadlách MiG-29 a L-39 Albatros. Rodák z Košíc vyštudoval po maturite na vojenskom gymnáziu v Banskej Bystrici Vysokú vojenskú leteckú školu v Košiciach a na Sliach nastúpil pôvodne k druhej letke, na lietadlá MiG-29. Leteckú techniku sa podľa neho aj napriek mnohým ťažkostiam darí držať v prevádzkyschopnom stave vďaka takým odborníkom, ako sú špecialisti pre drak a motor: nadrotmajster Ján Kuzma a rotmajster Miroslav Hrinko (obaja majú na starosti MiG-29) a rotmajstri Anton Čerňanský a Peter Pribilínek (tí sa starajú zasa o L-39), elektrošpecialisti podpráporčíci Mílan Kasač a Ján Putnok, odborníci na rádiovýbavenie podpráporčíci Radovan Majer a Radovan Suja, ale aj odborníci z výzbrojnej skupiny podpráporčíci Jozef Porvazník a Erik Hegedüs. V rámci letky pôsobí aj skupina príprav letových činností a skupina objektívnej kontroly. Nadrotmajster Martin Schmidt a ďalší jej príslušníci dôkladne analyzujú každý let i filmy zo strelieb, skupina záchranných prostriedkov, či skupina starajúca sa o zameriavacie systémy.

Neustále v pohotovosti

Bojová letka zmiešaného krídla má v súčasnosti k dispozícii 10 lietadiel MiG-29 AS a dve lietadlá MiG-29 UBS (dvojmiestne). Pred piatimi rokmi lietadlá modernizovali podľa požiadaviek NATO a odporúčaní medzinárodnej organizácie civilného letectva ICAO. Takže v súčasnosti stroje disponujú moderným navigačným a komunikačným systémom a IFF systémom (na rozpoznanie vlastný – cudzí). Okrem iného došlo v kabíne lietadla k výmene indikátorov v metrických mierach na anglosaské, bol osadený nový multifunkčný farebný displej na zobrazovanie identifikáciu letových a navigačných informácií, ako aj multifunkčný ovládací panel pre zjednodušenie ovládania prístrojov. Podľa zástupcu veliteľa zmiešaného krídla Sliach podplukovníka Romana Poláčka je najdôležitejšou úlohou letky plnenie úloh nedotknuteľnosti vzdušného priestoru Slovenska ako aj NATO priestoru [jeho severného krídla] v systéme protivzdušnej obrany (NATINADS). Permanentne sú 24 hodín denne pripravené dve lietadlá MiG-29 plniť tieto úlohy. Podplukovník Poláček si pochvaľuje, že sa postupne v bojovej letke darí čoraz viac do plnenia úloh vtahovať aj mladých pilotov. Dvaja z nich, nadporučíci Ján Kurtík a Branislav Kysel po úspešnom dolietaní pilota -1. triedy na L-39 sú momentálne vo výcviku pre NATINADS. Sú tesne pred dokončením výcviku a zaradením do pohotovostného systému. Úlohy si veľmi dobre plní aj technik lietadla MiG-29 rotný Peter Káka.

„Všetci sa v rámci svojich možností starajú o to, aby mali piloti na čom lietať a technika bola v poriadku,“ konštatuje kapitán Szakszon. Príslušníci letky robia všetky predpísané práce na leteckej technike, výmeny motorov i zmeny na leteckej technike podľa bulletinov.

Ľudia v pozadí

Veliaci poddôstojník zmiešaného krídla Sliach štábný nadrotmajster Peter Mesarkin pripomína, že kým zo sliacheho letiska vzlietne lietadlo, je za tým veľa práce množstva ľudí. „Aby pilot vzlietol, musí svoju prácu urobiť napríklad aj vojak, ktorý pozametá dráhu. Ďalší, ktorí lietadlo naplnia technickými plynmi a palivom, hasiči, ktorí zabezpečujú lietanie, technici rôznych odborností, ktorí pripravujú lietadlo a napokon ho technik lietadla odovzdá pilotovi, a mnoho ďalších príslušníkov krídla,“ pripomína veliaci poddôstojník.

Zástupca veliteľa zmiešaného krídla podplukovník Roman Poláček hovorí, že život krídla si nie je možné dosť dobre predstaviť bez práce príslušníkov práporu podpory zmiešaného krídla. Okrem iného sa podieľajú na zabezpečení nepretržitej ochrany vzdušného priestoru Slovenska v rámci NATINADS vyčlenenými pozemnými silami a prostriedkami a plnia aj dôležité úlohy pozemnej pátracej a záchrannej služby, zabezpečujú krídlo materiálom všetkých zásobovacích tried. Život zmiešaného krídla a letová činnosť na letisku Sliach by bola nemysliteľná bez každodennej práce príslušníkov práporu zabezpečenia leteckej prevádzky. Veď zabezpečujú napríklad neustálu prevádzku rádionavigačných, rádiolokačných, rádiových a svetlotechnických prostriedkov, ďalej spevnené a nespevnené letiskové plochy v prevádzkyschopnom stave, požiarnu ochranu letiska a vykonávajú aj zdravotnú a padákovú službu v rámci leteckej pátracej a záchrannej služby. „Len kvalitná práca všetkých príslušníkov zmiešaného krídla Sliach je cestou k plneniu našej hlavnej úlohy, ktorou je ochrana vzdušného priestoru Slovenska, a tým aj vzdušného priestoru NATO v rámci systému protivzdušnej obrany NATINADS,“ zdôrazňuje podplukovník Poláček.

Technici pri údržbe motora L39

Vzlet MiG-29

Albatros v opatere technikov

Sonický tresk

Verejnosť viackrát zaznamenala sprievodné javy aerodynamického tresku opisované ako výbuch alebo výstrel pri prelete vojenských lietadiel vzdušných síl nadzvukovou rýchlosťou. Vyvolali a vyvolávajú množstvo reakcií obyvateľstva aj médií. Najvýraznejšie sa prejavili po výbuchu v Novákoch, keď obyvateľstvo žilo v obavách z možného opakovania tragédie.

Čo to vlastne je? Aerodynamický tresk alebo sonický tresk je javom fyzikálneho javu rázovej vlny. Rázová vlna vzniká, keď je rýchlosť zdroja zvuku väčšia alebo rovnaká rýchlosti zvuku. V prírode je najznámejším príkladom aerodynamického tresku hrom, no napríklad i obyčajné praskanie bičom je spôsobené rázovou vlnou na konci biča pohybujúceho sa nadzvukovou rýchlosťou. Aerodynamický tresk môžeme pozorovať tiež pri lietadlách alebo strelách pohybujúcich sa nadzvukovou rýchlosťou. V atmosfére sa zvukové vlny (rozhuchy) môžu šíriť iba obmedzenou rýchlosťou. Na ilustráciu pri zemskom povrchu rýchlosťou asi 1 225 km/h (340,3 m/s), v stratosfére pri rýchlosti 1 060 km/h. Ak sa lietadlo pohybuje touto alebo vyššou rýchlosťou, dochádza k stláčaniu vzduchu (vytvára sa rázová vlna) a potom k prudkej expanzii plynov sprevádzanej hlasným treskom, ktorý sa šíri v kuželi za lietadlom. V mieste dotyku so zemským povrchom je potom tresk počuteľný. Veľkosť kužela a intenzita je priamo úmerná rýchlosti lietadla. Dobrým príkladom je pohľad na čln a kužeľovú vlnu za ním, čím je čln rýchlejší, tým je i vlna väčšia a neskôr zaniká, pri pomalejši plavbe sa ani nedostane k brehu. Tak je to i s rázovou vlnou a aerodynamickým treskom, ktorý ju sprevádza.

Aby sa maximálne eliminoval tento jav, lety nadzvukovou rýchlosťou sa všeobecne môžu vykonávať iba vo veľkých výškach, nad Slovenskom len v týchto letových hladinách: v stúpacom lete minimálne pri výške 11 300 m, v horizontálnom lete pri výške od 12 500 m a v klesavom lete od výšky 13 700 metrov.

A prečo sa vôbec tieto lety robia? Piloti lietadiel MiG-29, ako jediných lietadiel u nás schopných takýchto výkonov, musia byť schopní ovládať svoju techniku vo všetkých režimoch letu, teda i na hraniciach ich výkonnosti. Lety na prekonávanie rýchlosti zvuku, lety nadzvukovými rýchlosťami a lety v stratosférických výškach sú v mnohom špecifické a vyžadujú výcvik na ich zvládnutie. Takisto všetky systémy, najmä pohonné jednotky po opravách, musia byť preverované na limitných režimoch letu. Let nadzvukovou rýchlosťou môže byť nariadený i v rámci plnenia prioritnej úlohy vzdušných síl, ochrany vzdušného priestoru NATINADS, napríklad v čo najrýchlejšej pomoci lietadlu v núdzi, kde môžu minúty a sekundy rozhodovať o úspešnosti úlohy. No i v tomto prípade platia obmedzenia pre nadzvukové rýchlosti stíhacieho lietadla tak, aby nedošlo k ohrozeniu bezpečnosti letu, obyvateľstva a majetku občanov SR.

Vzdušné sily OS SR sa všemožne usilujú o včasné informovanie verejnosti, aby sa predišlo poplašným správam a sťažnostiam. Obvodné úrady v oblastiach, ktoré môžu zaznamenať sonický tresk, majú k dispozícii príslušnú dokumentáciu obsahujúcu informácie (trasy a mapy) o tratiach na lety lietadiel Vzdušných síl OS SR nadzvukovou rýchlosťou a bol im poskytnutý odborný výklad a poučenie o problematike. Pri súčasnej vysokej hustote civilnej letovej prevádzky nad územím Slovenska nie je možné informovať verejnosť o letoch nadzvukovou rýchlosťou deň alebo niekoľko dní vopred. Lety lietadiel nadzvukovou rýchlosťou sa vykonávajú len v súčinnosti s orgánmi riadenia civilnej letovej prevádzky, aj to len vtedy, keď to momentálna hustota letovej prevádzky umožňuje.

Náčelník GŠ OS SR generál Ľubomír Bulík:

Svoj priestor v prospech OS SR som sa usiloval využiť naplno

/ Pavol VITKO

/ foto Ivan KELEMENT

Pán generál, 1. októbra sa verejnosť prostredníctvom tlačovej besedy s ministrom obrany Ľubomirom Galkom a s vami dozvedela, že z funkcie odídete o rok skôr, ako sa vám skončí druhé obdobie vo funkcii. Čo tomu predchádzalo?

Rozhodnutie prenechať pozíciu náčelníka generálneho štábu mladšiemu kolegovi platí. Predchádzalo mu moje dôkladné zvažovanie, ako aj korektná diskusia s ministrom obrany Ľubomirom Galkom. Život je však niekedy zložitejší, ako očakávame. Týka sa to aj politického diania na Slovensku. Keďže si uvedomujem zodpovednosť za stabilitu v Ozbrojených silách SR, svoje prípadné ďalšie zotrvanie vo funkcii musím teda ešte ponechať otvorené. No aj tak som presvedčený, že práve realizovaná „inventúra“ v ozbrojených silách a v celom rezorte, teda Strategické hodnotenie obrany (SHO), je tým najvhodnejším momentom, keď treba prenechať pomyselné žezlo môjmu nástupcovi. Takému, ktorý bude mať potenciál viesť ozbrojené sily ďalším nie jednoduchým obdobím. Po voľbách v minulom roku nové politické vedenie deklarovalo záver seriózne a hlbkovo analyzovať všetky oblasti rezortu. Mal som možnosť byť v tomto tíme a viesť ho za ozbrojené sily. Myslím, že sme urobili kus poctivej a serióznej práce. Výsledky SHO novému náčelníkovi GŠ definujú, na akej je štartovacej čiare, kde sú najväčšie problémy a kde ho čakajú najväčšie výzvy. Skrátka – je to ten najvhodnejší čas na zmenu, ktorá by sa mala realizovať k 1. decembru 2011.

Napokon – aj vy ste v decembri 2004 striedali v pozícii náčelníka Generálneho štábu generála Milana Cerovského v priebehu jeho druhého funkčného obdobia...

Aj preto viem, o čom hovorím. Keď som pred siedmimi rokmi dostal šancu a zodpovednosť za výstavbu ozbrojených síl, tiež to bol zlomový čas, pretože Slovensko bolo definitívne pozvané do NATO. Mojou ambíciou bolo vybudovať moderné ozbrojené sily. Nasaditeľné do celého spektra operácií v rámci medzinárodného krízového manažmentu, ako aj schopné pomáhať našim obyvateľom. Budovali sme ich ako flexibilné a interoperabilné aj na spoluprácu s našimi partnermi. Predovšetkým s armádami Severoatlantickej aliancie. Nie vo všetkom sa nám to podarilo.

V čom vidíte najväčšie problémy?

To, čo sme nedosiahli, sa týka predovšetkým modernizácie techniky. Ozbrojené sily v súčasnosti disponujú kvalitným personálom, ktorý je však do istej miery demotivovaný práve vývojom v tejto oblasti. Je to obrovský problém. Mal byť pritom oveľa intenzívnejšie riešený už od čias predvstupového obdobia do NATO. Aktuálne dožívania skoro všetkých veľkých zbraňových systémov a komplexov je odrazom dlhodobého neriešenia tejto situácie. S tým, že je veľmi malá pravdepodobnosť rýchlej obmeny alebo modernizácie. Pritom zastaraná technika je už pre súčasné, ale najmä budúce operácie, skutočne nedostatočná. V tomto smere dosť paradoxne pôsobí, že ozbrojené sily sa zo strany verejnosti dlhodobo držia medzi najdôveryhodnejšími inštitúciami. Posledný prieskum ukázal, myslím, až 78 %. To ma veľmi teší a občanom za dôve-

ru ďakujem. Na druhej strane som takúto podporu necítil najmä v období, keď sa v posledných rokoch zostavoval rozpočet a my sme zakaždým tahali za kratší koniec.

Prezident Ivan Gašparovič sa začiatkom tohto roka vyjadril, že generalitu bolo v minulosti práve v tomto smere málo počuť. Videli ste situáciu v minulom období ružovejšie? Alebo ste si radšej zahryzli do jazyka a...

Nie, nemám jazyk dohryzený! Veľmi si vážim záujem nášho pána prezidenta o ozbrojené sily. Na zlé situáciu v oblasti modernizácie techniky som však upozorňoval pravidelne, opakovane a dôrazne. Ako náčelník generálneho štábu som každoročne pripravoval komplexný rozbor ozbrojených síl za uplynulé dvanásťmesačné obdobie. Ak by si teda niekto myslel, že generalita „kričala“ nedostatočne, môže si tieto dokumenty preštudovať. Podobne to bolo aj v rámci pravidelných trojmesačných hodnotení. Takisto som písomne veľmi naliehavo upozorňoval na všetky riziká pri plánovaní rozpočtu. Ten sa však, prirodzene, neschvaľoval ani na generálnom štábe, ani na ministerstve obrany. Okrem toho v novodobej „mediálnej“ histórii vždy platí, že vojak nikdy žiadnu vojnu nevyhral a ak sa v rámci boja vyskytnú problémy, môže za ne vždy vojak. Pravda, niekto by si azda myslel, že je aj iná cesta. Možno taká, že som mal chodiť poza chrbát politických vedení rezortu obrany po centrálnych politických strán. Že som mal takpovediac „inkognito“ klopať na dvere v prezidentskej kancelárii, že som mal „púšťať informácie“ novinárom... Nie! Takto ozbrojené sily v demokratickom štáte nefungujú. A nesmú! O tom, akú chce mať štát armádu, rozhodujú štátnici, vláda a parlament. Ja som svoj priestor, ktorý mi vymedzujú zákony a morálka, využil naplno. A aj preto som rád, že v podstate všetko, na čo som oficiálne upozorňoval v minulých rokoch, potvrdili všetky snahy ministrov obrán o zlepšenie stavu v ozbrojených silách, vrátane aktuálneho Strategického hodnotenia obrany.

Keďže sám hovoríte, ako znížovanie rozpočtu výrazne ovplyvnilo ozbrojené sily, neobchádzala vás v posledných rokoch myšlienka na rezignáciu?

Tak som bol vychovávaný – splň rozkaz (úlohu), potom môžeš diskutovať. Aký by to bol príklad pre ostatných v ozbrojených silách? Iste, nebolo mi do spevu, keď sme museli zrušiť dlhodobu pripravovanú rozvojovú projekty. Ani vtedy, keď sme sa museli lúčiť s kolegami, ktorí ešte mali na to, aby slúžili ďalej. No ja som zobral túto funkciu preto, aby som armáde pomohol. A to všetkými svojimi silami – a nielen v dobrých, ale aj horších časoch. Je jednoduché byť generál, keď nie sú problémy.

Vráťme sa ešte o sedem rokov späť. V akom stave ste preberali ozbrojené sily a čo ste si stanovili ako priority?

Slovenská republika bola čerstvo prizvaným štátom do exkluzívneho klubu Severoatlantickej aliancie. Už pred samotným prizvaním v roku 2004 rezort vykonal obrovský kus práce. Mal som tú česť podieľať sa na tom aj vo svojich predchádzajúcich funkciách. Či už to bola pozícia náčelníka štábu pre operácie a náčelníka štábu pre rozvoj. Tiež keď som mal na ministerskej časti ako generálny riaditeľ sekcie na starosti obranné plánovanie. Po nástupe do súčasnej funkcie som svoje predstavy zhmotnil do vízií, ktoré som verejne publikoval. Týkali sa rozvoja ozbrojených síl v oblasti personálu, poddôstojníckeho zboru, modernizácie či výcviku. Dnes mi to veľmi pomáha pri spätnom hodnotení, do akej miery sa to podarilo naplniť.

Môžeme konkrétnejšie...

Tešilo ma, že na základe vývoja v personálnej oblasti som mohol vtedajšiemu ministrovi obrany odporučiť, aby bol pozastavený výkon povinnej vojenskej služby. Od 1. januára 2006 sme začali budovať plne dobrovoľné profesionálne OS. Samozrejme, s výrazne inou štruktúrou. Veď si len porovnajme: keď som nastúpil, mali sme až 520 tabulkových pozícií pre plukovníkov. Dnes ich máme 62. Prehodnotili sme kompetencie a zodpovednosť na všetkých úrovniach velenia a riadenia. S víziou, aby sme korešpondovali s vývojom vo vyspelých krajinách Aliancie. Obrovská vec, ktorá sa nám podarila a na ktorú som naozaj hrdý, je vybudovanie poddôstojníckeho zboru. Hneď po nástupe do funkcie som uvažoval vytvoriť niečo, ako je dnes hlavný poddôstojník. Som rád, že vtedajšie vedenie rezortu mi vyšlo v ústrety. Pre fungovanie ozbrojených síl to bola a je kľúčová vec. V mojom prvom štvorročnom období sme mali relatívne stabilný rozpočet, takže sa nám dalo vybudovať základy spôsobilostí v zmysle požiadaviek NATO a EÚ. Nebol až taký problém s plnením medzinárodných záväzkov. Rozpočet nám umožňoval reálnejšie plánovať výcvik a prípravu personálu podľa noriem NATO. Čiastočne sme sa posunuli v modernizácii. S príchodom svetovej finančnej krízy však nastali ťažšie časy...

Nehodlali ste pre prichádzajúcu krízu neprijať ponuku na vaše druhé funkčné obdobie?

Uvedomoval som si, že to bude veľmi ťažké. Predovšetkým v oblasti financií. Ozbrojené sily neboli modernizované a išli sme do obdobia, keď nás čakali veľmi náročné úlohy. Spojené boli a sú najmä so zabezpečením operácií medzinárodného krízového manažmentu. A to pri istej strate spôsobilostí a schopností plnohodnotne zabezpečovať všetky úlohy. Podfinancovanie vplyva napríklad aj na domáci krízový manažment. Napriek tomu – som vojak. Keď ma oslovili predstavitelia štátu, cítil som to nielen ako veľkú výzvu. Čítil som aj veľkú podporu mojich generálov, plukovníkov a ďalších kolegov. S tým, že sme sa zamerali predovšetkým na stabilitu v oblasti disciplíny a morálneho stavu vojsk. To bolo a je v stave neustáleho znížovania rozpočtu veľmi dôležité. Akou armádou by sme boli, keby sme neobstáli aj v horších časoch? A obstať môžeme len vtedy, keď sa morálka a disciplína netrasú v kolenách. Situácia sa pritom vyvíjala tak, že sme v mnohých oblastiach museli urobiť aj radikálne rezy. V roku 2009 to vyústilo do nového vnútorného organizačného členenia Ozbrojených síl. To prišlo po relatívne dlhšom období stability. Následne sme sa sústredili na plnenie medzinárodných záväzkov predovšetkým vo vzťahu k operáciám, na systém ochrany vzdušného priestoru NATINADS a na spôsobilosti v rámci domáceho krízového manažmentu. Opakovane poviem: teší ma, že napriek situácii vo vyzbrojovaní je personál ozbroje-

ných síl v celkom dobrej kondícii. Ľudia sú profesionálne vycvičení, morálka sa drží, formujeme sa v tímovom duchu, máme spoločný cieľ a vieme, kde sú naše priority.

Odchádzate medzi vojakov v zálohe. Ti sú rozdrobení vo viacerých organizáciách. Otázka znie tak, prečo nemajú organizáciu, ktorá by zastrešovala všetkých? Takú, ktorá by bola naozaj silným partnerom pre politikov pri ich rozhodovaní a skutočnou autoritou pre ostatnú verejnosť?

Toto je podľa môjho názoru veľký problém nielen medzi vyslúžilými vojakmi. Roztrieštenosť je historický a mentálny problém celého Slovenska. Myslím, že je to aj tým, že Slováci nemali vlastný štátny útvar, ktorý by ich spájal, takže sa vedeli zjednotiť len voči nepriateľovi. No a keďže nám ostalo v génoch byť proti niekomu, hľadali sme si nepriateľa aj po vzniku samostatného štátu – a to medzi sebou. Aj preto som sa usiloval uplatňovať v ozbrojených silách motto: „Spoločné ciele, rovnaké priority a jednotný tím.“ Pravdaže, v prostredí aktívnych profesionálnych vojakov to inak ani nejde. Vojaci v zálohe však majú slobodu a demokracia im umožňuje, aby sa organizovali podľa toho, ako sa rozhodnú. No partiálne skupiny s úzkymi záujmami majú malú šancu presadiť niečo väčšie. Aj ja si myslím, že tieto združenia by mohli byť zastrešené organizáciou, ktorá by hovorila v mene všetkých. Tak by mala podstatne silnejšie slovo. Samozrejme, so zachovaním všetkých špecifik a možností na sebarealizáciu v jednotlivých združeniach.

Pán generál, vaša vojenská kariéra sa začala v roku 1975 na železničnej stanici v Bytči, kde vás odprevádzala na základnú vojenskú službu vaša priateľka a už 28 rokov manželka Naďa. Mali ste vtedy pocit, že si v torbe nesiete aj maršalskú palicu? Čo bolo hnacím motorom vašej vojenskej kariéry?

V roku 1975 som nemal ani len predstavu o tom, do čoho idem. Dodnes som jediný profesionálny vojak v celej rodine z otcovej aj matkovej strany. Predtým ma oslovil náborový dôstojník s tým, že by som narukoval ako vojak z povolania k motostrelcom. Rozložil som si to slovo na „moto“ a „strelci“. Motory to je to, čo ma bavilo. Veď som sa učil za automechanika. Vravím si, to bude fajn. A to strielanie, ku ktorému som vtedy nemal vzťah, hádam už dajako zvládnem. Preto som nastúpil na základnú službu. Popritom som si vo Vyškove robil prvú vojenskú školu. Bolo to pre mňa celkom iné prostredie. Predtým som sa vedel v škole aj uliat, alebo hľadať skôr ľahšiu cestu. To očakávanie a prvotná zvedavosť sa však vo vojenskom prostredí premenili na výzvu niečo dokázať. Začal som vnímať, že ak niektorí kamaráti opisovali domáce úlohy, ja som sa skúšal prísť na koreň veci – a zároveň išť svojou cestou. Často som diskutoval s učiteľmi a mal som veľmi dobrý pocit, ak sa mi podarilo niečo vymyslieť, naplánovať či zorganizovať tak, aby to fungovalo. Dnes sa považujem za človeka, ktorý sa nevzdáva a keď sa už raz do niečoho pustí, chce to dotiahnuť tak, aby bol spokojný. A aby boli s výsledkom spokojní aj kolegovia a nadriadení. V podstate to teda nie je až taká zložitá filozofia. Bola a je o sklbení ambícií so skúsenosťami a vedomosťami, ktoré som sa vždy snažil prehľbovať. A je aj o srdci. Bez toho, aby ste úprimne nežili pre armádu, nedosiahnete v nej nič. Aj preto presadzujem heslo: „Sme profesionálni vojaci, nie žoldieri.“

Čo odkážete svojmu nástupcovi?

Určite mu nechcem zanechať odkaz len tak cez médiá a nepochybne budeme o situácii v ozbrojených silách ešte dlho diskutovať. Nech sa však poučí zo všetkého pozitívneho aj negatívneho, s čím sme sa mali možnosť v rámci velenia v ozbrojených silách za posledné roky popasovať. Za tých sedem rokov vo funkcii viem viac ako kedykoľvek predtým, že veliteľia aj mužstvo musia spoločne dbať na vytvorenie toho najlepšieho systému platného pre všetkých. Ak bude dobrý systém, bude v ňom priestor na uplatnenie ostatných a vyniknutie najlepších. Spoločné ciele musia stať nad osobnými záujmami. Vďaka tomu sa nám podarilo splniť certifikácie v rámci deklarovaných síl do NATO. Vďaka tomu môžeme byť hrdí na pôsobenie našich vojakov v zahraničných operáciách, či pri pomoci našim obyvateľom v krízových situáciách. Aj preto všetkým vojakom a zamestnancom, s ktorými som za tie roky spolupracoval, naozaj úprimne ďakujem. Želám im všetko najlepšie, rovnako ako môjmu nástupcovi, ozbrojeným silám a celému rezortu obrany.

Plk. Ing. Jaroslav Hamár sa narodil v roku 1966 v Považskej Bystrici, kde absolvoval gymnázium. Po jeho ukončení začal študovať na Vysokej škole dopravy a spojov v Žiline v odbore strojárská technológia – priemyselné inžinierstvo. V roku 1987 prestúpil na Vojenskú akadémiu v Brne, kde v roku 1989 ukončil inžinierske štúdium v odbore letecká výroba. V rokoch 1990 – 1991 pracoval v Považských strojárňach v Považskej Bystrici v oblasti zbrojárskeho priemyslu. Ďalšie štyri pôsobil ako stredoškolský učiteľ na Strednej priemyselnej škole v Považskej Bystrici. V tom čase si doplnil pedagogické a psychologické vzdelanie na Vysokej škole dopravy a spojov v Žiline. Od roku 1995, keď nastúpil do Policajného zboru, pracoval v rôznych odboroch a na úrovniach ako vyšetrovateľ. Špecializované policajné vzdelanie si doplnil v Akadémii Policajného zboru v Bratislave. Od roku 2004 pracoval na Odbore všeobecnej kriminality Úradu justičnej a kriminálnej polície krajského riaditeľstva PZ v Trenčíne. 1. 10. 2010 ho minister obrany menoval do funkcie riaditeľa Vojenskej polície.

/ Pavol VITKO

Riaditeľ Vojenskej polície plukovník Jaroslav Hamár:

Kto chce chrániť zákon, musí to mať v srdci

Pán riaditeľ, aká je tendencia v oblasti páchania trestnej činnosti v ozbrojených silách?

Vojenská polícia od januára 2009 do augusta 2011 evidovala 1 174 podozrení z trestnej činnosti. Z tohto počtu bolo evidovaných 460 podozrení z vojenských trestných činov a 714 podozrení z nevojenskej trestnej činnosti. Z celkového počtu 1 174 prípadov podozrení bolo 214 trestných činov. Vývoj situácie v oblasti priestupkov je za obdobie predchádzajúcich troch rokov ustálený a z hľadiska počtu takmer rovnaký.

Akých priestupkov sa príslušníci ozbrojených síl dopúšťajú najčastejšie?

Možno konštatovať, že najčastejší spôsob páchania priestupkov príslušníkmi ozbrojených síl je v oblasti dopravy. Z celkového počtu priestupkov je však až 66 % priestupkov páchaných na súkromných motorových vozidlách. Samozrejme – predovšetkým v čase mimo výkonu služby.

Ktoré trestné činy evidujete najčastejšie?

Trestná činnosť, ktorú eviduje Vojenská polícia, je veľmi rôznorodá. Z vojenskej trestnej činnosti sa najviac vyskytovali podozrenia z prečinu vyhýbania sa služobnému úkonu alebo výkonu vojenskej služby. Tiež to bolo porušovanie služobných povinností a neuposlušnosť rozkazu. Vojenská polícia sa však nespecializuje len na vojenské trestné činy z nevojenskej trestnej činnosti sú medzi podozreniami najviac zastúpené prečiny podvodu, krádeží či ublíženia na zdraví. Takýchto protiprávnych konaní sa vojaci dopúšťajú v čase služobnej činnosti, ale aj osobného voľna. Dá sa konštatovať, že celkovo každý rok zaznamenávame mierny pokles páchania trestnej činnosti.

Aká je tendencia v požívaní alkoholických nápojov počas služby?

Za obdobie rokov 2009 – 2011 je relatívne stabilizovaná. Štatisticky môžeme uviesť, že v roku 2009 sme evidovali 29 prípadov, v roku 2010 to bolo 25 prípadov a do augusta tohto

roka to bolo 24 prípadov. Treba však rozlišovať, či uvedené konanie napĺňa znaky skutkovej podstaty priestupku alebo trestného činu.

A celková objasnenosť?

Ako som už povedal, z trestných vecí, ktoré prijala Vojenská polícia od januára 2009 do konca augusta 2011, bolo evidovaných 214 trestných činov. Z nich bolo objasnených 145, čo predstavuje 67,7 %. Objasnenosť v oblasti priestupkov sa stabilne pohybuje v rozmedzí 96 – 98 %.

Môžete uviesť konkrétne príklady porušovania zákonov?

Napríklad typický príklad týkajúci sa „zvyškového“ alkoholu. V apríli tohto roku sa vojak 2. stupňa dopustil prečinu vyhýbania sa služobnému úkonu alebo výkonu vojenskej služby podľa § 401 ods.1 Trestného zákona. Pred nástupom do výkonu celodennej zmeny informátora, do ktorej bol určený písomným vojenským rozkazom veliteľa, ho podrobili dychovej skúške na zistenie požitia alkoholických nápojov. Ráno o 06,59 hod. mu namerali hodnotu 0,24 mg/l alkoholu v dychu. Po polhodine mu opakovanou dychovou skúškou namerali hodnotu 0,21 mg/l alkoholu. Do služby musel nastúpiť iný príslušník útvaru. Vyšetrovací spis bol predložený na VOP Prešov s návrhom na podanie žaloby.

Alebo prečin podvodu podľa § 221 ods. 1 Trestného zákona. Stal sa v novembri 2009. Vojak 2. stupňa si od spoločnosti Pohotovosť s. r. o., vzal pôžičku vo výške 1 400 €. Zaviazal sa ju vrátiť spolu s príslušným poplatkom vo výške 1 216 € t. j. celkovo 2 616 €, v pravidelných splátkach v zmysle splátkového kalendára. Do podania oznámenia však vojak nepoukázal žiadnu splátku. V tomto prípade bol vyšetrovací spis predložený na Vojenskú obvodnú prokuratúru Prešov s návrhom na podanie žaloby.

Čo robíte v oblasti prevencie?

V oblasti primárnej prevencie robíme osvetovú činnosť, ako napríklad preventívne profylaktické prednášky, školenia, semináre, konferencie či konzultácie. Prednáškovú činnosť na tému „Spoločne proti kriminalite“ sme orientovali najmä podľa druhov a kvantity výskytu protiprávnych konaní v jednotlivých úradoch, útvaroch a zariadeniach ministerstva obrany

a ozbrojených síl. V profylaktickej činnosti na tému „Bezpečná jazda“ sa príslušníci Vojenskej polície venovali zvyšovaniu právneho vedomia vodičov. Tiež sme spolupracovali s civilnou verejnosťou. Boli to rôzne ukážky činnosti a materiálu Vojenskej polície s cieľom prezentácie činnosti Vojenskej polície a zvyšovania právneho vedomia občanov.

V sekundárnej prevencii sme kládli dôraz na policajný výkon v rámci hliadkovej a kontrolnej činnosti. A to aj v rámci preventívno-bezpečnostných akcií, celo-teritoriálnych preventívno-bezpečnostných akcií so zameraním na kontrolu zabezpečenia majetku štátu v správe ministerstva obrany. Vráťme zabezpečenia ochrany zbraní a munície. Tiež boli zamerané na kontrolu výkonu dozornej a strážnej služby, ako aj na kontrolu dodržiavania rozkazu ministra obrany Slovenskej republiky č. 14/2005 o zabezpečení ochrany pred užívaním alkoholických nápojov. Podobne išlo aj o ochranu nefajčiarov. Kontrolovali sme tiež dodržiavanie rozkazu náčelníka generálneho štábu ozbrojených síl č. 1/2002 o zabezpečení realizácie Národného programu boja proti drogám. Prevencia sa týkala aj kontrol ochrany vstupov do vojenských objektov a výkonu dohľadu nad premávkou vojenských motorových vozidiel. V rámci dopravného-bezpečnostných akcií sme spolupracovali aj s Policajným zborom SR. No a možno spomenúť aj náš podiel na tvorbe interných normatívnych aktov a novelizácii všeobecne záväzných právnych predpisov v oblasti prevencie kriminality. Tu sme tiež spolupracovali s mimorezortnými bezpečnostnými zložkami a orgánmi štátnej správy.

Ktoré projekty považujete za najdôležitejšie v rámci medzinárodnej spolupráce?

Je to najmä spolupráca v rámci projektu MNMPBAT (Multinational Military Police Battalion), teda v rámci mnohonárodného práporu Vojenskej polície, ktorí tvoria Poliaci, Chorváti, Česi a my. O našom spoločnom cvičení Čierny medveď, ktoré sa tento rok uskutočnilo na Lešti, ste písali aj v OBRANE. Afiláciu práporu očakávame v budúcom roku. Na jej základe bude možné nasadiť MNMPBAT, prípadne jeho časť, do operácií medzinárodného krízového manažmentu. Tiež je v hre návrh navýšenia počtu príslušníkov Vojenskej polície v operácii ISAF pre IMP (International Military Police). Očakávame, či budeme nasadení do výcvikového tímu NTMA (Nato Training Mission in Afghanistan) spolu s príslušníkmi Vojenskej polície Armády Českej republiky. Výcvik by sa pritom realizoval prevažne v Čechách. Tiež pripravujeme systém budúcej bilaterálnej spolupráce s Vojenskou policiou Slovinskej republiky.

Vaše najväčšie úlohy v budúcich mesiacoch?

Celkom logicky je to pokračovanie vo výstavbe, príprave a výcviku projektu NATO MNMPBAT. Čaká nás certifikačné cvičenie LIVEX 2012 s následnou afiliáciou MNCNE (Multinational Core North East – Mnohonárodný zbor severovýchod-Štetin). Bude to v septembri 2012. Dôležitá je aj príprava príslušníkov Vojenskej polície pre operácie ISAF a UNFICYP. No a nemenej dôležitá je každodenná práca všetkých našich príslušníkov.

Do akej miery sa aj v súčasnom období reforiem či pokračujúcich zmien darí udržať vo Vojenskej polícii požadovanú disciplínu a morálku?

Vo vojenskej praxi morálka vždy stojí na prvom mieste požiadaviek na príslušníkov ozbrojených síl. Na to, aby sa morálne zásady stali štandardnou súčasťou kvalifikácie vojenského policajta, existuje viacero spôsobov. Výsledok však môže byť len jeden. Tento proces je veľmi náročný. Vo Vojenskej polícii sú do procesu udržiavania a zvyšovania disciplíny a morálky intenzívne zapojení veliaci poddůstojníci. Práve oni sú v priamom kontakte s kolegami, ktorí sa priamo podieľajú na výkone služby. Práve to sú ľudia, ktorí sa neustále kontrolujú a vyhodnocovacou činnosťou základných povinností vojakov snažia udržiavať vojenskú disciplínu a morálku. Myslím si, že sú príkladom aj pre ostatných poddůstojníkov, ktorí sú právom označovaní za „chrbticu ozbrojených síl“. Aj preto som v tomto období vydal „Metodické pokyny riaditeľa Vojenskej polície pre výber najlepšieho vojaka hodnostného zboru poddůstojníkov Vojenskej polície“. Z morálneho hľadiska to nie je len motivačný nástroj. Je to aj jasný signál záujmu veliacich štruktúr Vojenskej polície o činnosť našich podriadených a úsilie o budovanie skutočne profesionálneho prostredia. No a celkovo si myslím, že v dnešnej neľahkej situácii sa nám aj preto darí udržiavať disciplínu a morálku na vysokej úrovni. Hoci netvrdím, že nie je čo zlepšovať. Napokon – je nás spolu viac ako 400 a nikto neočakáva, že sme všetci ideálni.

Účasť vojenských policajtov vo vojenských operáciách

rok	počet	operácie
2006	13	UNDOF, UNFICYP, KFOR, IRACKÁ SLOBODA
2007	47	UNDOF, UNFICYP, KFOR, ALTHEA
2008	98	UNDOF, UNFICYP, KFOR, ALTHEA, ISAF
2009	82	UNFICYP, KFOR, ISAF
2010	15	UNFICYP, KFOR, ISAF
2011	10 (do októbra)	UNFICYP, ISAF

Aj keď ideálny nie je nikto, aké vlastnosti by mal mať vojenský policajt?

Podľa mňa by bolo ideálne predovšetkým chápať prácu vo Vojenskej polícii ako celoživotné povolanie. Formálne podmienky prijatia do našich radov upravuje §13 zákona č. 346/2005 Z. z. No vojenským policajtom by sa mal stať len taký občan či vojak, ktorý vnútorne cíti, že naozaj chce chrániť zákon a všetky normatívne akty súvisiace s výkonom služby. Zároveň musí mať ambíciu neustále prehľbovať svoje vedomosti a zručnosti. Nie je jednoduché vymenovať všetky vlastnosti, ktoré by mal mať. Opakujem však, podstatná je chuť a vôľa pracovať na strane zákona, a to často aj nad rámec svojich povinností.

Máte takých?

Určite áno. Inak by sa nám nepodarilo plniť stanovené úlohy na požadovanej úrovni. Nechcem spomínať konkrétne mená. No už fakt, že naši príslušníci sú každoročne navrhovaní na rôzne ocenenia, napríklad na „Vojenský čin roka“, hovorí za všetko. Teší ma, že máme tiež príslušníkov, ktorí nezabúdajú, že sú vojenský policajti aj v čase osobného voľna. Aj vtedy sú v prípade potreby ochotní a schopní ochraňovať majetok a zdravie svojich spoluobčanov. Som na nich hrdý.

V slovenskom tábore v Kandaháre je nás zrazu akosi priveľa. Striedajúce sa jednotky sú v pohybe ako veľké mravenisko a rušné sú aj inokedy pokojné zákutia Slovak Compound-u. Návšteva našich jednotiek v provincii Uruzgan je vždy príjemným zážitkom. Lebo na adresu slovenských vojakov počuť iba slová chvály.

Slováci ovládli základňu v Uruzgane

Rotácia prebieha bez problémov. Noví príslušníci strážnej jednotky spolu s príslušníkmi provinčného rekonštrukčného tímu (PRT) opúšťajú dočasné ubytovanie na kandahárskej základni a nakladajú veľké batohy na prístavené autá. O chvíľu už smerujú na letisko, odkiaľ naberú kurz – provincia Uruzgan.

Operačná základňa

Mesto Tarin Kowt je centrom provincie Uruzgan, kde sídlia všetky provinčné úrady. Malá základňa nazvaná MNB Tarin Kowt vznikla neďaleko mesta zlúčením niekoľkých „campov“ a predsunutých operačných základní. Niekoľko rokov boli jej príslušníci pod velením Holandskej kráľovskej armády až do minulého roka, keď sa vedúcou krajinou v provincii stala Austrália. Práve tu na základni pôsobí naša strážna jednotka, ktorej čerství príslušníci práve vystupujú z lietadla, aby po polročnej službe vystriedali svojich kolegov. Na striedanie čakajú aj naši dvaja príslušníci PRT, ktorí sú súčasťou veľkého tímu pod austrálskym velením. Prichádzam teda na známu adresu – Chalet B, kde je už všetko v pohybe. Výkonný poddôstojník strážnej jednotky behá s papiermi a dokladá svojmu nástupcovi stav a počty materiálu a techniky, ktoré mala jednotka v užívaní ostatných šiest mesiacov. Len nedávno im do zostavy pribudlo 6 amerických obrnených vozidiel HMMWV, aby mohli plniť úlohy aj za chráneným perimetrom základne. Chalani mali služby úplne „nabité“. Po skončení služby kontroly na bráne bez prestávky pokračovali v pohotovosti v rámci tímu okamžitej reakcie. Zaslúžia si veľký rešpekt, čo vo svojom liste veliteľovi slovenského kontingentu zdôraznil aj zástupca veliteľa základne zodpovedný za ochranu a obranu síl pôsobiacich v MNB TK. Osobitne vyzdvihol líderské schopnosti veliteľa strážnej jednotky, ktorý na neho urobil veľký dojem.

Veliteľ OML tímu má starosť navyše. Príslušníci OML tímu ako mentori vyrazili v afganskom konvoji na niekoľkodňovú cestu na jednu z afganských základní, kam vezú náhradné súčiastky a špecialistov na opravu techniky. Novátorským prístupom k mentoringu si naši príslušníci získali popularitu nielen vo velení, ale aj u Afgancov, ktorí sú vďační za každú novú zručnosť nadobudnutú pod slovenským vedením. Slovenskí zdravotníci paramedici – učia Afgancov zásady poskytovania základnej zdravotnej starostlivosti o zranených, asistujú a dozerajú na priebeh vizity v nemocnici na základni. Slováci vedú inštruktorov pri výcviku vodičov, či opravách a údržbe techniky, mentujú priebeh logistických kurzov, či najnovšieho – počítačového kurzu. To všetko prispieva k stále vyššej úrovni vycvičenosti Afganskej národnej armády, čo zohráva dôležitú úlohu pri plnení hlavného cieľa operácie ISAF – postupného preberania zodpovednosti za bezpečnosť v Afganistane domácimi bezpečnostnými zložkami. V rámci OML-tímov nie sú Slováci len symbolickou súčasťou, ale v mnohých prípadoch hybnou silou ich odborného progresu. Možno to znie ako klíšé, ale tento pocit ma naplnia počas celého obdobia stráveného v ANA Camp-e (tábore Afganskej národnej

armády). V pocitoch ma neskôr utvrdil aj austrálsky podplukovník, ktorý o pár dní po návšteve nášho OMLT oficiálne potvrdil vysoký stupeň profesionality a invencie pri mentorovaní afganských jednotiek.

Dôvera a profesionalita

Čakáme pred PRT House – budovou, kde sa konajú stretnutia s miestnymi žiadateľmi o pomoc vojakov ISAF. Je to prízemná budova s malými oknami. Napriek tomu, že je nenápadná, pre provinciu má obrovský význam. Práve v hlavnej miestnosti tejto budovy sa rozhoduje o projektoch, ktoré pomáhajú chudobným Afgancom zlepšovať životné podmienky. Tu medzi štyrmi stenami dokáže príslub pomoci zo strany vojakov ISAF vyčariť spo-

kojné úsmevy na bradatých tvárach „staršínov“ zastupujúcich chudobných dedičanov provincie Uruzgan.

Stratégia PRT sa rokmi menila od humanitárneho charakteru k asistenčnému. V prvých rokoch konfliktu išlo najmä o financovanie výstavby infraštruktúry – úradov, škôl, ciest, elektrických rozvodov, vodovodov, kanalizácií, ale aj kopanie studní, stavby a opravy zničených mešít. Projekty spravidla dotovala vedúca krajina v konkrétnej provincii. V Uruzgane to bolo Holandsko, ktoré popri jednotkách rôznych odborností malo aj svoj provinčný rekonštrukčný tím, v ktorého zostave boli dvaja Slováci. Dnes, po zmene vedúcej krajiny v provincii, pokračujú v pôsobení v PRT Slováci naďalej, ale už pod austrálskym vedením. Zmenila sa teda aj stratégia, pretože legitímne zvolená afganská vláda už má svoj rozpočet, ktorý rozdeľuje jednotlivým provinciám. Rekonštrukčné tímy pomáhajú Afgancom tento rozpočet efektívne prerozdeliť a použiť na skutočne potrebné veci, aby sa nestávalo, že financie potečú do nesprávnych rúk, čo je pri vysokej miere korupcie v krajine veľkým rizikom. Každý rekonštrukčný tím má vo svojej zostave expertov v oblastiach politického vedenia, diplomacie, inžinierstva, architektúry, finančnictva, ako aj duchovnej služby. Disponuje vojakmi ochrannej zložky a veľmi dôležitých tlmočníkov do jazykov používaných v celom Afganistane.

Pred PRT House na Mnohonárodnej základni Tarin Kowt ako zvyčajne pobehujú afganské deti, využívajú prestávku vo vyučovaní v Trading School, kde získavajú manuálne zručnosti pri práci s drevom, kovom, plastom a betónom. Prezerajú si nás so záujmom, pretože trojicu „vyzbrojenú“ kamerou, fotoaparátom a mikrofónom tu nevidia často.

Z oblaku prachu sa vynára terénny džíp. Kapitán otvára dvere a zo zadného sedadla vystupuje trochu prihrbený bradatý muž odtýl v dlhej bielej košeli. Na hlave má tmavý turban ladiaci s vestou rovnakej farby. Ako sa blíži k vchodu do budovy v sprievode nášho dôstojníka a afganského tlmočníka, všimnem si, že jeho odev je úplne čistý, na rozdiel od dedičanov, ktorých som mal možnosť vidieť pri svojej

ostatnej návšteve PRT House. S pravou rukou na hrudi pozdravíme: „Salaami alleykum“. Muž sa usmeje, opätuje pozdrav a podáva nám ruku so slovami v jazyku Dári. Tlmočník prekladá, že je mu veľkou ctou nás spoznať a nech Allah žehná nás a naše rodiny. Vchádzame spoločne do hlavnej rokovacej miestnosti a usádzame sa na pohodlné pohovky. Duchovný vodca rozpráva o doteraz vykonaných prácach na mešite a blížiacom sa termíne ukončenia prvej fázy stavby. Ako dôkaz podáva nášmu kapitánovi mobilný telefón s nahradeným videom na mieste stavby. Kapitán si pozorne pozrie video a po niekoľkých minútach uznalivo pokrýva hlavou. Mullaha pochváli za dodržanie termínu aj postupu práce.

Keď o pár minút opäť vychádzame z PRT House, pohľad mi padne na afganské deti pred Trading School. Jeden z chlapcov tlačí fúrik s maltou, ďalší šponuje špagát a ďalší podľa neho ukladá tehly na vznikajúci múrik. Na jednoduchú stavbu dohliada murár – tiež Afganec, ktorý je inštruktorom týchto asi desaťročných chlapcov. S nápadom učiť deti remeslám prišli príslušníci PRT pred niečo vyše rokom. Založili Trading School, najali si zručných remeselníkov a záujem detí začal narastať. Každý chlapec chcel byť schopný postaviť sa na vlastné nohy a prispieť nejakým zárobkom do rodinného rozpočtu. Okrem základov murovania sa deti v Trading School učia opracúvať drevo, kov a dokonca spájať a ukladáť do zeme plastové potrubie na vodovod a kanalizáciu. Možno o pár rokov budú opravovať svoju mešitu svojpomocne, na základe vlastných projektov. Azda si spomenú, že remeslo majú v rukách vďaka rekonštrukčnému tímu, ktorý výrazne zmenil tvár mesta a okolitých dedín. Možno si spomenú na to, že v rekonštrukčnom tíme pracovali aj dvaja usmievať vojaci z malej krajiny, o ktorej dotvrdy nikdy nepočuli.

Medaily za výnimočnú prácu

Ťažko povedať, akú odmenu by si zaslúžili chlapi, ktorí o pár dní opustia nebezpečný Afganistan po polročnej službe. Plniť úlohy na malej základni, ako je táto nedaľko mesta Tarin Kowt, ktorá bola v nedávnej minulosti druhou v rebríčku počtu útokov povstalcov, je veľmi nebezpečné. Blizkosť hôr dáva výhodu odpaľovačom rakiet ukrytých za spravodlivosťou. Uruzgan je navyše provinciou s vysokou mierou chudoby obyvateľstva, ktoré je náchylné spolupracovať s Talibanom aj za skromnú odmenu. Preto je veľmi ťažké oceniť prácu vojakov, ktorí denne riskovali životy v službách na vchodoch do

kempov a základne, ktorí v terénnych autách bez pancierovej ochrany vyrážali na miesta dopadu rakety a jej črepin.

Už tradične pred odchodom z operácie je potrebné rekapitulovať celé pôsobenie a odmeniť všetkých, ktorí pôsobili v operácii Severoatlantickej aliancie. Medaily NATO Non-Article-5 nosia hrdá tí, ktorí strávili v niektorých z operácií NATO viac ako 30 dní. Presne takí sú aj chlapi, ktorí 17. septembra nastúpili vo vycistených unifor-

mách so zelenými baretmi na vystrihaných hlavách pod prístreškom spoločného oddychového centra Poppyes v Camp Holland Mnohonárodnej základne Tarin Kowt. Ceremoniu odovzdávania medailí pripravil veliteľ našej strážnej čaty v spolupráci s veliteľstvom MNB. Austrálsky moderátor víta všetkých prítomných, špeciálne hostí z CTU (Combined Team – Uruzgan) – mnohonárodného účelového zoskupenia, ktoré je častou americkej 10. Horskej divízie, veliteľku MNB austrálsku podplukovníčku Barbaru Courtney. Zástupca veliteľa CTU plukovník Christopher Smith, ako aj veliteľka základne, nešetria slovami chvály na adresu Slovákov.

Vzorné plnenie úloh hodné nasledovania je len zhrnutím celých oslavných ód, ktoré odzneli z ich úst. Navyše si austrálska veliteľka pripravila niekoľko úvodných viet v slovenčine, čo viacerým našim vojakom, aj mne osobne po ich vypočutí doslova

vyrazilo dych.

Takéto gesto veľiacej krajiny voči našim vojakom je veľmi významné a v mnohonárodnom zoskupení operácie ISAF aj výnimočné.

Medaily sa už blýšťa na hrudiach slovenských bojovníkov, keď sa o slovo prihlásil vojenský veliteľ Provinčného rekonštrukčného tímu Uruzgan,

ktorý drží v rukách ešte dve špeciálne medaily. Postupne pred jednotku vystupujú naši dvaja dôstojníci, ktorí šesť mesiacov pomáhali v rámci provinčného rekonštrukčného tímu zlepšovať životné podmienky Afgancov a budovať ich vojnovú zničenú krajinu. Kapitán a nadporučík sú prekvapení a dojatí. Plukovník im pripína na hrud NAVY a MARINE CORPS Achievement Medal. Kapitánovi, ktorý v posledných mesiacoch zastával pozíciu zástupcu vojenského veliteľa PRT Uruzgan, udelil americký minister pre NAVY a Marine Corps túto medailu aj za výnimočný výkon pri plnení funkcie. Podľa slov veliteľa náš kapitán viedol viac ako 24 misií mimo základne, s cieľom zapájať do rekonštrukcie Afganistanu miestne afganské vedenie a komunitu. Slovák osobne vycvičil viac ako 11 operátorov pre civilné záležitosti a podieľal sa na podpore a zabezpečení vyše 75 miestnych národných záväzkov. Na záver plukovník dodal, že obaja naši dôstojníci z PRT preukázali vysokú profesionalitu a lojalitu pri plnení úloh, ktoré im boli zverené a ich plnenie bolo v súlade s najcennejšími tradíciami armády a námorníctva Spojených štátov amerických.

V programe slávnostného ceremoniálu zostáva najdôležitejší bod – odovzdanie a prevzatie zodpovednosti za ochranu Mnohonárodnej základne Tarin Kowt. Odchádzajúci slovenský veliteľ strážnej čaty odovzdáva novému slovenskému veliteľovi symbolický výrez z rampy, na ktorej je upevnený kľúč symbolizujúci moc nad bránami základne. S touto rotáciou som ako zástupca veliteľa kontingentu strávil síce iba tri mesiace, ale pri každej návšteve základne Tarin Kowt som sa v kolektíve profesionálov cítil výborne. Pri kontrolách na jednotlivých strážnych stanovištiach bolo vidieť, že k svojim povinnostiam pristupujú zodpovedne a všetky procedúry majú „v krvi.“ Na vysoko nasadenú latku profesionality budú siahať isto aj ich nástupcovia.

PS:

Pohľad bežného obyvateľa Slovenska na vojaka slúžiaceho v Afganistane nie je vždy objektívny. Akoby mnohí nechceli vidieť, že aj vojaci sú ľudia z mäsa a kostí, ktorým chýbajú ich rodiny, a rovnako ako civilisti prežívajú každú modrinu svojho dieťaťa, o ktorej sa dozvedia telefonicky z domu. Rozdiel je v tom, že nemôžu zobrať svoje dieťa do náručia, kedy by chceli, pretože je tu služba, ktorú sa dobrovoľne rozhodli plniť. Nie každý človek má fyzicky, psychicky i mentálne na to, aby hájil záujmy svojej krajiny ďaleko od jej hraníc. Nie každý dokáže so vztyčenou hlavou pokračovať v nebezpečnej práci aj po prečítaní urážlivých komentárov na rôznych serveroch píšucich o vojakoch. Zložitá veci obrany a bezpečnosti sú, žiaľ, na okraji záujmu verejnosti, preto s podporou svojej práce môžu vojaci rátať iba od svojich rodín. Nikdy sa však nestážujú, neprosia o pozornosť ani priazeň, iba vezmú do ruky ťažkú zbraň, nasadia si nepriestrelnú vestu a prilbu a robia to, čo je potrebné pre zabezpečenie mieru obyvateľov svojej krajiny, dúfajúc, že raz to aj bežný občan ocení.

/ Jozef ŽIAK

Hodit' sa na zem a čakať'

Vo Vojenskom výcvikovom priestore Turecký vrch na prelome septembra a októbra vrcholila záverečná príprava ďalšej rotácie multifunkčnej ženijnej jednotky do operácie ISAF v Afganistane.

Podľa riadiaceho zamestnania majora Dalibora Jelínka práve spomínaná posledná fáza prípravy (od 26. septembra do 6. októbra) je určená na zladenie jednotky, preverenie odborného-taktických i vôľových vlastností vojakov. Na Tureckom vrchu sa pripravovalo vyše sedem desiatok ženistov. Do Afganistanu z nich pôjde 57. Tí, ktorí najlepšie zvládnu všetky nástrahy záverečných zamestnaní. Multifunkčná ženijná jednotka je zložená z troch čiat: stavebno-letiskovej, ženijnej a čaty logistickej podpory.

Čakajú ich raketové útoky a prepady

Zástupca veliteľa seredského ženijného práporu major Jelínek sa usiluje do prípravy zapracovať najnovšie poznatky z pôsobenia našich vojakov v Kandaháre. Veď len minulý rok sa sám vrátil z operácie ISAF, kde mal na starosti práve multifunkčnú ženijnú rotu. „Okrem plnenia odborných úloh sa snažíme vojakom vštepiť rýchlu a správnu reakciu na raketové útoky, pretože v Afganistane sú dosť časté. Prakticky sú na dennom poriadku v ktorúkoľvek dennú či nočnú hodinu. Vieme vyslať signál o raketovom útoku pre celý tábor. Imitujeme ho šrapnelmi a sirénou ako v Afganistane. Aby vojaci vedeli, že prvá úloha po počutí sirény je zaľahnúť a približne dve minúty čakať, čo sa bude diať. Aby každý vojak vedel, že tak musí urobiť bez ohľadu, či je práve v jedálni, pri práci či počas osobného voľna. Pretože prípadný črepinový účinok ide

vždy hore a najbezpečnejšia a najistejšia poloha pre vojaka je tá, keď leží,” zdôrazňuje major Jelínek.

Vysoko oceňuje úsilie vojakov čo najlepšie splniť úlohy. V priebehu záverečného sústredenia venovali značnú pozornosť okrem iného aj zvládnutiu svojich zbraní. Cvičili strelbu z miesta i za pohybu, strelbu v dvojiciach i z vozidiel za jazdy. Velitelia museli so svojimi vojakmi zvládnuť presuny v neprehľadnom teréne bez prirodzeného krytu, činnosť v prípade napadnutia ostreľovačom, ale i raketovým a delostreleckým útokom. Veľa pozornosti sa venovalo správne a včasnému poskytnutiu prvej pomoci a evakuácii osôb, ale i činnosti celej jednotky v prípade napadnutia tábora raketovým útokom, či ich napadnutia strelbou počas plnenia odborných úloh. Veliteľ ženijnej čaty nadporučík Tomáš Fedor má jednotku zloženú z príslušníkov seredského práporu. Dobré sa poznajú a takmer všetci už majú minimálne jednu skúsenosť zo zahraničných misí. Mnohí obdobne ako ich veliteľ z Iraku, ďalší z Afganistanu.

Zúročili skúsenosti z Iraku a Afganistanu

„Som veľmi rád, že mám takých skúsených veliteľov družstiev, ako sú rotní Jozef Saver a Martin Kostroš. Rotný Kostroš má za sebou pôsobenie v Iraku aj v Afganistane. Medzi ďalších tahúňov čaty a skúsených ženistov patria najmä vojaci Juraj Výboštok a Milan Škorec. Sú dobrí nielen po odbornej stránke, ale vedia veľmi dobre, rýchlo a presne reagovať aj na rôzne útoky a napadnutia,” zdôrazňuje nadporučík Fedor, ktorý bol v Iraku dôstojníkom S-3 a plánoval operácie pre ženijnú rotu. Okrem toho nechýbal ani pri odminovacích prácach jednotky, či zbieraní nevybuchnutej munície.

Príslušníci jeho čaty medzitým zhotovovali čarozety a neskôr si vyskúšali trhanie jednotlivých prvkov. Od ocele, cez betón, železobetón až po hrubé drevené trámy. Precvičili si zhotovovanie sietí, výpočty jednotlivých náloží a aj prácu s plastickou trhavinou.

Veliteľ stavebno-letiskovej čaty poručík Slavomír Poništ mal v tomto smere sťaženú úlohu, lebo jeho jednotka je zložená z vojakov mnohých útvarov a len polovica z nich má zahraničné skúsenosti. Medzi tých skúsenejších, na ktorých sa pri výcviku a stmelení kolektívu spoliehal, patrí čatár Marek Zobala z letiskovo-stavebného družstva. V Kandaháre pôsobil už pred tromi rokmi. Ochotne odovzdával svoje skúsenosti mladším, a najmä tým vojakom, pre ktorých je operácia ISAF prvou zahraničnou skúsenosťou. „Po počiatočnom hľadaní sme sa dali v družstve dohromady. Musím sa pochváliť, že sa postupne vytvoril dobrý kolektív. Napriek tomu, že sme z rôznych útvarov. Všetci pozorne sledujeme zvesti z Afganistanu. Vieme, že to tam nie je ružové. V mnohých ohľadoch je tá situácia horšia, ako keď som tam bol pred tromi rokmi. Preto nechceme v príprave nič nezanedbať. Veď v opačnom prípade by sme ohrozili vlastnú bezpečnosť,” hovorí čatár Zobala zo seredského ženijného práporu.

Vďaka snahe vojakov sa tak v priebehu výcviku podarilo odstrániť nedostatky. Aj preto budú môcť odísť začiatkom decembra na svoje nové pôsobisko do Kandaháru dobre pripravení.

Ženisti v Afganistane

Slovenská republika sa zapojila do boja o stabilizáciu Afganistanu v roku 2002, keď bola v rámci operácie Trvalá sloboda vyslaná do Afganistanu ženijná jednotka. Táto 40-členná stavebná letisková čata plnila svoje úlohy od októbra 2002 na letisku Bagram. Slovenská republika posilnila účasť OS SR v Afganistane už v rámci operácie ISAF vyslaním 16-člennej odminovacej jednotky na medzinárodné letisko Kábul (KAIA) a jedného dôstojníka do veliteľstva KAIA. V októbri 2006 boli obe jednotky (pod novým názvom multifunkčná ženijná jednotka) zlúčené na základe uznesenia NR SR č. 2004 zo 14. decembra 2005, pôsobiskom tejto jednotky sa stalo letisko KAIA. V priebehu marca až mája 2007 bola jednotka kvôli operačným potrebám presunutá na najväčšiu koalíčnú základňu NATO v Afganistane, na letisko v Kandaháre, kde pôsobí v počte 57 profesionálnych vojakov dodnes.

Slovenskí ženisti v priestoroch základne v uplynulom období urobili mnohé stavebné a rekonštrukčné práce, ktoré boli potrebné. Okrem iného postavili aj školu a niektoré ďalšie stavby, ktoré zlepšili infraštruktúru oblasti. Premiestnili strážne veže na nové miesta, ďalšie aktivity pomohli zlepšiť obranné funkcie základne v Kandaháre. Slovenskí ženisti odminovali ručne, alebo s využitím odminovacieho kompletu Božena státisíce metrov štvorcových priestoru vnútri základne, betónovali a budovali letiskovú plochu a v poslednom období plnili odminovacie úlohy aj mimo základne. Všade tam, kde si to vyžadovala situácia.

„Pevná reťaz“ kybernetickej obrany

/ Pavol VITKO

/ foto Ivan KELEMENT

Preveriť pripravenosť na spoločnú obranu kybernetického priestoru v rámci Aliancie bolo hlavným cieľom cvičenia Pevná reťaz 2011. V našom rezorte obrany sa uskutočnilo 3. až 5. októbra 2011.

Cvičenie bolo zamerané na vyhľadávanie škodlivých kódov, ktoré sme následne analyzovali, vyhodnocovali ich škodlivosť a prijímali opatrenia na ich elimináciu. Podplukovník Imrich Petruť, náčelník oddelenia ochrany utajovaných skutočností a implementácie komunikačných a informačných systémov, ktoré je súčasťou generálneho štábu, dodáva: „Tiež sme si overili reakcie používateľov rezortnej siete mil na bezpečnostné incidenty cestou ich používateľského rozhrania. Súčasťou cvičenia bolo aj dohadovanie systému velenia a riadenia, ako aj odosiľanie hlásení v súvislosti s prebiehajúcimi incidentmi v kybernetickom priestore“.

Estónsko a Gruzínsko už paralyzovanie sietí zažili

S NATO rozvinul rezort obrany spoluprácu v oblasti kybernetickej obrany predovšetkým v roku 2008. Slovensko sa vtedy stalo jednou zo šiestich krajín, ktoré v estónskom Tallinne založili centrum výnimočnosti v tejto oblasti. Dnes v ňom OS SR zastupuje kapitán Roman Palík.

Cooperative Cyber Defence of Excellence si dalo za cieľ presne definovať súčasť kyberpriestoru, vytvoriť pravidlá na jeho používanie a ochranu, ako aj vzdelávať odborníkov i širšiu verejnosť. „Samotná tvorba definícií trvala dva roky. V tomto smere má Aliancia ako prvá nadnárodná organizácia primát,“ konštatuje plk. Petruť. Kybernetický priestor sa však vyvíja mimoriadne dynamicky a pri jeho využívaní chýba veľa legislatívnych pravidiel. „Týka sa to aj Slovenska,“ potvrdzuje podplukovník. U nás nateraz neexistuje komplexná legislatíva podpora kybernetickej obrany, ktorá by zastrešovala všetky súčasti štátu. Plk. Imrich Petruť ako pozitívny príklad uvádza Nemecko. Kompetencie v oblasti kybernetickej ochrany sú tam presne definované až po úroveň vlády. Prví však boli v Estónsku: „Funguje tam veľmi dobrá spolupráca medzi silovými rezortmi, ostatnými ministerstvami, ako aj veľkými civilnými firmami. Kybernetický priestor monitorujú a sú pripravení brániť ho spoločne.“

Estónci totiž v roku 2007 pocítili na vlastnej koži, čo je to kybernetický útok. Jeho následkom došlo k masívnemu preťaženiu dátových sietí. Útok vládne inštitúcie aj

súkromné spoločnosti na niekoľko dní doslova ochromil. Ďalší kybernetický útok zažilo počas ozbrojeného konfliktu v roku 2008 Gruzínsko. Aj tam bola komunikačná štruktúra paralyzovaná.

Eliminovať ohrozenia dokážu len špičkoví odborníci

„Súčasťou potenciálnych konfliktov v budúcnosti bude nepochybne aj útok na kybernetický priestor. Štáty NATO naň musia byť maximálne pripravené. Preto v tejto oblasti veľmi úzko spolupracujú“ zdôrazňuje plk. Petruť. Napokon – naše októbrové rezortné cvičenie Pevná reťaz 2011 bolo zároveň prípravou na aliančné cvičenie Cyber Coalition. Uskutoční sa v decembri.

„Výhodou takýchto cvičení je, že netreba nikde cestovať. Robia sa takpovediac z domu,“ usmieja sa plk. Petruť. Podľa neho je mimoriadne dôležité porovnanie rozličných národných postupov pri obrane a ich spoločné vyhodnocovanie. Sám však priznáva, že držať krok pri eliminovaní rôznych typov ohrození komunikačných a informačných systémov je maximálne náročné. „Stále je dosť vzdelaných ľudí, ktorí sa pokúšajú prelomiť ochrany rozličných dát. A ak útočník napríklad vlezie do systému, narobí problémy a vyparí sa, ťažko sa to odhaľuje a dokazuje.“

Treba byť silný najmä v personálnej oblasti: „Základný výcvik už vysokoškolsky vzdelaného odborníka na komunikačné a informačné systémy trvá v oblasti obrany minimálne 1,5 roka a stojí aj viac ako 20-tisíc eur.“ Samozrejme – o takýchto odborníkov je následne veľký záujem v civilnom sektore. „Niekedy ich je naozaj ťažko udržať. No napriek tomu sme v rámci obrany kyberpriestoru na Slovensku iste najsilnejším hráčom,“ mieni podplukovník. Už teraz pritom avizuje, že budúci rok bude prvý raz súčasťou cvičenia krízového manažmentu práve aj obrana kyberpriestoru.

TECHNIKA

N O V I N K Y • T R E N D Y • V Í Z I E

Ukážka AAS-72X

EADS Severná Amerika predstavila na začiatku októbra americkej odbornej verejnosti jeden z troch strojov AAS-72X (Armed Aerial Scout), ktorý je odvodenou vyzbrojenou verziou ľahkého dopravného vrtuľníka UH-72A Lakota. Technický demonstrátor tak podstúpil jednu z prvých porovnávacích letových ukážok potom, ako prešiel úpravou z hlada väčšiny požiadaviek amerických pozemných síl na nový prieskumný stroj. Spoločnosť EADS Severná Amerika začala vývoj nového vrtuľníka pre US Army v roku 2009 z vlastných zdrojov. Pri predstavení AAS-72X tiež

spoločnosť Rockwell Collins, ktorá bude zod-

povedná za návrh, projekt a výrobu simuláčnych a výcvikových prostriedkov stroja, ktoré by slúžili používateľovi. AAS-72X je dvojmotorový vrtuľník, ktorý dokáže bez problémov operovať vo výške 1 830 m a dá sa prepravovať v dopravnom lietadle C-17 (päť kusov). Demonstrátor AAS-72X využíva vybavenie MEP, ktoré zahŕňa v prednej časti namontovanú guľovú vežičku s integrovanými senzormi, opciu klasickej i bezposádkovej verzie, zodpovedajúce komunikačné vybavenie a zbraňové systémy, ktoré už pozemné sily používajú. Stroj by sa mal vyrábať v Columbase v

Mississippi rovnako ako UH-72A.

foto EADS

Švajčiarske ministerstvo obrany, civilnej obrany a športu uviedlo, že potvrdil parlamentu do konca roka, aký typ nového stíhacieho lietadla vyberie pre švajčiarske letectvo. Popri tom má ministerstvo financií predložiť plán, ako sa zabezpečí navýšenie rozpočtu pre ozbrojené sily od roku 2014 na päť miliárd frankov. Je to o 600 mil. frankov viac ako sa počítalo a má zahŕňať aj náklady na modernizáciu výzbroje švajčiarskych ozbrojených síl a počtu vojakov na 100 000 mužov.

Americká spoločnosť General Atomics Aeronautical Systems so sídlom v San Diegu získala podľa oznámenia Pentagonu v októbri pevný cenový kontrakt v hodnote 15,05 mil. USD pre talianske vzdušné sily na program MQ-9 Reaper. V rámci neho dodá dva vzdušné prostriedky Reaper, tri radary LYNX Block 30 a jeden náhradný motor pre lietajúcu platformu.

Zákazka sa uskutoční v rámci zahraničného vojenského predaja, kde protistranou talianskej je velenie leteckej základne Wright-Patterson v Ohiu.

Švédsky obranný a bezpečnostný exportný úrad (FXM) v októbri potvrdil, že ponúka Chorvátsku dvanásť alebo osem najnovších verzií stíhačiek Jas-39 Gripen C/D. Ponuka zahŕňa technickú podporu i výcvik personálu. Vzhľadom na to, aby letecké sily Záhrebu nezostali po vyradení Mig-21 bez stíhačiek, Švédci ponúkajú Chorvátom zápožičku starších Gripen A do dodávky verzií C/D. Saab uviedol, že je zároveň pripravený ponúknuť Záhrebu 100-percent ofsetov.

Podľa plánu vyplávala na skúšky na more 6. októbra prvá fregata triedy FREMM

pre talianske námorníctvo, ktorá nesie meno Carlo Bergamini. Na palube plavidla sa nachádzalo celkovo 200 mužov z talianskeho námorníctva, agentúry OCCAR i zástupcov priemyslu. Skúšky sa v prvej fáze zamerali na výkon a manévrovateľnosť plavidla, v ďalšej fáze sa testovali radarové systémy – navigačný, hladinový i strelecký systém, a tiež prostriedky komunikačných systémov (VHF, UHF, HF) vrátane základných funkcií integrovaného systému bojového manažmentu fregaty.

Austrálsky minister obrany oznámil, že projekt modernizácie útočných pušiek pre pozemné sily pokročil ďalej a investuje sa doňho osem miliónov USD. Suma bude zahŕňať modernizáciu austrálskych pušiek z dielne Steyr, ktorá znamená: nový modulárny dizajn so zníženou hmotnosťou a vylepšenou stabilitou

strelby zbrane, integráciu štandardov NATO vo forme vodiacich líst typy Picatinny, ktorá umožní použiť rôzne prídavné systémy, integráciu podvesných granátometov vrátane nových mieridiel. Modernizáciu vykoná tradičný závod na výrobu austrálskych armádnych zbraní v Lithgow v Novom Južnom Walese.

Spoločnosť Boeing oznámila 14. októbra, že vytvorila novú divíziu, ktorá bude mať na starosť riešenia v oblasti velenia, riadenia, spojenia, výpočtovej techniky, vojenského spravodajstva, sledovania a prieskumu (C4ISR). Nová Divízia elektronických systémov pre operácie (ESMS) bude začlenená do obchodnej časti Sieťových a vesmírnych systémov (NSS) a zahŕňa spoločnosti Argon ST, Digital Receiver Technology (DRT) a doterajšie taktické programy ISR Boeingu.

Pol'sko nakúpi 21 000 pištolí

Pol'ské ministerstvo obrany plánuje v období rokov 2012 až 2018 pre potreby ozbrojených síl nakúpiť celkovo 21 000 kusov nových poloautomatických pištolí kalibru 9 mm. Uviedol to na začiatku októbra štátny tajomník polského ministerstva obrany Czesław Mroczek. Nákup je časťou plánovaných vojenských výdavkov vo výške 30 mld. zlotých (6,84 mld. eur). Podľa polského zámeru by nové pištole mali nahradiť dosluhujúce zastarané modely poloautomatických 9 mm P-64 Czak a P-83 Wanad, ktoré využívajú ako strelivo náboje typu Makarov. Obe strelné zbrane sa vyrábali v závode v polskom Radome, kto-

rý patrí do skupiny Bumar. Ako ďalej uviedol Mroczek, tender na armádne pištole vyhlási príslušný úrad ministerstva tak rýchlo, ako budú vyčlenené finančné prostriedky na nákup. Popri obmene pištolí sa ministerstvo u susedov chystá nakúpiť aj nové útočné pušky kalibru 5,56 mm s možnosťou podvesenia 30 mm granátometu a nové odstrelacie pušky kalibru 7,62 mm. Obmena ručných zbraní je súčasťou programu polského vojaka budúcnosti. Na ilustračnom obrázku je P-83. Váži 730 g, je dlhý 165 mm, s hlavňou 90 mm a kapacitou zásobníka na osem nábojov.

foto archív

OT a BVP naše a od susedov

/ PhDr. Ján DOLINAY

/ foto archív redakcie a autora

História

Predchodcovia OT sa objavili v závere 1. svetovej vojny (1914 – 1918). Využívali pásové podvozky a korby vtedajších tankov bez kanónov a slúžili na prepravu pechoty na bojisku, odsun ranených, prieskum i plnenie ďalších úloh. Keďže disponovali nanajvýš lafetovanými guľometmi a zbraňami vezenej pechoty, na účinnosť s tankovými jednotkami v útoku sa nehodili. Briti takto najskôr upravili tank Mark V, ale za prvý skutočný OT sa považuje Mark IX z roku 1918. V 30. rokoch minulého storočia sa ukázalo, že v nových konfliktoch bude pechota potrebovať odolné vozidlá schopné nielen držať tempo s postupom tankov, ale pechotu aj podporovať. Keďže tankové podvozky boli drahé a pomalé, vznikol kompromis – kolopásové obrnené vozidlá, použiteľné ako klasické OT, ale s ťažšou výzbrojou aj ako útočné vozidlá – predzvest neskorších BVP. Spojenci i krajiny Osy ich za 2. svetovej vojny (1939 – 1945) nasadili v obrovských počtoch.

Azda najznámejšími sa stali nemecké „kolopásky“ SdKfz (Sonderkraftfahrzeug – špeciálne obrnené vozidlo). Mnohé slúžili ako OT, ale napr. SdKfz 250 s 35 mm kanónom v otvorenom streleckom stanovišti s pancierovým štítom už naznačoval prechod k BVP, nehovoriac o SdKfz 251/9, ktorý niesol 75 mm krátky kanón! Úplným vykročením k BVP boli prieskumné kolesové trojnápravové SdKfz 231 s 20 mm kanónom a 7,92 mm koaxiálnym guľometom vo veži, na streche ktorej bol spravidla lafetovaný aj 12,7 mm guľomet. Malo veľmi priaznivý pomer výkonu motora k hmotnosti a hoci Briti považovali jeho pancier za slabý, prijali ho tiež do výzbroje. Za prvé skutočné BVP sa považuje západonemecký pásový Schützenpanzer Lang HS.30 z roku 1958 s 20 mm kanónom a 7,62 mm KG vo veži. Mal 3-člennú posádku (vodič, veliteľ a strelec) a 5-členný výsadok a stal sa inšpiráciou pre neskoršie nemecké BVP Marder a Puma.

• Osmu časť seriálu o výzbroji OS SR, našich susedov, najvýznamnejších armád NATO i niektorých ďalších krajín venujeme obrneným transportérom – OT (Armoured Personnel Carriers – APC) a bojovým vozidlám pechoty – BVP (Infantry Fighting Vehicles – IFV).

V roku 1966 v ZSSR zaviedli do výzbroje legendárne obojživelné pásové vozidlo BMP-1 (Bojevaja Mašina Pechoty), údajne tiež inšpirované Schützenpanzerom, ktoré sa stalo základným BVP aj v ostatných krajinách Varšavskej zmluvy (VZ) a ďalších „spojencov“ Moskvy takmer na celom svete. Viezlo 3 + 8 osôb a vyzbrojené bolo 73 mm kanónom a 7,62 mm KG vo veži a protitankovými riadenými strelami (PTRS) Maljutka (v kóde NATO AT-3 Sagger), ktoré v modernizovanej verzii BMP-1M z roku 1974 nahradili PTRS Fagot (AT-4 Spigot). Jeho pancier odolával munícií do kalibru 20 mm a znižoval aj účinky zbraní hromadného ničenia (ZHN). Priamym pokračovateľom BMP-1 sa začiatkom 80. rokov minulého storočia stalo BMP-2, bojové vozidlo 2. generácie s 30 mm automatickým kanónom a 7,62 mm KG v novej veži so stabilizátorom, na ktorej niesol odpalovacie zariadenie PTRS Fagot alebo Konkurs (AT-5 Spandrel). Koncom 80. rokov vzniklo vozidlo ďalšej generácie BMP-3 s mohutnou výzbrojou, ktorú tvorí 100 mm poloautomatický kanón s drážkovanou hlavňou, schopný strieľať aj PTRS Arkan (AT-10 Sabber), 30 mm automatický kanón a 7,62 mm KG vo veži, ako aj dva 7,62 mm guľomety v čele korby. Niektoré verzie BMP-3, ktoré už možno označiť za raketové stíhače tankov, nesú namiesto veže odpalovacie zariadenie PTRS Kornet (AT-14 Spriggan) alebo Chrisantema (AT-15 Springer). Vozidlá rodiny BMP sú pravdepodobne najrozšírenejšími BVP vo svete.

Technický exkurz

Dnešné OT sú obrnené vozidlá primárne určené na prepravu pechoty na bojisku. Ich základnú výzbroj tvoria spravidla guľomety kalibru 7,62 až 14,5 mm (niekedy aj malokalibrové automatické kanóny) lafetované na korbe alebo vo veži, slúžiace na vlastnú ochranu i na podporu pechotného výsadku. Ako doplnkovú výzbroj môžu mať aj mínomety, automatické granátomety (AGR) a zariadenia na odpalovanie PTRS. OT používajú pásové aj kolesové podvozky a väčšinou dieselové motory, často z civilných vozidiel. Väčšina z nich je obojživelná, pričom vozidlá s pásovým podvozkom na plavbu využívajú pohyb pásov a kolesové vozidlá lodné skrutky či vodné dýzy. Zatiaľ čo na cestách najmä kolesové OT dokážu vyvinúť vysokú rýchlosť (až 100 a viac km/h), rýchlosť ich plavby je najčastejšie v rozmedzí 3 až 6 km/h, v závislosti od smeru a sily prúdenia vody.

Pancierovanie OT v záujme úspory hmotnosti nebýva príliš silné. Je homogénne, väčšinou na báze ocele alebo hliníka a má posádku i výsadok chrániť pred strelami pechotných zbraní (spravidla do kalibru 7,62 mm), črepinami granátov a znižovať aj účinky ZHN. Na rozdiel od BVP neposkytuje účinnú ochranu proti pechotným zbraňam väčšieho kalibru a protitankovým zbraňam.

Moderné BVP predstavujú kategóriu obrnených vozidiel určených podobne ako OT na prepravu pechoty a jej podporu v boji, ktoré sú však vďaka lepšiemu pancierovaniu a výzbroji v prípade nutnosti schopné bojovať aj s obrnenými vozidlami nepriateľa, vrátane tankov, a s vrtulníkmi. V porovnaní s OT poskytujú BVP svojej posádke (vodič, veliteľ a strelec-operátor) a pechotnému výsadku (5 až 10 osôb) oveľa vyváženejšiu kombináciu mobility, ochrany a palebnej sily.

Treba dodať, že mnohé moderné OT sa už kvalitou ochrany a mohutnosťou výzbroje približujú k BVP. Platí to najmä o ruských BTR-90, či o ukrajinských BTR-3U a BTR-4 GROM, ktoré okrem hlavňovej výzbroje a AGR nesú aj PTRS. Súbežne sa zdokonaľujú aj BVP, a to najmä ich ochrana, pretože narastá počet asymetrických konfliktov v zastavanom prostredí, v ktorom sú vystavené veľkému riziku zničenia najmä ručnými protipancierovými zbraňami. Niektoré BVP majú modálne pancierovanie, ktoré možno prispôbiť na konkrétny typ operácie, iné na exponovaných miestach používajú kompozitný (vrstvený) pancier či dokonca aktívnu neagresívnu aj agresívnu ochranu, ako napr. BMP-3, ktoré disponuje systémami Štóra a Arena. V poslednom čase sa vyskytli pokusy využiť na lepšiu ochranu pechoty opäť podvozky a korby tankov, ktorých majú niektoré štáty veľké zásoby. Napr. na Ukrajine vznikol OT s názvom BMPV-64 ako konverzia tanku T-64. Má kompozitný pancier s blokami ukrajinskej reaktívnej ochrany Nož, ktorý možno doplniť aj aktívnou ochranou Zaslon. V diaľkovo riadenom streleckom stanovišti nesie 30 mm automatický kanón a 7,62 mm KG, ale možno ho využiť aj ako nosič 120 mm mínometu či odpalovacieho systému PTRS. V Rusku takto využili tank T-55 na stavbu ťažkého OT s menom BTR-T, ktorý má ochranu podobnú moderným tankom a nesie 30 mm automatický kanón a PTRS Konkurs, pričom túto výzbroj možno doplniť aj o ďalšie zbraňové systémy.

Naše OT a BVP

Čs. armáda po 2. svetovej vojne v úlohe OT používala kolopásové OT-810, modernizáciu nemeckých Sdkfz 251. Začiatkom 60. rokov minulého storočia ich nahradilo kolesové (8 x 8) obojživelné vozidlo OT-64 SKOT (Stredný Kolesový Obrnený Transportér), vyvinuté čs. a poľskými konštruktérmi ako odpoveď na sovietsky BTR-60. Podvozok s centrálnym dohustovaním pneumatík a hnacie ústrojenstvo sa vyrábali v Československu, korba, veža a zbrane v Poľsku. Od roku 1963 do začiatku 70. rokov bolo pre čs. a poľskú armádu i na export vyrobených 4 500 vozidiel.

OT-64 pôvodne niesol menšiu vežu z OT-65A s 12,7 mm ťažkým guľometom a 7,62 mm KG, neskôr vežu sovietskeho prieskumného BRDM-2 so 14,5 mm guľometom a 7,62 mm KG. Posádku tvorili veliteľ a vodič v prednej kabíne, strelec z lafetovaných zbraní a jeho pomocník vo veži a 8-členný výsadok v zadnej časti korby. Ten okrem pechotných zbraní (univerzálne guľomety a útočné pušky) disponoval aj ručnými protitankovými zbraňami (RPG-7). Malý počet poľských OT-64 SKOT-2A niesol aj odpalovacie zariadenie PTRS Maljutka.

OS SR po roku 1993 používali ešte určité množstvo „zdedených“ OT-64 v bezvežovej úprave v mierových misiách, ale dnes sú už tieto vozidlá z výzbroje vyradené. Vo výzbroji je však stále 56 kusov OT-90, konverzie BVP-1 (BMP-1), na ktorých pôvodnú vežu a výzbroj nahradili vežou OT-64 SKOT so 14,5 mm guľometom a 7,62 mm KG, pričom v protitankovej verzii nesú aj PTRS Konkurs a v protiletadlovej rakety Igla.

Dnes OS SR majú približne 70 kusov domáciach kolesových (6 x 6) OT TATRAPAN. Je to viacúčelové obrnené vozidlo s modulárnou nadstavbou, schopné v transportnej verzii vybavené systémom znižujúcim účinky ZHN prepravovať 12 (až 14) osôb a chrániť ich proti strelám do kalibru 7,62 mm, črepinám a protipechotným mìnám. V ďalších verziách môže byť TATRAPAN vybavený ako systém riadenia delostreleckej palby ARSYS, mobilné veliteľské stanovište PVO, zásobovacie, zdravotnícke, vyslobodzovacie či hliadkovacie vozidlo aj ako mobilná dielňa. Na streche kabíny nesie 7,62 mm guľomet a na streche nadstavby 12,7 mm protiletadlový guľomet.

V kategórii BVP prevzali OS SR od spoločnej čs. armády 308 kusov BVP-1, z ktorých vo výzbroji udržiavajú ešte 72. Sú to od roku 1967 na Slovensku licenčne vyrábané BMP-1, o ktorých už bola reč a ďalšie údaje možno nájsť v tabuľke základných parametrov a výkonov. V pozemných silách OS SR dnes slúži aj 91 kusov BVP-2, modernejšieho pokračovateľa BVP-1, ktoré do výzbroje čs. armády začali zavádzať v roku 1983 (ešte z pôvodnej sovietskej produkcie) a v rokoch 1987 až 1989 ich na Slovensku v licencií vyrobili 344 kusov. Najvýznamnejšie zlepšenia v porovnaní s BVP-1 sa týkajú zbraní (30 mm automatický kanón a 7,62 mm KG) v novej dvojmiestnej veži, ktoré sú stabilizované v dvoch rovinách) a ochrany. BVP-2 má aj širší repertoár protitankových zbraní a z odpalovacieho zariadenia na veži môže odpaľovať PTRS Fagot a Konkurs, ale s adaptérom aj francúzsko-nemecké rakety Milan, Milan 2 a Milan 3!

OT a BVP vo výzbroji našich susedov

Armáda ČR má pravdepodobne ešte vo výzbroji 28 kusov OT-64 SKOT a 29 kusov OT-90 z výzbroje bývalej čs. armády. V tejto kategórii zbraní však nastúpila cestu významného prezbrojenia a do roku 2013 plánuje nakúpiť 107 rakuských kolesových (8 x 8) OT Pandur II, z toho 72 bojových s vežou RCWS-30 nesúcou 30 mm automatický kanón a 7,62 mm KG, 11 vo veliteľskej úprave, 16 prieskumných, 4 zdravotnícke a 4 ženijné vozidlá. Pandur II je moderné vozidlo s výbornou balistickou ochranou, vrátane kevlarového protičrepinového obloženia vnútrajška korby, dvojitého sendvičového dna a závesných sedačiek posádky (čo zvyšuje odolnosť voči mìnám), ktorého bojová verzia sa už často charakterizuje ako APC/IFV, teda OT/BVP, keďže disponuje parametrami a výkonmi oboch kategórií týchto vozidiel. Z klasických BVP v pozemných silách AČR slúži ešte 207 kusov BVP-1 a 174 kusov BVP-2, ktorých počty sa však s príchodom vozidiel Pandur II budú pravdepodobne redukovať.

V poľskej armáde sa na začiatku 90. rokov minulého storočia začali počty čs.-poľského OT-64 SKOT významne redukovať až klesli na asi 110 kusov a v roku 2008 ich previedli do rezervy. Tieto i ďalšie OT sovietskeho pôvodu, ktoré má Poľsko ešte vo výzbroji, postupne nahradia nové kolesové (8 x 8) KTO (Kolowy Transporter Opancerzony) Rosomak, čo je vlastne poľská verzia fínskeho modulárneho obrneného vozidla AMV Patria. Licenciu na výrobu 690 vozidiel (313 bojových a 377 v transportnej a ďalších verziách) do roku 2014 kúpila poľská vláda v roku 2002 s výhladom, že neskôr, do roku 2018, ich počet zvýši až na 895! Bojový variant KTO Rosomak, nasadený už poľskými jednotkami v Afganistane, nesie vežu Oto Melara Hitfist-30P s 30 mm automatickým kanónom a 7,62 mm KG. Protitanková verzia KTO Rosomak-S disponuje aj odpalovacím zariadením PTRS Spike. Vozidlá KTO Rosomak postupne nahradia i klasické BVP-1, ktorých má Poľsko ešte takmer 1 500 kusov.

Ukrajinská armáda v oblasti OT v súčasnosti disponuje úctyhodným počtom sovietskych kolesových obojživelných OT rodiny BTR (BroneTRansporter), a to 176 kusmi BTR-60, 1 026 kusmi BTR-70 a 456 kusmi BTR-80, pričom časť BTR-80 so 14,5 mm guľometom modifikovala na BTR-94 s 23 mm automatickým kanónom (obe verzie aj so 7,62 mm KG). V roku 2000 na Ukrajine vyvinuli a v budúcnosti do výzbroje zrejme zavedú kolesový (8 x 8) BTR-3U s diaľkovo riadeným streleckým stanovišťom Škval nesúcim 30 mm automatický kanón, 7,62 mm KG, 30 mm AGR a odpalovacie zariadenie PTRS Konkurs. Na zbrojárskej výstave Aviasvit 2006 sa predstavil aj ďalší sľubný ukrajinský ko-

lesový (8 x 8) BTR-4 GROM s podobnými parametrami a hlavňovou výzbrojou, ktorý však okrem PTRS Konkurs môže odpalovať aj nové ukrajinské PTRS Baryer R-2. Ukrajinské ministerstvo obrany v roku 2009 objednalo 10 kusov týchto vozidiel, ktoré pravdepodobne testuje. V kategórii BVP má Ukrajina vo výzbroji 1 008 kusov BMP-1, z ktorých časť modernizovala nahradením pôvodnej veže so 73 mm kanónom streleckým stanovištom Škval, 1 434 kusov BMP-2 a 4 kusy BMP-3, ktoré však nie sú v činnnej službe (podrobnejšie údaje v tabuľke).

Aj maďarská armáda v minulosti disponovala neznámym počtom OT-64 SKOT, ktoré však už z výzbroje stiahla. V súčasnosti používa neznámy počet sovietskych kolesových (8 x 8) plávajúcich OT typu BTR-80A a BTR-80K, ktoré modernizuje na štandard NATO výmenou pôvodného 14,5 mm guľometu za 30 mm automatický kanón. BVP momentálne Maďarsko vo výzbroji nedeklaruje a nie je ani známe, či ich v budúcnosti hodlá nakúpiť.

V roku 1996 začal rakúsky Bundesheer do výzbroje zavádzať nový kolesový (6 x 6) OT Pandur I v počte 71 kusov. V základnej verzii je vyzbrojený 12,7 mm guľometom vo veži pre jednu osobu, ale jeho modulárna koncepcia umožňuje osadiť do tejto veže aj 20 mm automatický kanón, alebo inštalovať väčšiu vežu (pre dve osoby) s 90 mm kanónom. Pod názvom Valuk v licencií vyrába Pandur I aj Slovinsko a vo výzbroji má 85 týchto vozidiel. Čoskoro po OT Pandur I vznikla aj jeho väčšia (8 x 8) a dokonalejšia verzia Pandur II, ktorú Rakúsko vyváža do Čiech a licenciu predalo aj do Portugalska a Chorvátska, kde by sa mal vyrábať pod názvom Krpan, pričom až 55 % komponentov a subsystémov bude domáceho pôvodu. Vozidiel Pandur II Bundesheer plánuje zaviesť 128 kusov. V kategórii BVP v rakúskych ozbrojených silách slúži 112 pásových vozidiel Ulan, ktoré začali zavádzať v roku 2005. Je to výsledok rakúsko-španielskej spolupráce v projekte ASCOD (Austria Spanish Cooperation Development), v rámci ktorej okrem BVP Ulan (a španielskeho BVP Pizarro) vznikli ešte ľahký tank LT 105 so 105 mm kanónom, nosič protiletadlových striel, nosič PTRS, samohybný mínomet, veliteľské vozidlo, mobilná ambulancia a mobilný systém riadenia delostreleckej palby. Ulan má pancier odolný 14,5 mm strelám (na exponovaných miestach až 30 mm strelám) a v plne automatizovanej veži nesie v dvoch rovinách stabilizovaný zbraňový systém pozostávajúci z 30 mm automatického kanóna a 7,62 mm KG.

Tabuľka základných parametrov a výkonov (Hmotnosť je bojová hmotnosť, otáznik pri položke Pancier značí, že údaj výrobca utajuje, KG je koaxiálny guľomet, AGR je automatický granátomet a PTRS je protitanková riadená strela)

Model Posádka	Hmotnosť Pancier	Dĺžka Šírka Výška	Výkon motora	Mer. výkon (kW/t)	Prim. výzbroj (kanón)	Sekund. výzbroj	Max. rýchl. Dojazd
Obrnené transportéry (Armoured Personnel Carriers)							
OT-64 SKOT 2 + 10 osôb	14,5 t 6 – 13 mm	7,44 m 2,55 m 2,71 m	135 kW 180 hp	9,3	14,5 mm guľomet	7,62 mm KG	94 km/h 710 km
OT-90 3 + 8 osôb	12,4 t do 20 mm	6,7 m 2,9 m 2,1 m	220 kW 300 hp	17,7	14,5 mm guľomet	7,62 mm KG	65 km/h 750 km
Tatrapan 2 + 10 osôb	20,6 t ?	8,46 m 2,5 m 2,75 m	266 kW 355 hp	12,9	12,7 mm guľomet	7,62 mm guľomet	90 km/h 1 000 km
Pandur I 2 + 8 osôb	13,5 t 8 mm	6,3 m 2,5 m 2 m	251 kW 335 hp	18,6	12,7 mm guľomet	–	100 km/h 700 km
Pandur II 2 + 12 osôb	18,6 t ?	7,4 m 2,8 m 2 m	304 kW 405 hp	16,3	30 mm aut. kanón	7,62 mm KG	105 km/h 700 km
KTO Rosomak 3 + 8 osôb	22 t ?	7,8 m 2,8 m 2,4 m	360 kW 480 hp	16,4	30 mm aut. kanón	7,62 mm KG	100 km/h 800 km
Patria AMV 3 + 10 osôb	až 27 t ?	7,7 m 2,8 m 2,3 m	405 kW 543 hp	15	12,7 mm guľomet	40 mm AGR	100 km/h 800 km
BTR-80 3 + 8 osôb	13,6 t ?	7,65 m 2,9 m 2,35 m	190 kW 260 hp	14	14,5 mm guľomet	7,62 mm KG	80 km/h 600 km
BTR-90 3 + 7 osôb	20,9 t ?	7,64 m 3,2 m 2,98 m	380 kW 510 hp	18,2	30 mm aut. kanón	7,62 mm KG PTRS 30 mm AGR	100 km/h 800 km
BTR-3U 3 + 6 osôb	16,4 t ?	7,65 m 2,9 m 2,86 m	238 kW 326 hp	14,5	30 mm aut. kanón	7,62 mm KG PTRS 30 mm AGR	85 km/h 600 km
BTR-4 GROM 3 + 8 osôb	17,5 t ?	7,65 m 2,9 m 2,35 m	375 kW 500 hp	21,4	30 mm aut. kanón	7,62 mm KG PTRS 30 mm AGR	110 km/h 690 km
BPMV-64 3 + 12 osôb	34,5 t ako T-64	6,5 m 3,3 m 1,95 m	512 kW 700 ph	14,8	30 mm aut. kanón	7,62 mm KG	60 km/h 600 km
BTR-T 2 + 5 osôb	38,5 t ako T-55	6,2 m 3,27 m 1,95 m	424 kW 580 hp	11	30 mm aut. kanón	PTRS	50 km/h 500 km
LAV-25 3 + 6 osôb	12,8 t 10 mm	6,39 m 2,50 m 2,69 m	205 kW 275 hp	16	25 mm aut. kanón	7,62 mm KG 7,62 mm guľomet	100 km/h 660 km
Stryker 2 + 9 osôb	16,5 t ?	6,95 m 2,72 m 2,64 m	260 kW 350 hp	15,8	12,7 mm guľ. / 40 mm AGR	12,7 mm guľ. 7,62 mm guľ.	100 km/h 530 km
Bojové vozidlá pechoty (Infantry Fighting Vehicles)							
Schütz. pz. Lang HS.30 3 + 5 osôb	14,6 t až 30 mm	5,56 m 2,54 m 1,85 m	164 kW 220 hp	11,2	20 mm aut. kanón	7,62 mm KG	58 km/h 270 km
BVP-1 3 + 8 osôb	13,5 t 6 – 20 mm	6,74 m 2,94 m 2,15 m	221 kW 300 hp	16,4	73 mm poloaut. kanón	7,62 mm KG PTRS	65 km/h 600 km
BVP-2 3 + 7 osôb	14,3 t 20 – 33 mm	6,74 m 3,15 m 2,45 m	225 kW 300 hp	15,7	30 mm aut. kanón	7,62 mm KG PTRS	65 km/h 600 km
BMP-3 3 + 8 osôb	18,7 t až 80 mm	7,14 m 3,14 m 2,50 m	373 kW 510 hp	19,9	100 mm poloat. kanón	30 mm coax. aut. kanón 3 x 7,62 mm guľ., PTRS	70 km/h 600 km
ASCOD Ulan 3 + 8 osôb	28 t ?	7 m 3,15 m 2,65 m	540 kW 720 hp	19,3	30 mm aut. kanón	7,62 mm KG	72 km/h 500 km
Marder 1 3 + 7 osôb	34 t homogénna oceľ	6,79 m 3,24 m 2,98 m	441 kW 600 hp	13	20 mm aut. kanón	7,62 mm KG PTRS	75 km/h 520 km
Puma 3 + 6 osôb	43 t kompozit	7,4 m 3,7 m 3,1 m	800 kW 1 100 hp	18,6	30 mm aut. kanón	5,56 mm KG PTRS	70 km/h 600 km
M2 Bradley 3 + 6 osôb	22,9 t ?	6,55 m 3,61 m 2,97 m	367 kW 500 hp	16	25 mm aut. kanón	7,62 mm KG PTRS	66 km/h 480 km
Warrior 3 + 7 osôb	25,7 t ?	6,34 m 3,03 m 2,79 m	410 kW 550 hp	15,9	30 mm aut. kanón	7,62 mm KG PTRS	75 km/h 660 km

Najzaujímavejšie OT a BVP v iných krajinách

V kategórii OT za zmienku rozhodne stojí ruský kolesový (8 x 8) obojživelný BTR-90 zavedený do výzbroje v roku 2004. Impozantná je jeho výzbroj pozostávajúca z 30 mm automatického kanóna, 7,62 mm KG, 30 mm AGR a zariadenia na odpalovanie PTRS Konkurs. Všetky zbrane sú napojené na centrálny systém riadenia palby.

Vzhľadom sa na BTR-90 dosť ponáša kanadský kolesový (8 x 8) obojživelný OT LAV-25 (Light Armoured Vehicle), postavený na báze švajčiarskeho vozidla MOWAG Piranha I a deklarovaný ako prieskumné vozidlo, ktorý používa americkú námorná pechota (US Marine Corps) od roku 1983. Vyzbrojený je 25 mm automatickým kanónom a 7,62 mm KG vo veži a ďalším 7,62 mm guľometom na jej streche. Vezie 3-člennú posádku a šiestich prieskumníkov.

V roku 1999 začali armády Kanady a Nového Zélandu do výzbroje zavádzať obrnené vozidlo novej generácie LAV III odvodené od švajčiarskeho MOWAG Piranha IIIH, s podobnou výzbrojou ako má LAV-25, ale dokonalejším pancierom s keramickými vložkami, ktorý odoláva strelám do kalibru 14,5 mm, i lepšou ochranou pred účinkami ZHN a chemickými zbraňami. Pozemné sily USA majú od roku 2002 vo výzbroji ľahší derivát LAV III s názvom Stryker (bližšie v tabuľke).

Z uvedeného je zrejmé, že osobitnou kapitolou vo svete OT sú produkty švajčiarskej firmy MOWAG, ktorá od apríla 2010 zmenila názov na General Dynamics European Land Systems – Mowag GmbH. Na konte má päť generácií obrnených vozidiel Piranha I až Piranha V s parametrami a výkonmi na rozmedzí OT a BVP, ktoré v základných verziách či v podobe rozličných licenčných derivátov používajú armády takmer 30 krajín celého sveta.

Z klasických pásových BVP, ktoré sa osvedčili aj v posledných veľkých konfliktoch v Iraku a Afganistane nemožno nespomenúť americký M2 Bradley a britský Warrior.

Bradley, ktorý začal prichádzať do výzbroje v roku 1981, je plne obojživelné vozidlo so zváranou hliníkovou korbou zosilnenou vrstveným laminátovým pancierom. Bolo vyrobených viac ako 4 600 vozidiel rozličných verzií, ktoré sú vo výzbroji armád USA a Saudskej Arábie. Niektoré novšie verzie majú aj prídavný reaktívny pancier na čele korby a veže, v ktorej nesú 25 mm automatický kanón a 7,62 mm KG. Na veži je umiestnené odpalovacie zariadenie PTRS TOW.

Prvé BVP Warrior prišli do britskej armády v roku 1986 a dnes ich je v službe takmer 800 kusov. Ďalších 254 vozidiel typu Desert Warrior má vo výzbroji Kuvajt. Ich pancier sa zhodne skladá z hliníka (korba) a ocele [veža], ale výzbroj majú rozdielnu. Zatiaľ čo pôvodný Warrior nesie vo veži 30 mm automatický kanón a 7,62 mm KG, Desert Warrior má americkú vežu Delco s 25 mm kanónom, 7,62 mm KG a odpalovacím zariadením PTRS TOW.

Americké BVP M2 Bradley

Marián Viskupič: Problémom treba hľadať jednoduché a rozumné riešenia

V rezorte obrany pôsobíte už viac ako rok. Darí sa vám naplňať ambície, s ktorými ste prijali funkciu generálneho riaditeľa jednej z najväčších sekcií ministerstva obrany?

Myslím, že zatiaľ sa mi darí naplňať aj ambície, aj predstavy. Za uplynulý rok sme prijali množstvo ťažkých strategických rozhodnutí a urobili množstvo práce. Sekcia a jej podriadené súčasti prešli reorganizáciou a naštartovali sa reformné procesy, ktoré prinášajú výsledky. Verejný obstarávanie je transparentné, prináša výrazné úspory finančných prostriedkov a zároveň vyššiu kvalitu. Zároveň sa podarilo podstatne zvýšiť podiel insourcingu (zabezpečenie služby vlastnými zamestnancami – pozn. redakcie) v činnostiach sekcie. Jedným dychom však dodávam, že pred nami je ešte mnoho ďalších výziev – napr. práca na Bielej knihe strategického hodnotenia obrany, alchýmia správnej vyváženej medzi outsourcingom (dodanie služby z externého prostredia) a insourcingom, zbavovanie sa prebytočného nehnuteľného majetku a mnoho iného.

Tiež by som rád pripomenul, že málokde je tímový duch taký dôležitý ako v rezorte obrany. Skutočné výsledky je možné dosiahnuť jedine dokonalou súhrnou všetkých zložiek rezortu. Byť platným členom tímu je mojou najväčšou ambíciou.

Môžete bližšie priblížiť, kde konkrétne sa vám podarilo presadiť zmenu? Ktoré činnosti v minulosti zabezpečovali externé dodávateľské firmy a dnes ich už zabezpečujú zamestnanci rezortu?

V súčasnosti zabezpečujeme vlastnými silami obsluhu čistiarní odpadových vôd (ČOV), obsluhu tepelno-technických zariadení (TTZ), veľkú väčšinu fyzickej ochrany objektov (FOO), čiastočne vonkajšie i vnútorné upratovanie. Najbližšia zmena je naplánovaná k 1. januáru 2012. Od tohto dátumu budeme veľkú väčšinu vonkajšieho upratovania zabezpečovať tiež vlastnými zamestnancami. K týmto zmenám, samozrejme, nepristupujeme dogmaticky, ale na základe finančno-ekonomických analýz výhodnosti jednotlivých spôso-

/ Danka CAPÁKOVÁ

/ foto Ivan KELEMENT
Pavol VITKO

RNDr. Ing. Marián Viskupič, generálny riaditeľ Sekcie majetku a infraštruktúry. V rezorte obrany pôsobí od augusta 2010. V minulosti pracoval ako stredoškolský pedagóg, šesť rokov riadil oddelenie náhradných dielov v spoločnosti Ford. Vyštudoval učiteľstvo (Matematika-Biológia) na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, ktorú skončil doktorátom a manažment na Fakulte podnikového manažmentu Ekonomickej univerzity. V živote sa riadi heslom: „Problémom treba hľadať jednoduché a rozumné riešenia, jasné a zrozumiteľné pre každého.“

bov poskytovania. Kladiem dôraz i na miestne špecifické podmienky – z tohto dôvodu niektoré služby zabezpečujeme kombinovaným spôsobom.

Využívame rôzne synergie – napr. pracovníci obsluhy TTZ či obsluhy ČOV zabezpečujú aj vonkajšie upratovanie. Ďalšia výrazná zmena, ktorú, verím, že si už zamestnanci rezortu všimli, je zabezpečovanie havárií, základných servisných zásahov, opráv a údržby prednostne vlastnými zamestnancami. Ako perličku spomeniem, že vlastnými zamestnancami zabezpečujeme napr. i geodetické merania.

Aké výhody vyplývajú z týchto zmien?

Hlavný efekt je, samozrejme, výrazná úspora finančných prostriedkov. Ďalšími pozitívami sú: rast vlastných spôsobilostí, výrazne efektívnejšie využitie vlastných zamestnancov, vyššia pružnosť a rýchlosť reakcie. Nezanedbateľné je i zníženie byrokracie, pretože nie je potrebné administratívne zabezpečovať proces verejného obstarávania, uzatváranie zmlúv, účtovanie faktúr a ďalších úkonov. Pri zabezpečovaní havárií, opráv a údržby vlastnými silami nie je potrebné uzavrieť množstvo zmlúv s externými firmami. Insourcing automaticky prináša i zníženie možnosti na korupčné správanie zamestnancov.

Minister Galko sa netají „upratovaním“ po svojich predchodcoch... bolo potrebné urobiť poriadok aj na sekcii majetku a infraštruktúry?

V podstate celé uplynulé obdobie môžem jednoznačne nazvať rokom „upratovania“ a konsolidácie. Sekcia i jej podriadené zložky trpeli obrovskou mierou korupcie, niektoré kauzy vyšetruje Úrad boja proti korupcii. Ďalším problémom bola veľká ekonomická neefektívnosť, absentovala akákoľvek snaha o hľadanie ekonomicky výhodných riešení.

Aj v oblasti infraštruktúry a prevádzky objektov môžeme hovoriť o spôsobilostiach – našiel som ich v troskách. Schopnosť zabezpečiť akékoľvek potrebné činnosti vlastnými silami bola takmer mizivá. Takmer všetko sa zabezpečovalo z externého prostredia vrátane najjednoduchších údržbárskych a servisných prác. Tento spôsob totálneho outsourcingu, navyše ešte deformovaný všadeprítomnou korupciou, bol pre rezort zničujúci.

Ak by ste sa obzreli späť a zhodnotili výsledky doterajšej práce v rezorte obrany, čo by ste označili za svoj najväčší úspech?

Odpoviem obrazne – SEMal bola ako deravá nádrž, z ktorej cez množstvo dier vytekala voda všetkými smermi. Je jedno, koľko vody do takej nádrže nalejete, vždy bude nakoniec bez účinku prázdna a okolo nej blato. Dnes máme stále iba rovnakú starú nádrž, ale je na nej množstvo záplat a voda už nevyteká. Môžeme zobrať vedro, načrieť, porozmýšľať a poľiať presne tú kvetinu, o ktorej vieme, že najviac potrebuje vodu.

Verím, že po troch rokoch budem v tejto metafore pokračovať s novou nádržou a s kvalitným čerpadlom namiesto vedra...

Nehovorme o vašej práci iba obrazne. Nepatrí medzi vaše najväčšie úspechy najmä odhalenie úplatkárskkej kauzy, kde obvineniu čelí podnikateľ Miroslav D., alebo niekoľkonásobne predražené deratizačné služby?

Áno, odhalenie spomínanej úplatkárskkej kauzy bolo veľmi dôležité. Za úspech považujem i rýchlu a účinnú reakciu na túto kauzu, ktorá odráža moju nulovú toleranciu ku korupcii. Úspechom bolo i obstaranie deratizačných a dezinfekčných služieb v roku 2011 za menej ako 10 percent sumy z roku 2010, ktoré výrazne rezonovalo i v médiách. Prípadoch, kde sme poriadne ušetrili, však je oveľa viac. Spomeniem ešte zrušenie desiatok nevýhodných zmlúv.

Niekedy malé veci vedia veľa vypovedať o vykonanej zmene. Napadá ma úsmevný príklad. Nedávno jedna rezortná zložka, ktorú nebudem menovať, poslala spis na SEMal, že u nich sa 15 rokov nemalovalo, pričom v minulosti o to už veľa ráz písali a žiadali. Mali sme sa im do mesiaca písomne vyjadriť, či by bolo možné v budúcom roku maľovať. Odpoveď bola ústna – do mesiaca bude vymalované a zvládnú to naši zamestnanci... zmena myslenia je niekedy najväčší úspech, aký sa dá dosiahnuť.

...a najväčšie sklamanie?

Mojím najväčším sklamaním je to, ako málo sa dokázalo vybudovať v rezorte za 18 rokov existencie Slovenskej republiky.

Máte za sebou rok práce pre rezort, ale pred sebou ďalšie tri... s akými prioritami do nich vstupujete?

Pokračovať v začatej práci – dennodenne tvrdo bojovať proti korupcii vo všetkých jej formách a naďalej zvyšovať ekonomickú efektívnosť vynakladania finančných prostriedkov. Ušetrené zdroje okamžite reinvestovať do obnovy infraštruktúry, skvalitnenia prevádzky objektov, rutínnej a štandardnej údržby, a tak prispieť k základnému cieľu – kvalite Ozbrojených síl SR.

V súvislosti so Strategickým hodnotením obrany je veľkou výzvou identifikovanie a definovanie potrebnej infraštruktúry, jej efektívne využívanie a zbavenie sa prebytočného nehnuteľného majetku.

Prioritou v personálnej oblasti je pokračovanie v konsolidácii sekcie a jej podriadených zložiek, skrátenie rozhodovacích reťazcov a odstránenie duplicit. Následne zmysluplné začlenenie sekcie do štruktúr budúceho integrovaného ministerstva obrany.

Nastavený systém úsporných opatrení určite pomôže, ale úprimne... bude to stačiť na zmeny, ktoré chcete v systéme nastaviť? Dá sa donekonečna pracovať s takým oliešteným rozpočtom?

Nedostatok financií je realita, s ktorou sa SEMal borí rovnako ako ostatné zložky rezortu. Tohtoročný rozpočet SEMal umožňuje s vypätím všetkých síl zabezpečiť základný

chod rezortu. V tomto roku je na rozvoj infraštruktúry vyčlenených iba 6 000 000 €, čo je len jedna štvrtina priemeru minulých rokov. O nejakom rozvoji infraštruktúry tento rok skutočne sa nedá hovoriť. Tento stav však nemôže byť dlhodobý. Všetky budovy, infraštruktúra, inžinierske siete i ďalšie technické zariadenia nám starnú. Problém je ešte umocnený faktom, že i rutinná a štandardná údržba je finančne poddimenzovaná – zlaté pravidlo údržby hovorí, že 1,6 – 2 % hodnoty objektu sú potrebné na jeho zodpovedajúcu ročnú údržbu. My sme schopní vynakladať 0,4 %... čiže 4 až 5 ráz menej, ako je žiaduci stav. Ďalší veľký súvisiaci problém je začarovaný kruh obrovskej energetickej neefektívnosti našich budov. Nie sú peniaze na zateplenie, zmenu vykurovania atď. Takto nie sme schopní výraznejšie šetriť na energiách. Ak sa chceme baviť o nejakej budúcnosti rezortu obrany, musíme nájsť dodatočné financie na rozvoj.

Vo voľnom čase sa venujete včelárstvu. Dá sa povedať, že na dnešné rýchle časy je to dosť netradičná záľuba. Čo vás k nej priviedlo?

Máte pravdu, včelárstvo nie je v dnešnom rušnom období v kurze. K včelám som sa dostal celkom prirodzene, v našej rodine je to tradícia. Dodnes včelárimo spolu s mojím otcom.

Včely sú veľmi dobrou inšpiráciou pre život – sú skromné a pracovité. Súdržnosť, organizácia a poriadok im môže závidieť akákoľvek ľudská spoločnosť. Práca so včelami vyžaduje pokoj, rozvahu a veľkú mieru pochopenia prírodných zákonov. Na druhej strane málokto vie, že také stríasanie a osádzanie roja je veľký adrenalin. Včelárenie je pre mňa veľkým relaxom, k včelám chodím ako do veľkého prírodného divadla. Plody práce sú skutočne sladké a včelie žihadlá zdravé.

Veľa ľudí sa v živote riadi nejakým mottom, máte aj vy „to svoje“?

Všetky dôležité historické dokumenty, ale i väčšina prevratných technických riešení boli vo svojej podstate veľmi jednoduché. V posledných rokoch (a špeciálne na príklade Európskej únie) sa mi zdá, že sme na to zabudli. Vybíjame sa v riešení nepodstatných detailov, hľadáme zložité riešenia jednoduchých problémov a pritom často uniká podstata.

V živote sa usilujem riadiť nasledujúcim „mottom“: Problémom treba hľadať jednoduché a rozumné riešenia, jasné a zrozumiteľné pre každého.

A ešte dve čarovné slová sú v živote dôležité – prosím a ďakujem.

Cisternová tatrovka

/ Anton ŠČASNOVIČ

/ VHÚ – VHM Piešťany

/ foto Miroslav MIHÁLIK

Tá ho v lete 1957 na základe nariadenia veliteľa divízie prideliť 13. tankovému pluku. Po reorganizačných zmenách v rámci divízie koncom októbra 1958 Tatru odovzdali 15. tankovému pluku. Od roku 1969 až do roku 1975 sa T-111C nachádzala v levičkom 64. tankovom pluku. Do civilného sektoru bola odovzdaná na základe rozhodnutia MNO-TAS koncom roka 1976. Od 90. rokov 20. storočia Tatra často menila svojich majiteľov.

Kúpená z civilu

V roku 1997 Tatru na základe ponuky kúpil Vojenský historický ústav Bratislava do zbierkového fondu Vojenského múzea Trenčín. Vzhľadom na nevyhovujúci technický stav prešlo vozidlo kompletnou renováciou vo VOP 027 Trenčín. Ako plne funkčný múzejný exponát bola T-111C predvedená v roku 2000 počas medzinárodnej výstavy obranného priemyslu IDEE 2000 v Trenčíne.

Vývoj cisterny s objemom nádrže 7 000 litrov kvapalných látok, ktorej základ tvoril podvozok Tetry T-111, sa začal vo vývojovom oddelení n. p., Tatra Kopřivnice vo februári 1951 na základe zaslaných takticko-technických požiadaviek MNO. Do začiatku leta bol spracovaný ideový zámer a po jeho schválení sa rozbehli práce na samotnej technickej dokumentácii. V lete 1952 podľa schváleného plánu vyrobil Tatra, n. p., Kopřivnice v kooperácii so strojárňami v Brandýsi nad Labem prototyp cisternového vozidla, ktorého špeciálnu nadstavbu tvorila trojkomorová cisterna a pravá i ľavá skriňa, v ktorej sa nachádzali čerpace a výdajné agregáty, meracie prístroje a rozvážacie armatúry.

Základ čerpacej technológie tvorilo samonasávacie čerpadlo s pohonom od vývodu prídavnej prevodovky nosného podvozka, ktoré umožňovalo plnenie a vyprázdňovanie cisterny, prečerpávanie kvapalných látok z jednej cudzej nádrže do druhej cudzej nádrže a vyprázdňovanie cisterny samospádom. Začiatkom augusta 1952 bol prototyp predvedený komisii náčelníka automobilovej a traktorovej správy, ktorá odporučila v čo možno najkratšom čase podnikové skúšky. Tie boli v septembri 1952. V ich priebehu najazdil prototyp 1 000 km v teréne a 500 km na cestách, pričom čerpace a výdajné agregáty odpracovali 57 hodín. O mesiac neskôr sa s prototypom konali vojskové skúšky.

Cisterna pre pozemné sily i letectvo

Na základe výsledkov zo skúšok sa na vozidle zosilnil rám nosného podvozka a upravilo samonasávacie čerpadlo tak, aby maximálna sacia hĺbka bola 7 metrov a výtláčná výška 30 metrov. Po tejto úprave a strednej oprave bol prototyp odovzdaný v januári 1953 do pokračujúcich vojskových skúšok, v rámci ktorých boli náročné jazdné skúšky v zime a na ne v apríli nadviazali ďalšie skúšky. Počas nich prototyp najazdil v teréne

Ťažký trojnapravový cisternový automobil T-111C s výrobným číslom 102893, ktorý bol konštruovaný na prevádzku po cestách aj v teréne, tvorí súčasť zbierkového fondu VHÚ-VHM Piešťany. Vozidlo vyrobené v roku 1956 prevzala začiatkom februára 1957 technická skupina topolčianskej 13. tankovej divízie.

2 000 km a po cestách s rôznym povrchom 1 500 km. Čerpace a meracie agregáty odpracovali zhruba 135 prevádzkových hodín.

Po skončení vojskových skúšok bolo na základe požiadavky skúšobnej komisie namontované na prototypové vozidlo zadné drevené čelo a na kabínu vodiča sa uchytili držiaky plachtových oblúkov. To umožnilo cisternu zamaskovať ako valníkové vozidlo, ktoré podľa skúseností z dovtedajších vojenských konfliktov predstavovalo menej dôležitý cieľ ako cisterna. Okrem toho sa zvýšil výkon ručného výpomocného dvojčinného kridlového čerpadla na 60 litrov za minútu. Do výzbroje čs. armády bola autocisterna pod označením Tatra T-111C zavedená v roku 1954.

Sériová výroba sa naplno rozbehla v Tatre, n. p., Kopřivnice začiatkom roka 1955 a s drobnými úpravami trvala až do roku 1960. Za toto obdobie prevzala čs. armáda zhruba 600 kusov cisternových automobilov Tatra T-111C. Z nich jedna tretina bola pridelená letectvu a dve tretiny vševojskovým útvarom dislokovaným v Čechách a na Morave. S postupným sťahovaním T-111C od prvosledových útvarov a zväzkov sa začalo koncom 60. rokov 20. storočia.

Časť vozidiel sa presunula na Slovensko, jednotkám a útvarom Východného vojenského okruhu a druhá časť po opravách bola uložená v centrálnych skladoch, odkiaľ sa postupne odovzdávali civilnému sektoru. Vo výzbroji sa v malom počte udržali až do roku 1992. Po rozdelení federálnej armády prevzala Armáda SR do výzbroje ešte štyri kusy cisternových automobilov Tatra T-111C. Z nich tri vyradila v roku 1994 a štvrtú na jar 1997.

Základné takticko-technické údaje

Obsluha	1 + 2 osoby
Dĺžka	8 250 mm
Šírka	2 500 mm
Výška	2 700 mm
Svetlá výška	280 mm
Pohotovostná hmotnosť	11 100 kg
Maximálna hmotnosť	18 600 kg
Maximálna hmotnosť prívesu	15 000 kg
Objem cisterny	7 000 l
Typ naftového motora	T-111A
Počet valcov	12
Obsah valcov	14 825 cm ³

Výkon motora	154 kW
Maximálna rýchlosť na ceste	61 km.h ⁻¹
Priemerná rýchlosť v teréne	25,6 km.h ⁻¹

Plukovník Ján LIPSKÝ

/ Doc. PhDr. Vladimír SEGEŠ, PhD.

Vojenský historický ústav

Ján Lipský si získal svetové renomé predovšetkým ako kartograf. On sám sa však vždy považoval najmä za vojaka. Svedčí o tom aj jeho vlastnoručný životopis s názvom **Memoriale, čiže Pamätný spis z 20. decembra 1825, kde sa vyjadril takto: „Volaniu vojny a jej skutočnej službe som predovšetkým zasvätil svoju existenciu.“**

Ján Lipský sa narodil 10. apríla 1766 v Sedličnej (dnes časť obce Trenčianske Stankovce) pri Trenčíne v zemianskej rodine. Jeho predok Daniel Lipský, ktorý bol zástupcom richtára slobodného kráľovského mesta Trenčína, získal šľachtický titul roku 1649 od Ferdinanda III. Mladý Ján dostal základné vzdelanie doma. Bol nadaný a obľuboval prírodovedné predmety. V školskom roku 1776/77 navštevoval kalvínsku školu v Lučenci, potom bol rok u piaristov v Trenčíne a v rokoch 1779 – 1782 študoval na evanjelickom lýceu v Bratislave.

Po skončení stredoškolského štúdia odišiel na Vojenskú akadémiu Márie Terézie vo Viedenskom Novom Meste, kde však nepobudol dlho, lebo v rokoch 1782 – 1785 sa ako kadet zúčastňoval na práci vojenskej kartografickej komisie, ktorú viedol plukovník Andreas von Neu. Táto komisia vykonávala zememeračstvo pre tzv. prvé vojenské mapovanie monarchie. Od 4. decembra 1784 bol Ján Lipský zároveň vedený v stave (4.) husárskoho pluku podmaršala Martina von Graevena, skutočne tam slúžil v rokoch 1785 – 1786 a potom opäť pôsobil v zememeračskej komisii.

V bojoch na Balkáne

Na jeseň 1787, keď vypukla protiturecká vojna, sa Lipský vrátil k pluku, ktorý bol nasadený na bojisko v Chorvátsku. Na začiatku roka 1788 22-ročný kadet prešiel bojovým krstom pri Surduku, ktorý sa nachádza na polceste medzi Novým Sadom a Belehradom. Ocenením Lipského odvahy v boji bolo jeho povýšenie na vicekaprála (poddesiatnika) s účinnosťou od 4. februára, o 6 týždňov neskôr sa už stal riadnym kaprálom (desiatnikom). Ako veliteľ družstva sa Lipský zúčastnil na viacerých bojových akciách, či už to bol výpad do Valašska a šarvátky pri Oršovej a Karanšebeši, kde pod ním zostrelii koňa, alebo obliehanie Novej (Báčskej) Palanky v dnešnej Vojvodine, či vyčistenie Banátu od Turkov. Íšlo pritom o neľahké boje, ktoré – ako zaznamenal sám Lipský – „nás stáli viacero stoviek mŕtvych, zranených ani nepočítajúc“. Ešte koncom roka 1788, presne 4. decembra, bol Lipský vymenovaný do prvej dôstojníckej hodnosti. Nasledujúci rok sa podporučík Lipský zúčastnil v zbere maršala Laudona na ťažení do Chorvátska proti skadarskému pašovi, ktorý trvale ohrozoval oblasť Vojenskej hranice. Potom krátko slúžil v oslobodenom Belehrade a po uzavretí prímeria v Ďurdeve zabezpečoval zásobovanie Smedereva.

Z Haliče do Porýnia

Po skončení protitureckej vojny (4.) husársky pluk, ktorého majiteľom sa stal podmaršal Siegbert Věci, dislokovali do Haliče. Lipský bol zaradený v 1. plukovníckej švadróne, ktorá roku 1792 sídlila v Horodenke a potom v Zborove. Keď vypukla protifrancúzska vojna, dostal Věcišov pluk rozkaz presunúť sa z Haliče do Porýnia, kde dorazil v januári 1794. Lipský, od 1. mája 1794 už v hodnosti nadporučíka, bol z pluku preložený do štábu podmaršala Věciea. Vo funkcii podmaršalovho adjutanta s menšími prestávkami slúžil aj počas 2. koalície vojny, keď už bol kapitánom, a aj po vojne až do podmaršalovej smrti roku 1802. V tejto súvislosti stojí za zmienku, že barón Věci si svojho adjutanta veľmi obľúbil a v testamente ho chcel dokonca uprednostniť pred vlastným synom, neskorším generálom Augustínom Věciem, čo mu však Lipský vyhovoriť.

Prestávky v štábnej či bojovej službe, ako aj v časoch, keď Věci bol veliteľom Peštianskeho vojenského okruhu, Lipský venoval zbieraniu materiálu pre svoje veľké kartografické dielo. Od roku 1804 začal vydávať jednotlivé listy generálnej mapy Uhorska. Posledný list mapy vyšiel z tlačiarne roku 1808. Počas protifrancúzskej vojny roku 1805 kapitán Lipský bojoval ako veliteľ švadrony vo viacerých bitkách, okrem iného aj pri Slavkove 5. decembra 1805, kde – ako sa uvádza vo viacerých biografických lexikónoch – údajne utrpel zranenie. Sám Lipský v životopise výslovne uvádza, že sa na bitke pri Slavkove zúčastnil, zranenie síce nespomína, no zdôrazňuje, že sa v priebehu bitky dostal do sporu s plukovníkom Mohrom, ktorý sa mu vyhrážal odvolaním z funkcie.

Svedectvo dokumentov

Lipského účasť v bitke pri Slavkove a preukázaniu chrbastosť, konkrétne vo funkcii veliteľa švadrony na bojovom úseku pri Telniciach, potvrdzuje aj viacero dokumentov, ktoré sú uložené vo Viedenskom vojnovom archíve i v Slovenskom národnom archíve. Tieto dokumenty, predložené Kapitule Radu Márie Terézie ako prílohy k návrhu na vyznamenanie [jeden z nich je priamo od palatína Jozefa Habsburského], jednoznačne svedčia o statočnosti a bojových zásluhách Jána Lipského aj počas vojny roku 1809. Napriek tomu – nevedno z akých dôvodov – mu najvyššie vojenské vyznamenanie monarchie neudelili.

Tri medzivojnové mierové roky major Lipský slúžil v rôznych kútoch rozľahlej monarchie. Začiatkom roka 1806 bol z generálneho štábu uhorskej insurekcie prevelený k 4. husárskemu pluku, už v máji ho však preložili k 8. husárskemu pluku do Haliče, kde zastával funkciu veliteľa divíziou (oddielu), ktorý mal 2 švadrony. Ani nie po roku, s účinnosťou od 3. februára 1807, bol Lipský preložený do 9. husárskoho pluku, dislokovaného v Srijeme. Tu vypracoval plán organizácie plukovej školy pre mladých dôstojníkov a kadetov. Od februára do októbra 1808 sa služobne zdržieval v Pešti, kde dokončil svoju generálnu mapu a vypracoval k nej rozsiahly register názvov so zhruba 39 500 heslami.

Počas 5. koalície vojny roku 1809 bol Lipský preložený do Budína na generálny štáb uhorského insurekčného vojska a zároveň povýšený do hodnosti podplukovníka. Zvýšil sa mu tým aj jeho dovtedajší ročný plat z 1 267 na 1 532 zlatých. Náčelník generálneho štábu podmaršal Gomez poslal Lipského do okolia Rábu, aby organizoval obrannú činnosť, výzvednú a prieskumnú službu, výstavbu fortifikácií. Okrem toho zasielal generálnemu štábu precízne situačné hlásenia.

Záver vojenskej kariéry

S účinnosťou od 4. októbra 1809 cisár František povýšil Lipského na plukovníka v 2. husárskom pluku, ktorému vtedy velil plukovník Leopold Geramb. Po jeho odchode na dlhodobú dovolenku koncom roka 1809 Lipský velil pluku 3 roky, čiže až do konca roka 1812. Počas veľkého ťaženia Napoleona do Ruska, keď sa po jeho boku do vojny zapojil aj početný expedičný zbor habsburskej armády vedený maršalom Karlom Schwarzenbergom, Lipského pluk bol dislokovaný ako záloha najprv v Černovicach (Černovcy) a potom v Tarnopole.

Dňa 1. januára 1813 Lipský, ktorý mal vtedy 47 rokov a odslúžil 30 rokov, požiadal o penzionovanie. Po čase sa však presťahoval do rodnej Sedličnej. Tu ho roku 1818 zastihla správa o jeho oficiálnom a definitívnom preradení do výslužby.

Ján Lipský zomrel v rodnej Sedličnej 2. mája 1826. Ako slobodomurár nechcel byť pochovaný na cirkevnom cintoríne, preto ho na jeho želanie, ktoré uviedol v testamente, pochovali vo vlastnej záhrade. Jeho hrob medzi dvoma lipami prikrýli jednoduchou kamennou doskou so stručným nápisom.

Americké ľahké taktické vozidlo

/ Roman KMENT

/ foto Lockheed Martin, BAE Systems/Navistar, GTV, Tacom, Oshkosh Defence, US Marine Corps

Zástupcovia amerických pozemných síl a námornej pechoty sa zhodli na zredukovaní niektorých špecifických požiadaviek, ktoré mali na nové ľahké taktické vozidlo v programe JLTV (Joint Light Tactical Vehicle), čo znamená, že sa nielen znížia celkové a jednotkové náklady na víťazné vozidlo zo zápolenia štyroch uchádzačov, ale sa aj skráti výber, pričom fáza skúšok EMD (Engineering, Manufacturing and Development) programu sa má ukončiť už v máji 2012.

Rodina vozidiel JLTV s príviesmi má poskytovať plnenie rôznych úloh, dobrú ochranu, udržateľnú a sieťovú mobilitu. Na snímke prototypy Lockheed Martin

Oblasť kolesových vozidiel tvorí dôležitú súčasť schopností amerických pozemných síl, a tak neprekvapí, že US Army má rozpracovaný dokument so strategickým rámcom pre oblasť taktických kolesových vozidiel pre svoje potreby s výhľadom na nasledujúcich 30 rokov. Stratégia z minulého roka načrtáva východiská a ciele, ako zabezpečiť pre pozemné sily efektívne potreby v kategóriách ľahkých, stredných, ťažkých a proti minám a nástražným systémom odolným MRAP kolesových vozidiel.

Dokument počíta s finančným krytím potrieb na pätnásť rokov. Ak sa pred rokom 2003 pohybovali priemerné náklady na taktické kolesové vozidlá vo výške cca jednej miliardy USD ročne, v blízkej budúcnosti by to malo byť približne 2,5 mld. V prípade, že v rámci programu JLTV by sa mali nahradiť všetky vozidlá rodiny HMMWV, náklady by stúpili odhadom podľa dokumentu ešte o 2 až 5 mld. USD ročne.

Podľa medializovaných zámerov plánuje US Army nahradiť zo 150-tisícového vozidlového parku Humvee novým typom z programu JLTV jednu tretinu, najmenej však 20 000 jednotiek a námorná pechota 5 500 vozidiel. Pôvodne sa rátało, že víťaz porovnávacích testov v programe JLTV podpíše kontrakt s americkými ozbrojenými silami v roku 2015, urgentné požiadavky na nové vozidlo však proces určite urýchlia.

Východiská

Úloha nákladných vozidiel v pozemných silách sa v posledných dekádach veľmi rýchlo zmenila z pôvodnej základnej prepravy. V súčasnosti sa úžitkové vozidlá objavujú v rozmanitých úlohách: ako nosiče výzbroje, logistické či zdravotnícke vozidlá, platformy velenia a riadenia

či základne ďalších rôznych armádnych systémov. Vizia úžitkového vozidla pre armádne účely sa v posledných desaťročiach vyvíjala od nepancierovanej motorizovanej platformy až po voči strelám z ručných zbraní, črepín, účinkom mín a nástražných výbušných systémov odolným platformám, ktoré sú schopné plniť široké množstvo úloh nielen na klasickom bojiisku, ale aj počas asymetrického konfliktu. Podobný vývoj však vyústil do výrazného nárastu ceny úžitkových vozidiel, ktoré aby dokázali čeliť hrozbám v terajšom priestore operácií, musia byť odolnejšie, s vyšším stupňom ochrany, čo si vyžaduje dodatočnú kapacitu a výkon na vyrovnanie sa s vyššou hmotnosťou pancierovania či rôznych prvkov systémov C4ISR (velenia, riadenia, spojenia, výpočtových systémov, vojenského spravodajstva, sledovania a prieskumu).

Dokument stratégie amerických pozemných síl si tento fakt dobre uvedomuje a ako názorný príklad uvádza situáciu v segmente ľahkých taktických vozidiel (LTV), kde

Nové vozidlá majú nahradiť flotilu Humvee

na začiatku bol projekt vozidla HMMWV ako nepancierovanej platformy s nízkou hmotnosťou a vysokou mobilitou s nákupnou cenou na úrovni 70 000 USD. Aby tieto vozidlá spĺňali nároky na súčasné hrozby musí sa zvyšovať ich výkon a pancierovanie, ktoré sa premietlo do zvýšenia hmotnosti zodolnenej verzie s cenou viac ako 160 000 USD [viac ako 220 000 USD s prídavnými sadami panciera]. Aj napriek tomu však Humvee s vyššou úrovňou ochrany nespĺňajú požiadavky, ktoré má US Army na zodpovedajúcu mobilitu vozidla a bezpečnosť vojakov. Z tohto dôvodu americké pozemné sily začali realizovať nový program Spoločného ľahkého taktického vozidla (JLTV), ktorý by zaplätal diery v súčasnej ponuke vozidiel tejto kategórie. Náklady na jedno nové vozidlo sa odhadovali na viac ako 300 000 USD, a to bez ďalšieho doplnenia bojovými systémami (špecifickej výbavy). Najnovšie sa po škrtoch vo viacerých požiadavkách na platformu uvažuje o znížení ceny o cca 100 000 USD. Ide o vysoké čiastky, ale stále prijateľnejšie ako je terajšia cena platformy z rodiny MRAP vozidiel v rozpätí 430 – 900 tisíc dolárov.

Politika vozového parku

Flotila ľahkých taktických vozidiel (LTV) amerických pozemných síl má v budúcnosti pozostávať z rodiny vozidiel radu HMMWV, novo vyvíjaných JLTV a k nim prislúšných príviesových prípojných vozidiel [s kapacitou užitocného zaťaženia rovnajúcou sa užitocnej hmotnosti ťažného vozidla]. Stratégia US Army z dielne štábu G-8 definuje LTV ako vozidlo, ktoré je schopné prepravy na palube alebo v podvese vrtuľníka CH-47F a ktoré disponuje užitocnou hmotnosťou menšou alebo rovnajúcou sa 2 318,2 kg. Autopark má zahŕňať tri základné platformy podľa účelu použitia a to na: vynucovanie sily (vozidlá so zbraňovými nosičmi), výstrahu na bojiisku (prieskumné vozidlá, velenia a riadenia C2, na všeobecné použitie) a cieľnú logistiku [preprava ľahkého nákladu, munície, odvoz zranených]. V týchto jednotlivých oblastiach má mať US Army rovnako pancierované (UAH) a nepancierované verzie vozidiel.

Hlavným typom ľahkého taktického vozidla v amerických pozemných silách je rodina HMMWV a podľa strategických zámerov sa aj naďalej bude snažiť o jej vyvážené a rozmanité zloženie s tým, aby sa zostalo na súčasných počtoch vozidiel. Flotila HMMWV zatiaľ nedosahuje požadovanú rovnovahu potrebných kapacít vo viacerých oblastiach vrátane modelových verzii alebo stupňa modernizácie a ochrany. Napríklad US Army pociťuje nedostatok sanitiek na platforme HMMWV, pričom má nadmerné množstvo nosičov zbraňových systémov. Rovnako stratégia vidí rôzny stupeň modernizácie Humvee v jednotlivých súčiastiach pozemných síl. Národná garda má napríklad vyššie percento pancierovaných UAH verzii ako aktívnych zložiek a tiež jej flotila nedosahuje žiadaný stupeň modernizácie HMMWV.

Kolesové vozidlo z nastávajúceho programu JLTV má byť nová generácia ľahkého taktického vozidla, ktorá bude skonštruovaná tak, aby dosahovala vyšší stupeň ochrany, vyšší výkon a lepšiu užitocnú hmotnosť. Zároveň by mala zaplniť súčasnú medzeru, ktorá existuje medzi vozidlami typu Humvee a kategórie MRAP. Vylepšenia oproti súčasným možnostiam HMMWV majú mať okrem zvýšenej užitocnej nosnosti a stupňa ochrany vozidla aj lepšiu mobilitu, operačný dosah a majú byť interoperabilné s najnovšími systémami C4ISR, pričom sa majú znížiť náklady životného cyklu ľahkého taktického vozidla. Požiadavky na základe analýz z mája 2010 rozdeľujú JLTV z hľadiska hmotnosti do troch kategórií:

- **Kategória A.** Užitocná hmotnosť dosahuje maximálne 1 590,9 kg. Zahŕňa štyri verzie: vozidlo na všeobecné použitie, nosič ťažkých hlavných zbraní, nosič protitankovej raketovej výzbroje a prieskumnú verziu (štvoirmiestna, pancierovaná, LRAS3).

- **Kategória B.** Užitocná hmotnosť predstavuje maximálne 2 045,5 kg. V rámci nej sú definované tri verzie ako mobilné stanovište bojového velenia (na úrovni brigády a práporu), verzia na prepravu pechoty (6 osôb) a prieskumná verzia pre šesť osôb.

- **Kategória C.** Užitocná hmotnosť predstavuje maximálne 2 318,2 kg. Zahŕňa dve verzie

Model Valanx od BAE Systems a Navistaru

– úžitkovú, na prepravu nákladu (dvojmiestna) a ambulanciu, zdravotnícku (trojmiestna plus odvoz dvoch zranených na ležadlách).

Program Spoločného ľahkého taktického vozidla (JLTV) má za sebou už prvú fázu skúšok technologického demonštrátora (Technology Development), v ktorej sa predstavili americkým armádnym zástupcom výroby troch tímov: **BAE Systems/Navistar, Lockheed Martin a General Tactical Vehicles (GTV)**, účelového zoskupenia spoločností General Dynamics Land Systems a AM General, výrobcu pôvodného Humvee. V októbri sa záujemcovia o JLTV mohli zoznámiť s prvými požiadavkami na návrhy do fázy EMD (Engineering, Manufacturing and Development), ktorá oproti pôvodnému plánu - so začiatkom v prvom kvartáli finančného roka 2012 – má skončiť už v máji 2012, čo je skrátenie výsledného termínu o 16 mesiacov vrátane zníženia objemu finančných prostriedkov o 52 mil. USD.

S týmto krokom sa urýchlí s veľkou pravdepodobnosťou aj predsériová výroba prvých kusov vozidla, ktorá bola pôvodne naplánovaná najskôr vo finančnom roku 2015 (dodanie prvých kusov vybraným jednotkám vo finančnom roku 2017). Náklady na vozidlo stanovili americkí obstarávatelia v októbri na hranicu 250 000 USD. Do skúšok fázy EMD sa zapojil k pôvodnej trojici aj štvrtý hráč - spoločnosť **Oshkosh Defense**, ktorá v súčasnosti zásobuje americké ozbrojené sily modelmi M-ATV kategórie MRAP. Program JLTV bude projektom s dlhodobým horizontom, ktorý presiahne finančný rok 2025.

V počiatočnej fáze zavedenia vozidla radu JLTV sa plánuje nakúpiť asi 70 % verzii Kategórie A, 25 % Kategórie C a päť percent Kategórie B. Rýchlosť obnovy vozidlového parku bude závisieť podľa finančných možností amerických ozbrojených síl. Prvé platformy tiež majú dostať sily vyčlenené pre rýchlu reakciu [jednotky pre špeciálne operácie SOF, jednotky Rangers a vyčlenené bojové tímy niektorých brigád pozemných síl]. Dokiaľ nebudú naplnené požiadavky zabezpečenia nových JLTV budú ich schopnosti a kapacity nahrádzať vozidlá kategórie MRAP, vrátane M-ATV. Humvee v najbližších rokoch z flotily amerických ľahkých taktických vozidiel nevymiznú, ale bude sa stále hľadať ich optimálny mix [s MRAP a neskôr JLTV] vrátane úprav a modernizácie. Postupne sa budú tiež presúvať mnohé platformy z HMMWV na taktické vozidlá strednej hmotnostnej triedy, pričom v súčasnosti je až 40 systémov US Army, ktoré využívajú ako primárny nosič Humvee, a polovica z nich vyžaduje prípojnú vozidlo pre vyššiu hmotnosť, ako je užitocné zaťaženie HMMWV. Cieľom súčasnej stratégie v amerických silách je mať výhľadovo najmenej 50 % kolesovej taktickej flotily zloženej z vozidiel novej generácie, kategórie MRAP a modernizovaných vozidiel staršej produkcie.

Súperiaci záujemcovia

Nové vozidlo má mať na základe požiadaviek RFP do fázy EMD obstarávateľa z októbra ochranu porovnateľnú s kategóriou MRAP, lepšiu mobilitu ako HMMWV so zachovaním

GTV od pôvodného výrobcu HMMWV

možnosti prídania výbavy podľa plnenia rôznych požadovaných úloh. JLTV sa musí dať prepraviť štandardným spôsobom po ceste alebo vrtuľníkom, musí byť schopné vyprodukovať 30 kilowattov energie na externé použitie [bez problémov zvládajú všetci uchádzači s výraznou rezervou] a napríklad dosiahnuť bezporuchový interval do prehliadky minimálne 5 794 km. Operačný dosah vozidla [s využitím prevádzky 40 - 50 % v teréne a 50 - 60 % na cestných komunikáciách] na hranici 563 km / 1 126 km s množstvom paliva ako pri HMMWVA2. Najnovšia zmena v požiadavkách zahŕňa zvýšenie maximálnej povolenej celkovej hmotnosti vozidla z 5 727,3 kg na 6 363,6 kg. Pôvodná požiadavka vychádzala z možnosti vrtuľníka CH-53 Sea

Prototyp ponúkaný spoločnosťou Lockheed Martin

Stallion, ktorý využívajú jednotky námornej pechoty a ktoré sú prístupné pre tento typ vo vyšších letových hladinách a extrémnych [plusových] teplotách. Záujemcovia o program JLTV sú veľmi skúpy na zverejňovanie detailov o svojich vozidlách a veľmi pozorne si ich strážia pred konkurenciou, navyše v tejto fáze programu sa viaceré charakteristiky môžu zmeniť. Niektoré známe detaily z kuchyne jednotlivých výrobcov prinášame v kocke.

Spoločnosť **BAE Systems** dodala vo fáze technického demonštrátora 11 kusov JLTV, ktoré sa podrobili precíznemu testovaniu obstarávateľa. Vozidlo predstavuje štvrtú generáciu vývoja a nesie označenie Valanx, čo je spojenie gréckeho slova falanga (druh bojovej formácie) a písmena V z charakteristického tvaru trupu pre tento typ vozidla, ktorý chráni účinnejšie jeho spodnú časť pred účinkami výbuchu mín a nástražných systémov. BAE využíva stratégiu využitia existujúcej komerčnej základne výroby a náhradných dielov, ktoré majú zabezpečiť nižšie

L - ATV od Oshkosh Defence vychádza z M-ATV

Na demonštrátor GTV si posvietil v testoch aj TACOM

kovaných informácií o 40 % nižšiu hmotnosť ako pri už zavedenom type strednej kategórie M-ATV. Lockheed Martin s demonštrátormi odjazdil viac ako 255 000 testovacích kilometrov a uvádza spotrebu paliva (motorovej nafty) s vybavením ochrannej sady GPK 3,78 litra na 19,3 km, čo je na približenie o 50 viac ako pri nepancierovom Humvee. Konštrukcia vozidla ponúka hornú hranicu celkovej hmotnosti 6 272,7 kg. Spoločnosť **Oshkosh Defense** je známa ako dodávateľ vozidiel ATV kategórie MRAP pre americké ozbrojené sily a je najnovším subjektom, ktorý naskočil do vlaku o súperenie v programe JLTV a nezúčastňoval sa na fáze technického demonštrátora. Napriek tomu podľa slov Roberta Messinu, viceprezidenta pre vývoj obranných technológií spoločnosti, ktoré uviedlo periodikum Defense News, sa vôbec neobávajú, že by niečo „zaspalí“. Do fázy skúšok EMD ponúkajú ľahké bojové vozidlo L - ATV, ktoré predstavuje šiestu generáciu rodiny ich ľahkých platforiem, do ktorých vývoja Oshkosh investoval už viac ako 60 mil. USD. L - ATV vychádza z modulárneho stredného radu M - ATV s možnosťou odstupňovanej ochrany. Vozidlo upustilo od využitia kombinovaného systému diesel-elektrického napájania a využíva iba elektrické napájanie systémov, ale zachováva si kľúčovú prednosť M - ATV, ktorou je vysoká priechodnosť a manévrovateľnosť. L-ATV využíva inteligentný systém odpruženia TAK - 4i a charakterizujú ho 20-palcové pneumatiky kolies s nezávislým zavesením, čo podľa výrobcu umožňuje dosiahnuť o polovicu vyššiu rýchlosť v teréne ako má M-ATV. Z hľadiska celkovej hmotnosti sa L - ATV ponúka pre námornú pechotu s maximálnou celkovou hmotnosťou 5 727,3 kg len v základnom variante.

prevádzkové náklady. V rámci tímu viacerých spoločností je Northrop Grumman lídrom v zabezpečení schopností systémom velenia, riadenia, spojenia, PC, sledovania a prieskumu, spoločnosť Navistar dodáva pohonnú jednotku, Allison prevodovku a Meritor systém perovania. Podnik **General Tactical Vehicles (GTV)** vytvorili pri súboji o JLTV spoločnosti General Dynamics a AM General a vo svojom produkte ponúkajú poznatky tímu General Dynamics s konštrukciou systémov ochrany vozidla a AM General s uplatnením ľahkých kolesových platforiem HMMWV v ozbrojených silách. Viacerí označujú prototyp vozidla JLTV z tejto dielne ako „silnejšieho Hummera“. GTV JLTV využíva napríklad konštrukčné riešenie zdvojeného podvozka v tvare V z kolesového obrneného vozidla Stryker.

Tím vedený spoločnosťou **Lockheed Martin** využíva v konštrukcii tiež V-tvar ochrany podvozovej skupiny, ktorá dosahuje úroveň ochrany ako pri kategórii MRAP, ale má podľa publi-

Euro Hawk s balíčkom SIGINT

V októbri bol v nemeckom Manchingu predstavený bezpilotný prostriedok Euro Hawk vo vyhotovení rádiového a rádiotechnického prieskumu SIGINT (Signals Intelligence) pre použitie v nemeckých ozbrojených silách. Platforma pristála v Manchingu už 21. júla, pričom absolvovala neprerušený let zo základne Edwards v americkej Kalifornii. Po pristátí bol Euro Hawk vybavený zariadením na prieskum ISIS z dielne európskeho Cassidianu podľa špecifických po-

žiadaviek ozbrojených síl Berlína. Začatie letových testov a odovzdanie prostriedku do zostavy velenia nemeckých vzdušných síl a strategického vojenského spravodajstva je naplánované na budúci rok.

Dodávka štyroch ďalších systémov je naplánovaná na roky 2015 a 2016. Prostriedok Euro Hawk je prvou medzinárodnou konfiguráciou platformy RQ-4 Global Hawk, ktorá patrí do kategórie bezpilotných systémov HALE (High

Altitude Long Endurance). S rozpätím krídel väčším ako pri komerčnom lietadle, vytrvalosťou letu 30 hodín a maximálnou letovou hladinou viac ako 18 400 m predstavuje Euro Hawk interoperabilnú, modulárnu a cenovo dostupnú náhradu za lietadlá Breguet Atlantic s posádkou, ktoré boli v službe nemeckých síl od roku 1972 a oficiálne boli vyradené z výzbroje v roku 2010.

foto Cassidian

Austrálske vzdušné sily (RAAF) majú od 21. októbra v operačnej službe dve letky strojov F-18E/F Super Hornet (1. a 6. letka RAAF), ktoré si objednali kvôli meškajúcej dodávke nových F-35 Lightning II. Na leteckej základni Amberley uviedol do služby slávnostne zostávajúce štyri kusy austrálsky minister obrany. Super Hornety (24 ks) boli dodané počas posledných dvoch rokov a majú schopnosti vzdušného boja, útokov na pozemné i námorné ciele, prekonávania nepriateľskej PVO a prieskumu.

Spoločnosť Alcoa informovala, že pre výrobcu automobilov Oshkosh Defense bude dodávať ochranné hliníkové sady s označením ArmX, ktoré sa budú používať na taktické nákladné vozidlá HEMTT A4 (Heavy Expanded Mobility Tactical Truck). Pancierovanie C-Kitov ponúka ochranu spodnej časti vozidiel pred výbuch-

mi nástražných systémov a min. Riešenie Alcoa pre HEMTT sa skladá zo 14 komponentov a je výsledkom originálneho výskumu a vývoja spoločnosti. Tá ponúka svoj recept ochrany aj pre iné značky automobilov, ktorý sa môže vďaka komponentom upraviť na rôzne platformy.

Lockheed Martin, hlavný dodávateľ programu stíhacieho stroja JSF (Joint Strike Fighter), si vybral spoločnosť BAE Systems, aby mu dodala na príslu montované zobrazenie údajov prispôbené pre systém nočného videnia (NVG HMD). Systém pre F-35 má byť dodaný v ďalšej fáze jeho vývoja. Prostriedok NVG HMD bude disponovať najnovším zobrazením Q-Sight. BAE Systems začne s dodávkou v rámci testovania už budúci rok, aby zaistila integráciu do ostatných systémov F-35, letových simulátorov a testovacích platforiem.

Alenia Aeronautica v októbri podpísala zmluvu s Litvou v hodnote 10 mil. eur, ktorou sa zabezpečí logistická podpora troch dopravných lietadiel C-27J Spartan na obdobie troch rokov. Litovské vzdušné

foto Naval Technologies

Prvé nemecké RBS15 Mk3

Nemecká korveta triedy K-130 Braunschweig v prístave Kiel bola prvýkrát prevzatá Berlína, ktoré 22. septembra pri slávnostnej ceremónii prevzalo prvé riadené protiletadlové strely RBS15 verzie Mk3. Tie budú hlavnou ťažkou výzbrojou pre korvety K-130 nemeckého námorníctva, ktorá im poskytne možnosť presných útokov na hladinové ciele i záujmové body pri pobreží. Strely s ďalekým dosahom, s možnosťou pôsobenia počas každého počasia, sledujú cieľ kopírujúc hladinu v malej výške na vzdialenosť viac ako 200 km. Sú programovateľné (trasa, výška) a tieto dáta sa dajú viacnásobne modifikovať. Využívajú inerciálne GPS navedenie. Bundeswehr nakúpi celkovo 30 kusov RBS15 Mk3 pre korvety triedy K-130. Strely vo verzii Mk3 sú spoločným výrobkom nemeckej spoločnosti Diehl BGT Defence (hlavný dodávateľ) a švédskeho Saab Bofors Dynamics. Ide o modernizačný vývoj verzie Mk2, ktorú má vo výzbroji švédske a fínske námorníctvo.

Bojová strel'ba blízka realite

/ Pavol VITKO

Viac ako 60 streleckých dvojíc súťažilo 6. októbra vo Vojenskom výcvikovom priestore Lešt. Súťaž bola výnimočná v tom, že simulovala reálne použitie zbrane v bojovej situácii alebo pri služobnom zákroku.

7. ročník súťaže MO SR v bojovej strelbe otvoril vedúci Služobného úradu ministerstva obrany Peter Plučinský. „Je dobré, že okrem vojakov sa na nej zúčastňujú aj príslušníci špeciálnych jednotiek Policajného zboru a Zboru väzenskej a justičnej stráže. Ministerstvo obrany má záujem, aby Vojenský výcvikový priestor Lešt čoraz častejšie využívali aj ďalšie ozbrojené súčasti nášho štátu,“ povedal. Privítal aj ôsmich príslušníkov 1. výsadkového pluku z mesta Lubliniec v Poľsku.

„Súťažiaci dvojice museli absolvovať šesť typov bojových útokov. Simulovali napríklad zásahy na ulici v zastavanom priestore, ako aj vnútri budov,“ uviedol hlavný rozhodca nadporučík Peter Karniš z Ústavu špeciálneho zdravotníctva a výcviku Lešt. Strelci na zneškodnenie nepriateľa používali dlhé a krátke zbrane. Víťazmi v kategórii 9 mm Luger sa stali kapitán Marián Sturdik a podpráporčík Peter Drimaj z Policajného zboru. V kategórii 9 mm Makarov boli najsúspešnejší kapitán Karol Šefranko a nadporučík Michal Chu-

doba z ozbrojených síl. Celkovo bola o niečo lepšia dvojica policajtov. „Historicky najsúspešnejšou dvojicou ostávajú po štyroch celkových víťazstvách z posledných štyroch ročníkov kapitáni Michal Mysiak a Rastislav Boča z rezortu obrany,“ konštatoval npor. Karniš.

„Tiež táto súťaž dokázala, že náš vojenský výcvikový priestor sa dostal do povedomia aj ostatných ozbrojených súčastí nášho štátu. A nielen ich. Možnosti kvalitného výcviku a profesionálneho zázemia oceňujú čoraz častejšie aj vojaci zo zahraničných armád,“ konštatoval brigádny generál Pavol Maslík, riaditeľ Ústavu špeciálneho zdravotníctva a výcviku. Muž, ktorý tento vojenský priestor, po odchode sovietskej armády polorozpadnutý a rozkradnutý, doslova vzkriesil z mŕtvych. „Podarilo sa nám to spoločne s kolegami a som spolu s nimi na to hrdý,“ povedal generál, ktorý v novembri odchádza do zálohy.

Brigádny generál Pavol Maslík a Peter Plučinský

Treba vyvaliť dvere a zneškodniť teroristov

Nepriateľ za dverami

Obhajuje záujmy 400 ľudí

/ Jozef ŽIAK

/ foto archív PM

Keď bol Peter Mesarkin 1. októbra 2003 povýšený na štábného nadrotmajstra (ako druhý v celých ozbrojených silách) a ustanovený do funkcie veliaceho poddôstojníka vtedajšej leteckej základne Sliač, dnes s odstupom času rodák z horehronskej dediny Heľpa priznáva, že nikto vtedy poriadne nevedel, čo funkcia so sebou prináša a ako danú pozíciu zastávať.

Petra od malička priťahovala vojenská technika. A preto, keď sa v škole objavil kapitán z okresnej vojenskej správy a informoval o vojenských školách, ako prvý z rodiny sa rozhodol pre vojenskú kariéru.

Zo severných Čiech na stredné Slovensko

V Liptovskom Mikuláši absolvoval vojenskú strednú odbornú školu protivzdušnej obrany a po jej ukončení nastúpil ako technik objektu do rádiotechnického práporu v Lažanoch nedaleko Chomutova v severných Čiechách. V roku 1993 sa v rámci delenia federálnej armády vrátil domov na Slovensko. V skupine rádiolokačného prieskumu a uvedomovania v Bakovej Jame pri Zvolene vymenil doterajšiu technickú funkciu za prácu výkonného práporčíka.

„Prvé dva mesiace som doslova tápal. Nevedel som, čo mám robiť. Nastúpil som k rote, odkiaľ môjho predchodcu vyhodili. Okrem iného aj preto, lebo rozkrádal peniaze, určené vojakom. Chvalabohu vo vedľajšej rote bol skúsený výkonný práporčík, ktorý mi v začiatkoch pomohol. Ďalej to už bolo na mne. Postupne som sa vypracoval na jedného z najlepších výkonných práporčíkov celého práporu,“ konštatuje štábný nadrotmajster Mesarkin. Po takmer deviatich rokoch však útvár končil a Peter sa dostal na ďalšie dva roky k bývalej spojovacej brigáde vo Vlkanovej. Znova do funkcie výkonného práporčíka. O dva roky prišla ďalšia reorganizácia a on premýšľal ako ďalej.

Čo ďalej?

„Po tých rokoch monotónnej práce som sa cítil dosť vyhorený. Potreboval som nejaký nový impulz, ktorý by ma naštartoval k novej aktivite. A práve vtedy sa začínalo so zavádzaním veliáci poddôstojníkov a bola tiež ustanovená nová hodnosť štábný nadrotmajster. Prihlásil som sa, prešiel výberom a uspel som. Dost mi pomohol trojmesačný práporčícky kurz v Liptovskom Mikuláši. Ale aj tak boli začiatky čudné. Nikto vlastne poriadne nevedel, čo by mal taký veliaci poddôstojník robiť. Preto som bol spočiatku v operačnej skupine základne. Robil som rozkazy, služby, teda to, čo dnes robí poddôstojník v hodnosti rotného či rotnajstra. Aj tak to bolo lepšie ako niekde inde, kde spočiatku veliaceho poddôstojníka brali ako sekretárku a varil kávu,“ priznáva Peter.

Takéto tápanie trvalo asi rok a pol. Podľa Petra až do momentu, keď sa z kurzu v USA vrátili dnešní hlavní poddôstojníci OS SR štábný nadrotmajster Fabrícius a Macejko. Potom sa aj za pomoci bývalého súkromného hlavného poddôstojníka Lopéza z amerického CUBIC-tímu ladi pohli. Začali sa vytvárať potrebné prepisy a ustanovenia pre prácu veliáci poddôstojníkov, viac boli o ich práci informovaní aj velitelia. Aj Peter sa postupne presunul z operačnej skupiny na štáb, k veliteľovi. Medzitým mu ďalšie impulzy pre prácu dal kurz vrchných práporčíkov vo Vyškove. Získal nielen potrebné odborné vedomosti, ale mohol načerpať aj zo skúseností, ktoré získali naši západní susedia, ktorých zasa školiť britskí experti. Začali sa vytvárať aj ďalšie štruktúry veliáci poddôstojníkov v rámci základne. Najskôr v práporoch a neskôr aj v rotách.

Spočiatku boli aj hádky

„Najťažšie bolo vybojovať si postavenie a akceptovanie zo strany veliteľov. Aby si zvykli, že veliaci poddôstojníci im pomôžu v ich práci, a nie sú pre nich nijakou konkurenciou. Nebolo to jednoduché a nepodarilo sa to ani zo dňa na deň. Spočiatku to dosť škripalo, boli aj hádky a nedorozumenia. Ale dnes je to už chvalabohu za nami. Pomáhajú mi takí šikovní veliaci, ako nadrotmajster Ondrej Ďurian, ktorý je veliacim poddôstojníkom technickej letky opráv a predpísaných prác, či nadrotmajster Ján Melničák. Ten je zasa veliacim poddôstojníkom práporu podpory. Oba sú veľmi nápomocní aj pri zavádzaní základných bojových zručností medzi vojakmi a poddôstojníkmi. Lebo stále tvrdím, že každý aj v technických funkciách by mal byť predovšetkým vojakom a zvládať všetky potrebné zručnosti. Napríklad aj dôkladné ovládanie svojej zbrane. Najťažšie bolo zladit termíny týchto nácvikov s letaním. Lebo to je naša hlavná úloha, spoločne so zabezpečením nepretržitej obrany nášho vzdušného priestoru, a tým aj vzdušného priestoru NATO,“ hovorí veliaci poddôstojník zmiešaného leteckého krídla Sliač štábný nadrotmajster Peter Mesarkin.

Spoločne s ďalšími veliacimi poddôstojníkmi obhajuje záujmy približne 400 príslušníkov mužstva a poddôstojníkov. V súčasnosti medzi nimi najviac rezonujú otázky okolo pripravovaných zmien v sociálnom zákone a tabuľky. Na Sliači dlho nevedeli, ako dostať do technických funkcií odborníkov z civilu. Konkrétne absolventov jedinej strednej školy leteckého zamerania na Slovensku – pri Leteckých opravovniach v Trenčíne. Napokon vytvorili vložku v tabuľkách pre osem ľudí v hodnostiach od vojaka po čatára. Po získaní potrebných školení v prešovskej odbornej výcvikovej škole a hodnosti čatára sú vymenovaní do hodnosti podpráporčík. Takto sa podarilo vyriešiť problém s postupnou obmenou technického personálu. Ale to je len jedna z ukážok praktickej spolupráce veliteľov a veliáci poddôstojníkov pri riešení každodenných problémov na Sliači.

Prezident Ivan Gašparovič po viac ako piatich rokoch udelil medailu za statočnosť. Dostal ju starší zdravotník skupiny špeciálneho určenia žilinského pluku špeciálneho určenia.

Zachránil život austrálskemu vojakovi

/ Jozef ŽIAK

/ foto archív rtn. Eda a kpt. Peter MICHNICA

Počas pôsobenia v operácii ISAF v Afganistane nabehlo obrnené vozidlo, v ktorom sedel, na výbušninu. Slovenský vojak nestratil duchapritomnosť a svojím zásahom zachránil zranenému austrálskemu vojakovi život. Jeho skutočné meno sme vzhľadom na citlivosť prostredia, v ktorom môže v budúcnosti opäť pôsobiť, zmenili. Hovoríme mu Edo.

Počas misie urobil to, na čo bol trénovaný a čo mu kázalo svedomie. „Bol to šok,“ hovorí rotný Edo, ktorý pôsobil až do júna tohto roka na základni v Tarin Kowte ako príslušník operačného výcvikového a styčného tímu (OMLT). „Chvilu mi trvalo, kým som sa zorientoval. V prvom okamihu po detonácii som myslel na to, či nie som zranený, jednoducho, či som celý. Potom som si všimol, že Austráľčan, ktorý bol vo vozidle so mnou, je v bezvedomí.“ Mal poškodenú chrbticu. Vďaka pomoci slovenského zdravotníka sa zo zranení dostal a vrátil sa do boja.

Ostreľovanie v Zadare

Pre 39 ročného rodáka z Michaloviec to bola už piata medzinárodná skúsenosť. Prvá sa začala písať v roku 1992 na juhu Čiech. V kasárňach motostreleckého útvaru vzniklo Výcvikové stredisko mierových síl vtedajšej federálnej armády. Edo sa dostal s prvou rotáciou čs. práporu na územie bývalej Juhoslávie v rámci síl UNPOFOR. Bol veliteľom družstva rýchleho nasadenia. Pohľad na vojnu zničenú krajinu a ľudské utrpenie v ňom nadlho zanechali spomienku. Počas spoločného pôsobenia s príslušníkmi francúzskej námornej pechoty neďaleko chorvátskeho prístavu Zadar na vlastnej koži zažil aj delostrelecké ostreľovanie. „Vtedy som naplno precítil, že aj takáto môže byť realita vojenského života,“ priznáva vojenský zdravotník. Po návrate domov a rozdelení federálnej armády nejaký čas pracoval na novovzniknutom slovenskom ministerstve obrany. V sekcii medzinárodných vzťahov.

Na Balkán sa vrátil ako príslušník monitorovacej misie ECMM. V rámci nej mal možnosť lepšie spoznať celý región. Od Osijeku, Záhrebu a oblasti Plitvických jazier v Chorvátsku, cez Sarajevo a oblasť srbských častí Bosny a Hercegoviny. Na Slovensku však zažil po návrate sklamanie.

Sklamanie i prechodný odchod z armády

„Usiloval som sa rozšíriť si svoje jazykové a odborné vedomosti, ale vo vtedajšej armáde som nevidel žiadnu perspektívu pre poddôstojníkov, ktorí mali rovnaké ciele ako ja. Preto som odišiel z nej a začal som si doplňať jazykové znalosti vo Veľkej Británii v jazykovom inštitúte univerzity v Cambridge. Nejaký čas som bol aj v USA. Nikdy som tento svoj dočasný odchod z armády nelutoval. Naopak. Získal som potrebné jazykové znalosti a tým v ďalšom období aj väčšiu šancu uplatniť sa v ozbrojených silách. Nastúpil som do nitrianskej Výcvikovej základne mierových síl. Bolo to v roku 2001, keď sa konečne aj v armáde začínali veci hýbať a otvorili sa pre poddôstojníkov nové možnosti,“ spomína Edo.

Nasledovala účasť v misii OSN UNFICYP na Cypre, kde bol veliacim poddôstojníkom veliteľskej rotý. Neskôr v Nitre skúsenosti zúročoval pri príprave ďalších vojakov odchádzajúcich

na Cyprus. V roku 2004 prišla nová výzva. V rámci druhej slovenskej rotácie plnil úlohy v Iraku. Z Iraku smeroval do žilinského piateho pluku špeciálneho určenia. „Už dlho som totiž podvedome uvažoval o pôsobení vo výsadvkových či špeciálnych jednotkách. Z rôznych príčin sa tieto moje predstavy nezrealizovali už skôr: Iracké skúsenosti ma len utvrdili v tomto rozhodnutí,“ približuje rotný Edo.

Americká škola života

Práve žilinský útvár priniesol nové možnosti. Z USA prišla ponuka na výcvik paramedika na špeciálne bojové operácie. Edo sa chytil šance a za oceánom získal také odborné skúsenosti, ktoré by nielen v slovenských, ale ani v európskych podmienkach nemal šancu nadobudnúť. Najskôr to bol kurz v Texase, neskôr na známej základni amerických špeciálnych síl vo Fort Braggi v Severnej Karolíne a napokon záverečná prax na Floride. „Pobyť v USA mi dal nesmierne veľa po odborne, aj ľudskej stránke. Výborne ma pripravil aj na moje pôsobenie v Afganistane. Na riešenie krízových situácií,“ priznáva rotný Edo.

Keď sa vrátil z USA, vrhol sa štúdium urgentnej medicíny v Zdravotníckej univerzite v Banskej Bystrici. Bakalárske štúdium skončil minulý rok pred odchodom do Afganistanu. A aký je jeho profesný cieľ? „Každý má svoj Mount Everest. Pre mňa to nie je hodnosť. Veď ešte pred časom som dobrovoľne prijal nižšiu. Pre mňa je všetkým moja práca, ktorú robím. Teší ma a naplňuje. V nej chcem byť stále lepší. Som rád, že pôsobím v takom elitnom útvere ako je žilinský piaty pluk špeciálneho určenia,“ vyznáva sa starší zdravotník skupiny špeciálneho určenia rotný Edo.

Kritická infraštruktúra ako súčasť bezpečnostného systému SR

/ Ivan MÁČOVSKÝ
/ Peter MARCHEVKA

Ochrana kritickej infraštruktúry je pre Slovenskú republiku novou oblasťou, v ktorej sa predpokladá dynamický vývoj. Aj preto sa Slovensko vo svojej bezpečnostnej stratégii zaviazalo vytvoriť podmienky na zaručenie bezpečnosti kritickej infraštruktúry predovšetkým pred teroristickými útokmi.

Kritická infraštruktúra sa v doterajšom chápaní stotožňuje s obrannou infraštruktúrou, ktorá je časťou kritickej infraštruktúry, ale nepredstavuje celú kritickú infraštruktúru. Dokumenty, ktoré Bezpečnostná rada Slovenskej republiky prerokovávala, súviseli najmä s obrannou infraštruktúrou, pričom kritická infraštruktúra má špecifické postavenie. Vzhľadom na to, že má prierezový charakter, nedá sa zaradiť do jedného sektora.

Koncepcia ochrany

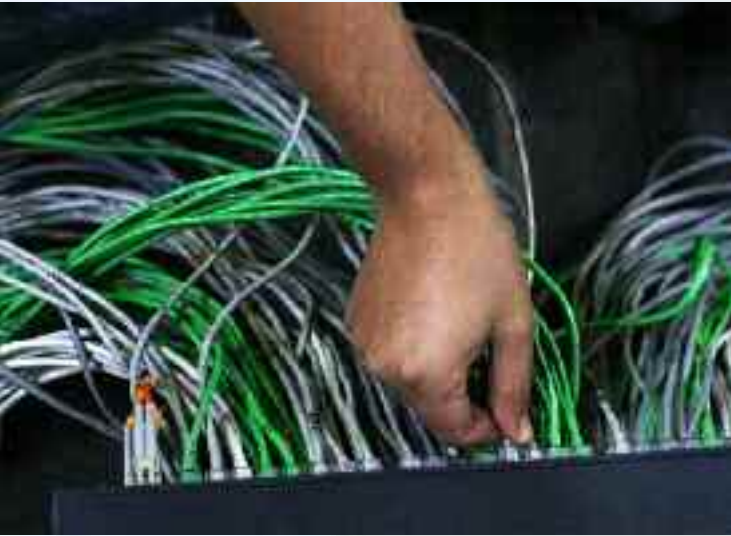
Vláda Slovenskej republiky prerokovala a uznesením č. 120 zo 14. februára 2007 schválila na svojom rokovaní Koncepciu ochrany kritickej infraštruktúry v Slovenskej republike. Konštatuje sa v nej, že v Slovenskej republike nie je problematika kritickej infraštruktúry kodifikovaná v žiadnych právnych normách. V tejto oblasti nie sú zákonom ustanovené právomoci a zodpovednosť nijakému ústrednému orgánu štátnej správy a ani žiadnemu poradnému orgánu vlády Slovenskej republiky.

Vzhľadom na súčasné bezpečnostné riziká je nevyhnutné riešiť problematiku ochrany a obrany kritickej infraštruktúry, t. j. najdôležitejších organizácií a inštitúcií, prenosových sústav, zariadení, služieb, informačných a komunikačných systémov, ktorých zničenie, narušenie alebo znefunkčnenie by spôsobilo čiastočné alebo úplné zlyhanie bezpečnosti štátu.

Cieľom bezpečnostného systému je vytvorenie podmienok na zvýšenie úrovne ochrany a obrany prvkov kritickej infraštruktúry. Bezpečnostný výskum by mal preto definovať riziká ohrozenia, poskytnúť praktické odporúčania alebo nástroje na prevenciu a na odvrátenie možnosti pôsobenia rizikových faktorov na prvky kritickej infraštruktúry alebo na systém ich ochrany a obrany.

Koncepcia s prihliadnutím na vývoj bezpečnostnej situácie je z obsahového hľadiska prioritne zameraná na oblasť ochrany a obrany kritickej infraštruktúry pred terorizmom ako najvýznamnejším rizikovým faktorom. Akceptuje však potrebu komplexného chápania ochrany, príp. obrany kritickej infraštruktúry pre ďalšie rizikové faktory, napr. prírodné katastrofy a živelné pohromy, priemyselné havárie, fyzické opotrebovanie objektov (sietí), nedostatok strategických zásob a surovín, použitie zbraní hromadného ničenia, organizovaný zločin, šírenie nákazlivých chorôb. Na elimináciu týchto rizikových faktorov sú spracované špecifické plány a postupy, koncepcia im preto nevenuje osobitnú pozornosť. Koncepcia stanovuje sektory národnej infraštruktúry, ktorý je sektorom kritickej infraštruktúry vtedy, ak zlyhanie (reverzibilné alebo ireverzibilné) niektorej z jeho dôležitých funkcií alebo niektorého jeho prvku predovšetkým v dôsledku teroristického útoku spôsobí ohrozenie alebo narušenie niektorej z oblastí bezpečnosti štátu, napr. politického chodu štátu vrátane fungovania verejnej správy, obrany štátu, chodu hospodárstva štátu, života, zdravia alebo majetku obyvateľstva, dopravy, informačných a komunikačných systémov, životného prostredia.

- Navrhnutá ochrana a obrana prvkov kritickej infraštruktúry je založená na zásadách:
1. ochrana a obrana kritickej infraštruktúry je predovšetkým národnou zodpovednosťou Slovenskej republiky a zároveň je súčasťou spoločného európskeho rámca,
 2. zodpovednosť za ochranu a obranu kritickej infraštruktúry nesie verejná správa (vláda, SIS, prokuratúra, súdy, ministerstvá a ÚOŠS, ozbrojené sily, bezpečnostné zbory atď.) spolu s vlastníkmi a prevádzkovateľmi jednotlivých prvkov kritickej infraštruktúry,
 3. informácie týkajúce sa ochrany a obrany kritickej infraštruktúry a ich výmena musia byť chránené pred zneužitím,
 4. nástroje ochrany a obrany sa stanovia úmerne k úrovni daného rizika, pričom ochrana a obrana prvkov kritickej infraštruktúry pozostáva z týchto segmentov:
 - prevencia pred ohrozením,
 - zníženie rizika ohrozenia existencie a stability prvku,
 - odvrátenie útoku na prvok alebo na systém jeho ochrany a obrany,
 - odstránenie následkov útoku na prvok alebo na systém jeho ochrany a obrany, reakcia alebo odpoveď na narušenie alebo zničenie prvku.
- Ochrana kritickej infraštruktúry by mala byť v stave permanentného ohrozenia bez výraznejších vonkajších prejavov, ktoré môže mať rozličnú mieru závažnosti, a preto sa

binárne chápanie (mier/vojna alebo stav ohrozenia) na ochranu kritickej infraštruktúry nedá dosť dobre použiť. Doterajšie snahy sa sústreďujú najmä na vnútroštátne aspekty, ale predovšetkým sa treba zamerať na hrozbu terorizmu voči kritickej infraštruktúre a iné hrozby, vplyv bezpečnostných incidentov v jednom sektore na iné sektory, prepojenie slovenskej na medzinárodnú infraštruktúru a i.

Národný program

Národný program pre ochranu a obranu kritickej infraštruktúry spolu s koncepciou mali byť prvým stupňom k zvýšeniu pripravenosti Slovenskej republiky čeliť hrozbám pre kritickú infraštruktúru. Ďalším významným krokom mala byť príprava legislatívy a rozpracovanie samotného programu do konkrétnych úloh s kvantifikáciou nutných finančných dopadov na štátny rozpočet počnúc rokom 2009. Do úvahy mala byť zobrať pripravovaná európska legislatíva. Zainteresovanými subjektmi pri riešení ochrany a obrany kritickej infraštruktúry v Slovenskej republike sú ministerstvá vnútra, financií, zahraničných vecí, hospodárstva, obrany, zdravotníctva, pôdohospodárstva, ministerstvo dopravy, pošt a telekomunikácií, ministerstvo životného prostredia. Ďalej je to Úrad jadrového dozoru SR, Správa štátnych hmotných rezerv, Národná banka Slovenska a Slovenská informačná služba.

- Národný program definuje základné úlohy, ktoré majú tieto inštitúcie plniť:
1. spracovať a predložiť na rokovanie Bezpečnostnej rady Slovenskej republiky a na rokovanie vlády Slovenskej republiky Harmonogram plnenia opatrení na ochranu a obranu kritickej infraštruktúry v Slovenskej republike,
 2. vytvoriť medzirezortný program na finančné zabezpečenie plnenia opatrení pre ochranu a obranu kritickej infraštruktúry v Slovenskej republike,
 3. ustanoviť národného gestora pre oblasť ochrany a obrany kritickej infraštruktúry.
- Zákon č. 45/2011 Z. z. o kritickej infraštruktúre preberá do právneho poriadku Slovenskej republiky smernicu Rady 2008/114/ES z 8. decembra 2008 o identifikácii a označení európskych kritických infraštruktúr a zhodnotení potreby zlepšiť ich ochranu.
- Zákonná úprava vychádza z Koncepcie kritickej infraštruktúry v Slovenskej republike a spôsobuje jej ochrany a obrany schválenej uznesením vlády Slovenskej republiky č. 120/2007 a z Národného programu pre ochranu a obranu kritickej infraštruktúry v Slovenskej republike schváleného uznesením vlády č. 185/2008. Zákon upravuje problematiku identifikácie kritickej infraštruktúry relevantnej iba z hľadiska hospodárskych záujmov štátu.
- Cieľom zákona je v súlade s uvedenou smernicou a spomenutými dokumentmi vlády skvalitniť doterajšiu ochranu časti kritickej infraštruktúry, ktorej narušenie alebo zničenie by

mohlo spôsobiť závažné negatívne dôsledky na riadny chod hospodárstva Slovenskej republiky a v určitých prípadoch aj v inom členskom štáte Európskej únie. Úpravou jednotného procesu identifikácie jednotlivých sektorov kritickej infraštruktúry podľa ustanovených kritérií a posudzovania rizika ich ohrozenia sa má zdokonaľiť bezpečnosť najdôležitejšej hospodárskej infraštruktúry, a tým zároveň minimálne zachovať doterajšiu úroveň kvality života a ochrany obyvateľov Slovenskej republiky z ekonomického a sociálneho hľadiska.

V obsahu zákona sa zohľadňuje skutočnosť, že niektorá strategicky významná infraštruktúra z hľadiska plnenia základných funkcií štátu je predmetom ochrany a obrany podľa platných právnych predpisov, napríklad na úseku obrany štátu obranná infraštruktúra podľa zákona číslo 319/2002 o obrane Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov.

Bezpečnostná stratégia Slovenskej republiky v kapitole 8., Obrana štátu, vláda Slovenskej republiky deklaruje, že bude budovať a udržiavať primeranú obrannú infraštruktúru a vytvárať podmienky na jej ochranu a obranu a fungovanie v krízových stavoch.

Zákon číslo 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov vo všeobecnosti ustanovuje, že ministerstvá a ostatné ústredné orgány štátnej správy v rozsahu vymedzenej pôsobnosti zodpovedajú za úlohy obrany a vytváranie podmienok na realizáciu požiadaviek zabezpečovania príprav na obranu a ochranu.

Objekty osobitnej dôležitosti

Zákon č. 319/2002 Z. z. o obrane Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov ustanovuje úlohy ministerstvám, ostatným ústredným orgánom štátnej správy a ďalším orgánom štátnej správy s celoštátnou pôsobnosťou, krajským úradom, obvodným úradom, obciam a vyšším územným celkom na úseku obrany štátu.

Definuje pojem obranná infraštruktúra ako súhrn pozemkov, stavieb, budov a zariadení, telekomunikačných, komunikačných a dopravných systémov, ktoré slúžia v čase vojny alebo vojnového stavu na zabezpečenie obrany štátu.

V rámci prípravy na obranu štátu je ustanovená povinnosť vykonávať výber a zaradenie prvkov obrannej infraštruktúry do kategórie objektov osobitnej dôležitosti alebo do kategórie ďalších dôležitých objektov pre obranu štátu a určiť spôsob ich ochrany a obrany.

V zozname zaradenia je uvedený spôsob ochrany a obrany prvku obrannej infraštruktúry v čase bezpečnosti, výnimočnom stave, vojnovom stave, v čase vojny a v boji proti terorizmu.

Prílohou zoznamu je Metodické usmernenie na ochranu a obranu strategických objektov. Poskytuje vlastníkom a správcom strategických objektov metodickú pomoc pri zabezpečovaní ochrany kategorizovaných objektov a spresňuje hlavné zásady a súčinnosť otázky pri obrane strategických objektov. Ide o opatrenia, ktoré sa vykonávajú v stave bezpečnosti a za krízovej situácie na zabezpečenie funkčnosti strategických objektov, ktoré sú nevyhnutné na obranu štátu.

Treba, aby sa ochrana týchto objektov zabezpečovala s využitím moderných technológií, ale najmä, aby boli elektronické zabezpečovacie systémy ochrany objektov osobitnej dôležitosti prepojené na pult centralizovanej ochrany Policajného zboru v záujme efektívneho zákroku predurčených síl a prostriedkov v prípade narušenia objektu.

Spresňuje požiadavky na mechanické zábranné prostriedky, ktoré majú byť vybudované tak, aby ich nebolo možné neoprávnené prekonať v čase kratšom, ako je čas potrebný na spoľahlivú detekciu a spozorovanie narušiteľa priemyselnou televíziou alebo členmi fyzickej ochrany.

Podpora hostiteľskej krajiny

Podpora zo strany hostiteľskej krajiny – Host Nation Support je definovaná ako civilná a vojenská pomoc poskytovaná v mieri, kríze, alebo vo vojne hostiteľskou krajinou spojeneckým silám a organizáciám NATO, ktoré prechádzajú územím hostiteľskej krajiny alebo sú na ňom rozmiestnené. Slovenská republika ako hostiteľská krajina poskytuje podporu v čo najširšom možnom rozsahu v súlade s národnou legislatívou, národnými prioritami a aktuálnymi kapacitami, ktoré má k dispozícii.

Na tento účel je vypracovaný Katalóg národných spôsobilostí pre podporu hostiteľskej krajiny, ktorý je každoročne aktualizovaný a zasielaný na veliteľstvo síl NATO v Európe - Supreme Headquarters Allied Powers Europe (SHAPE).

Podpora hostiteľskej krajiny je plánovaná:

- a. v čase mieru, keď sa bude zabezpečovať najmä pobyt síl NATO na území Slovenskej republiky pri cvičeniach alebo výpomoci vo výnimočnom alebo núdzovom stave,
- b. pri tranzite krajinou pred vykonaním operácie mimo územie Slovenskej republiky.
- c. v prípade vojenskej operácie NATO na území Slovenskej republiky.

V prípade vojenskej operácie si zo strany Slovenskej republiky bude vyžadovať najvyššiu úroveň podpory ako hostiteľskej krajiny v situácii pravdepodobného prechodu hospodárstva Slovenskej republiky na vojnový stav so zvýšenými požiadavkami na podporu rozvinutých Ozbrojených síl Slovenskej republiky a súbežným narušovaním hospodárstva nepriateľskými akciami a jeho bojovou činnosťou.

Záver

Zámerom úprav kritickej infraštruktúry na úrovni Európskej únie je v európskom rámci úprava takých podmienok, ktoré by na všeobecnej aj oblastne explicitne stanovenej rovine riešili otázku identifikácie, kategorizácie a ochrany kritickej infraštruktúry. V súčasnosti je Európska únia integrátorom národných snáh, pričom sa usiluje v čo najväčšej miere byť aj navrhovateľom vhodnej právnej úpravy.

Z celoeurópskeho aspektu sa zaoberá otázkami riešenia možných ohrození, ktorých zničenie alebo narušenie by pri takom množstve infraštruktúr, ktoré sa na teritóriu členských krajín nachádzajú, mohlo mať nielen národné, ale aj cezhraničné účinky.

Infraštruktúra Slovenskej republiky je podobná infraštruktúram iných štátov – doprava, energetika, chemický priemysel, obranný priemysel, výroba a transport nebezpečných látok, informačné technológie a telekomunikácie, finančné inštitúcie a poisťovne, zásobovanie pitnou vodou, potravinami, zdravotné a záchranné služby, odstraňovanie odpadu, štátna administratíva, verejná správa, súdy, polícia, ozbrojené sily, colná správa, médiá, výskumné a vzdelávacie inštitúcie, národné kultúrne pamiatky. Každá zo súčastí infraštruktúry patrí do pôsobnosti niektorého z ústredných štátnych orgánov, resp. orgánov miestnej samosprávy.

Pri spracovaní Koncepcie ochrany a obrany kritickej infraštruktúry si vláda Slovenskej republiky prostredníctvom spracovateľa stanovila riešiť „kritickú infraštruktúru“ ako komplex, ktorý sa s prihliadnutím na vývoj bezpečnostnej situácie prioritne zameria na oblasť ochrany a obrany kritickej infraštruktúry pred terorizmom ako najvýznamnejším rizikovým faktorom. Akceptuje potrebu komplexného chápania ochrany, príp. obrany kritickej infraštruktúry pre ďalšie rizikové faktory, napr. prírodné katastrofy a živelné pohromy, priemyselné havárie, fyzické opotrebovanie objektov (sietí), nedostatok strategických zásob a surovín, použitie zbraní hromadného ničenia, organizovaný zločin, šírenie nákazlivých chorôb.

Návrh zákona o ochrane kritickej infraštruktúry vytvára základný rámec na riešenie problematiky ochrany kritickej infraštruktúry v Slovenskej republike. Účelovo kodifikuje novú terminológiu a stanovuje sektory národnej infraštruktúry. Má a priori cieľ zameraný na skvalitnenie doterajšej ochrany časti kritickej infraštruktúry, ktorej narušenie alebo zničenie by mohlo spôsobiť závažné negatívne dôsledky iba na riadnom chode hospodárstva Slovenskej republiky.

Úlohy riadenia majú odlišný charakter, rozsah aj význam na jednotlivých stupňoch riadenia a v jednotlivých obdobiach riešenia krízovej situácie. Z týchto dôvodov jednotlivé úrovne krízového manažmentu sa od seba odlišujú obsahom i rozsahom plnených úloh, rozsahom právomocí a možnosťami použitia síl a prostriedkov, ako aj vzťahom k jednotlivým obdobiam krízových situácií.

- V dôsledku toho, že návrh zákona
- ustanovuje organizáciu a pôsobnosť iba orgánov štátnej správy na úseku kritickej infraštruktúry,
 - neustanovuje záväzné kritériá pre určenie prvku sektora kritickej infraštruktúry za prvok kritickej infraštruktúry,
 - neustanovuje nástroje na ochranu a obranu prvkov kritickej infraštruktúry, bude úroveň zabezpečenia jednotlivých komponentov rôzna a celková úroveň ochrany kritickej infraštruktúry, okrem objektov obrannej infraštruktúry, nedostatočná.

Chlebík chutil aj Belgičanom

Útvar s vôňou chleba

/ Jozef ŽIAK

V poradí už pätnástym veliteľom práporu v Hlohovci je podplukovník Adrián Melega, ktorý má bohaté skúsenosti z pôsobenia v zahraničných misiách a operáciách (Balkán, Afganistan) i v štruktúrach NATO.

Pán podplukovník, mohli by ste stručne charakterizovať, čím žije v súčasnosti útvar, ktorý je pripravovaný na nasadenie síl a prostriedkov pre potreby jednotiek nielen našich ozbrojených síl, ale aj Európskej únie a NATO?

Prápor je na rozkaz pripravený na nasadenie kdekoľvek v oblasti pôsobenia NATO a EÚ. Je určený na zabezpečenie poľných služieb a zásobovania síl vyslaných na vedenie spoločných mnohonárodných vojenských operácií. V rámci SR je pripravený na zabezpečenie poľných služieb a zásobovania, na poskytnutie vojenskej podpory určeným orgánom štátnej správy pri vedení nevojnových pomocných operácií. Prápor je schopný zabezpečiť poľné služby a zásobovanie síl vyslaných na vedenie spoločných mnohonárodných vojenských operácií na podporu síl NATO a EÚ, plánovať, organizovať a prevádzkovať miesta skladovania (prijímať, skladovať, vydávať zásoby), zabezpečiť prípravu a výdaj stravy, zabezpečiť úpravu a distribúciu vody 12 m³/h, prípravu a výdaj chleba, odsun ranených, pohrebné služby a hygienické služby. Okrem toho je schopný brániť sa proti konvenčným ohrozeniam v sile jedného družstva. V súčasnosti útvar pripravuje síly a prostriedky národného podporného prvku (NSE) deklarovaného príspevku OS SR do NRF 2012, kde tento prvok poskytuje poľné služby (hygienické služby, príprava stravy), zber a odvoz ranených, zdravotnícke zabezpečenie s krátkodobou hospitalizáciou ľahko ranených a chorých, prepravné, skladové a manipulačné kapacity pre všetky druhy materiálu, zabezpečenie odsunu a opravy techniky. Súbežne sú príslušníci útvaru pripravovaní na plnenie úloh v operáciách medzinárodného krízového manažmentu a plnenie úloh všestrannej podpory v národnom krízovom manažmente pre orgány štátnej správy a obyvateľov Slovenskej republiky. Profesionálni vojaci v tomto období vykonávajú udržiavací výcvik v organických jednotkách v priestoroch

posádky Hlohovec, keďže v predchádzajúcej fáze intenzívneho výcviku jednotky splnili úlohy výcviku na úrovni rota.

Ktorých významných cvičení na území Slovenska sa útvar v poslednom období zúčastnil a ako sa podieľal na ich zabezpečení?

V minulom roku útvar poskytoval síly a prostriedky do cvičenia prápornej skupiny, ktoré sa uskutočnilo pod názvom Joint Goal 2010 a bolo najväčším cvičením v histórii OS SR. Okrem toho plnil úlohy všestrannej logistickej podpory v prospech 11. mechanizovaného práporu a jeho bojových podporných jednotiek. V tomto roku sme zabezpečovali ako logistickú podporu dve veľké cvičenia: medzinárodné cvičenie mnohonárodného práporu vojenskej polície NATO Black Bear 2011 a Combined Endeavor, na ktorých sa podieľalo celkovo 29 našich príslušníkov. Zabezpečovali najmä varenie stravy, zdravotnícku starostlivosť a hygienické služby. V júni útvar vyčlenil síly a prostriedky na certifikačné cvičenie NRF 2012 Woken Lion, ktoré sa konalo v priestoroch VO VP Lešť.

Aké sú možnosti práporu pri zabezpečovaní našich jednotiek pôsobiacich v zahraničných misiách a operáciách, ako sa na nich zúčastňujú príslušníci práporu a čo im táto zahraničná skúsenosť dáva?

Poskytovanie poľných služieb MKM (varenie, pranie, hygienické služby, úprava vody) je v priestoroch operácií riešené formou kontraktorských zmlúv s jednotlivými dodávateľskými logistickými spoločnosťami (ISAF - NAMS, SODEXO, Supreme fuel). V prípade vý-

padku poskytovania týchto služieb v priestore nasadenia sú jednotky práporu schopné zabezpečiť tieto služby v prospech jednotiek vyslaných na plnenie úloh mimo územia SR. Útvar disponuje odborné vycvičeným personálom, ktorý je schopný plniť úlohy logistických odborností v operáciách MKM. Naši vojaci majú odborné kurzy a jazykové spôsobilosti potrebné na účasť v zahraničných misiách. Skúsenosti zo zahraničných misií sú veľkým prínosom do ďalšej prípravy ostatných príslušníkov útvaru pred plnením úloh v operáciách MKM a pri vedení výcviku deklarovaných jednotiek. V súčasnosti plní úlohy mimo územia SR vyslaných 16 príslušníkov práporu v misii OSN UNFICYP na Cypre a v misii ALTHEA na území Bosny a Hercegoviny.

Na plnenie úloh doma i v zahraničí prápor potrebuje zodpovedajúce materiálne a technické vybavenie a zabezpečenie. Ako ste s nimi spokojný, čím sa môže prápor v tomto smere pochváliť, čo naopak, aj vzhľadom na skúsenosti zahraničných partnerov zo štátov NATO treba obmeniť?

Spokojní sme s úrovňou zabezpečenia prípravy stravy v poľných podmienkach a s kvalitou chleba pečeného v poľnej pekární. Pečenie chleba v poľných podmienkach nie je štandardom v Ozbrojených silách SR a ani v ozbrojených zložkách iných krajín. Kvalitu chleba pečeného v poľnej pekární niekoľkokrát ocenili na rozličných prezentačných akciách a cvičeniach OS SR a zároveň bola pozitívne hodnotená príslušníkmi ozbrojených zložiek iných armád. Tí vrelo odporúčali túto službu nevyraďovať z rozsahu služieb, ktoré sa poskytujú pri akciách mimo stálych posádok. Veľkou výhodou poskytovania poľných služieb je kontajnerizácia a s ňou spojená dobrá mobilita jednotlivých zariadení. Prápor je doplnený novozavedenou technikou T-815 270 R Multilift, T-815 8x8 260 R valník, STA R.1 4x4 AKTIS. Problémom však naďalej zostáva používanie staršej techniky, ktorá si vyžaduje pomerne vysoké finančné prostriedky na udržiavanie v bojaskopnom stave. Keďže finančná situácia v rezorte je z dôvodu finančnej krízy podstatne horšia ako po minulé roky, nepredpokladá sa nákup novej techniky. S tým budú spojené nielen problémy s udržiavaním techniky v použiteľnom stave, ale dôsledkom bude aj absencia moderných výstrojných súčiastok, zbraňových systémov a mnoho ďalšej výzbroje a techniky, ktorá môže byť použitá pri zabezpečení plnenia úloh OS SR mimo územia SR a pri plnení úloh krízového manažmentu spojených s odstraňovaním následkov živelných pohrôm.

Veliteľ Sil výcviku a podpory generálmajor Peter Vojtek zdôraznil, že v našich ozbrojených silách nie je veľa útvarov, ktoré by sa mohli pochváliť takou tradíciou ako dnešný hlohovský multifunkčný prápor. Ved' jeho predchodca 53. automobilový prápor s krycím názvom štyri štvorky vznikol pred 50 rokmi v posádke Mladá na území dnešnej Českej republiky a od októbra 1968 je umiestnený v Hlohovci.

Spomínanú tradíciu si dnešní i bývalí príslušníci útvaru pripomenuli 30. septembra. Na slávnosti sa zúčastnil aj veliteľ spoločnej logistickej podpornej skupiny plukovník Peter Banáš, primátor Hlohovca Peter Dvoran a ďalší hostia. Pri tejto príležitosti udelil veliteľ práporu podplukovník Adrian Melega pamätné odznaky. Dostali ich aj bývalí velitelia práporu pplk. v. v. Jozef Hritz, pplk. v. v. František Jaszberényi, pplk. v. v. Jozef Hudák a pplk. Ľubomír Podhorec.

Generálmajor Vojtek vyzdvihol výsledky, ktoré príslušníci práporu dosiahli napríklad pri zabezpečení významných cvičení ako bolo najrozsiahlejšie a najkomplexnejšie cvičenie OS SR v ére samostatnosti Spoločný cieľ 2010 či nedávne medzinárodné cvičenie mnohonárodného práporu vojenskej polície NATO Čierny medveď 2011. Primátor Hlohovca Peter Dvoran zdôraznil veľmi dobrú spoluprácu mesta a ozbrojených síl. Pripomenul, že kasárne a armáda sú už vyše 90 rokov súčasťou Hlohovca.

Stuxnet: Zbraň vystrihnutá z matrixu (2)

/ kpt. Peter GARAJ

V spoločnosti Symantec počítačoví odborníci Liam O Murchu a Eric Chien intenzívne študovali. Spolu s Fallierim pracovali len na Stuxnete. Bežne sa vírus v Symantecu analyzuje pár dní. Stuxnet analyzovali už viac ako mesiac a ešte stále bolo na čom pracovať. Koncom septembra 2010 sa konečne začal ukazovať profil Stuxnetu v plnej kráse. Fallieri dekoval kód, ktorý Stuxnet pridával do PLC a vedel, že mení nejaké hodnoty na ničom. No nevedel, čo to je, lebo nevedel, čo by k danému hradlo mohlo byť pripojené a čo spôsobí daná zmena.

Dekodované časti ukazovali, že Stuxnet hľadá systém, ktorý komunikuje pomocou techniky Profibus. Takisto sa ukázalo, že Stuxnet hľadal špecifickú hodnotu 2C BC 00 01, kým začal pracovať. Táto hodnota bola pravdepodobne nejaký identifikátor zariadenia v systéme Step7. V Symantecu teda postavili kompletne prostredie so serverom Step7 a začali pripájať rôzne zariadenia, aby našli dané zariadenie. Hľadaná hodnota sa objavila po pripojení Profibus sieťovej karty.

Pomohla internetová komunita

No potom prišli dve ďalšie čísla. 9500h a 7050h. Ani jedno s nich sa v systéme neobjavilo, nech sa do systému pripojilo čokoľvek ďalšie. Keďže si nevedeli rady, Liam a Eric sa opäť obrátili pomocou blogu na internetovú komunitu. V novembri 2010 sa konečne niekto ozval. Holandský programátor Rob Hulsebos. Okrem iného analytikom ozrejmil, že každá Profibus periféria mala unikátne identifikačné číslo výrobcu. Takže tie dve čísla boli typové čísla periférií Profibus. Liam a Eric našli dokument so zoznamom periférií a ich identifikátormi. Podľa identifikátora išlo o dva typy frekvenčných meničov. 9500h bol Vaxon NX frekvenčný konvertor vyrábaný vo Fínsku firmou Vaxon. 7050h bol zase nešpecifikovaný frekvenčný konvertor vyrábaný firmou Farao Paya v Iráne. Frekvenčné konvertory nastavujú rýchlosť motorov, rotorov a iných točiacich sa vecí. Ak sa zvýši frekvencia, motor sa začne točiť rýchlejšie. Porovnávaním dokumentácie Profibusu zistili, že Stuxnet robil presne to. Ovládal frekvenčné konvertory.

Podľa informácií v Stuxnete sa hľadal systém, ktorý mal 33 alebo viac frekvenčných konvertorov, ktoré pracovali na frekvenciách medzi 807Hz a 1201Hz. Stuxnet mal v napadnutom systéme čakať asi dva týždne. Potom nepozorovane zvýšil frekvenciu z 1064 Hz na 1410 Hz na 15 minút. Neskôr nastavil opäť správnu frekvenciu 1064 Hz. Potom čakal 27 dní a nastavil frekvenciu na 2 Hz na 50 minút. A zasa

všetko vrátil naspäť. Stuxnet čakal ďalších 27 dní a všetko sa opakovalo od začiatku. Bolo jasné, že také extrémne zmeny frekvencií znamenali len jedno: Stuxnet chcel dané zariadenie zničiť. Eric hľadal frekvenčné konvertory na internete a zistil, že frekvenčné konvertory nad 600 Hz chráni pred exportom do iných krajín Atómová regulačná komisia.

Eric poznal divokú Langnerovu teóriu o tom, že Stuxnet má za cieľ atómové zariadenie, ale teraz sa začali objavovať aj reálne dôkazy. Analytici si začali uvedomovať, že za tým môže byť niečo väčšie, politicky motivované. Začali uvažovať, či by nemali zverejňovať informácie anonymne, no pri každej diskusii došli k záveru, že čím viac toho zverejnia, tým viac budú chránení.

Dva týždne po zverejnení informácií o frekvenčných konvertoroch boli napadnutí dvaja významní iránski vedci. Majid Shahrinari, špičkový vedec a manažér iránskeho jadrového programu, bol zabitý. Fereydoun Abassi, špecialista na izolovanie izotopov a výrobu uránového paliva, bol zranený.

Takto sa na svet dostalo pár zaujímavých informácií o Stuxnete. Napríklad keď sa Stuxnet dostal do nového systému, najprv skontroloval, či sa v registroch daného počítača neskrýva číslo 19790509. Ak takéto číslo našiel, systém nenapadol. Jednoduchá technika, ktorou sa autori vírusov bránili pred tým, aby ich napadlo vlastné dielo. No ak sa na túto hodnotu pozrieme lepšie, je to vlastne dátum.

9. máj 1979. Vtedy bol v Teheráne popravený Habib Elghanian, iránsky žid a obchodník. Táto poprava začala masové „stahovanie“ židov z Iránu.

Konšpiračné teórie

Ďalej sa v Stuxnete našli slová „myrtus“ a „guava“. Obe slová majú význam v botanike. Alebo to mohol byť akronym pre MyRTUs, teda My RTU's (v preklade niečo ako „moje vzdialené ovládače“). No dalo sa ist aj ďalej do histórie, kde je zmienka o židovskej kráľovnej Esther, ktorá zachránila perzských židov pred masakrom. Kráľovino hebrejské meno bolo Hadassah, čo znamená „myrtle“.

Takéto indicie pomáhali rôznym konšpiračným teóriám a priťahovali pozornosť. Symantec požiadali, aby urobil prezentáciu svojich poznatkov pre rôzne informačné agentúry. Takisto sa začala objavovať paranoja. Liam počul pri každom telefonáte vo svojom telefóne zvláštne cvakanie. Jedného dňa mu praskli nervy a oznámil svojim kolegom: „Ak ma v pondelok nájdú s tým, že som spáchal samovraždu, neverte tomu. Nič také nechcem urobiť“.

Tu by sme mohli skončiť technickú časť príbehu. Okrem nadmerného množstva vymenovaných obohacovacích zariadení v Natanz nebol žiadny priamy dôkaz, že Stuxnet bol zameraný na toto zariadenie. Jediné stanovisko Iránu bolo, že niektoré súkromné počítače technikov v Bushehri napadol Stuxnet, ale zariadenie to neovplyvnilo. No 23. novembra

```
sub_100F1C10proc near      ; CODE XREF: sub_100CA84E+13p
                             ; sub_100F0E65+35p
moveax, 10050413h
call  sub_10108794
subesp, 3Ch
pushebx
pushesi
pushedi
mov     [ebp-10h], esp
mov     edi, [ebp-18h], edi
mov     [ebp-4], edi
push   10062C45h
leasax, [ebp-48h]
pusheax
call   sub_1008FA02
scrrax, ebx
incdxb, ebx
mov     [ebp-4], bl
pushedi
leasax, [ebp-48h]
pusheax
push   20000002h
scrrax, eax
leasax, [ebp-2Ch]
call  sub_100878CD
mov     byte ptr [ebp-4], 3
leasax, [ebp-48h]
pusheax
call   sub_100D8F5A
mov     [ebp-1Ch], edi
push   10062C20h
leasax, [ebp-48h]
pusheax
call   sub_1008FA02
mov     byte ptr [ebp-4], 4
mov     [ebp-18h], ebx
leasax, [ebp-1Ch]
pusheax
leasax, [ebp-48h]
pusheax
movasx, esi
call   sub_10087FEB
test    al, al
js      short loc_100F1C97
cmpdworptr [ebp-1Ch], 19790509h
mov     [ebp-11h], bl
js      short loc_100F1C98
loc_100F1C97:
mov     byte ptr [ebp-11h], 0
; CODE XREF: sub_100F1C10+79j
loc_100F1C98:
movdworptr [ebp-4], 3
mov     [ebp-18h], ebx
anddworptr [ebp-18h], 0FFFFFFFh
leasax, [ebp-48h]
pusheax
call   sub_100D8F5A
cmp     byte ptr [ebp-11h], 0
js      short loc_100F1C06
push   2
push   1005AE18h
call   sub_100E02B8
popcx
popcx
mov     byte ptr [ebp-4], 0
leasax, [ebp-2Ch]
call   sub_100879F6
mov     al, bl
jmp     short loc_100F1C76
```

/ Pavol VITKO

Nácvik evakuácie bol síce zaradený do plánu hlavných úloh MO SR, no zamestnanci nepoznali presný čas ani budovu, ktorá bude evakuovaná,” ozrejmil Milan Kováč, vedúci oddelenia krízového manažmentu MO SR. Volba napokon padla na budovu číslo 5. Vyše sto pracovníkov finančnej sekcie sa muselo 12. októbra presunúť do náhradných priestorov. Zvolaná evakuačná komisia spolu so zamestnancami Správy prevádzky objektov okamžite kontrolovala možnosť odstavenia budovy od prívodu vody a elektriny. „Nasadili sme 16 ľudí, z toho šesť psovodov a pyrotechnika,” uviedol major Ján Žucha z Vojenskej polície. Tí mali za úlohu nájsť výbušniny, ktoré medzitým iní policajti rozmiestnili po budove. „Pes, ktorý výbušninu vypátra sa jej nesmie dotknúť. Nesmie sa dotknúť ani okolitého nábytku alebo čohokoľvek iného,” povedal nám nadrotmajster Ján Jánošík, ktorý mal na starosti nemeckého ovčiaka Binga. Spolu s ním bol aj v operácii ISAF. Mal tam aj ďalšieho ovčiaka Mura, ktorému nikto nepovie inak ako Had. „Sú to výborné psy, ktoré dokázali zvládnuť aj náročnú klímu v Afganistane. Spoločne sme zabezpečovali sprievod VIP návštevy, preverovali sme podozrivé vozidlá či kontrolovali batožinu nepreverených osôb,” uviedol nrtm. Jánošík. Mimochoďom, Bingo aj Had v decembri vycestujú do ISAF opätovne. Ich psovodom bude nadrotmajster Jaroslav Kostolný, ktorý na MO SR viedol práve Hada.

„Výcvik psov delíme na základný, opakovací a doškolovací, pričom ten dnešný možno charakterizovať ako opakovací,” uviedol Ivan Lakomčík, vedúci oddelenia kynológie Vojenskej polície. Poznamenal, že dva psy Vojenskej polície pôsobia v ISAF aj v súčasnosti. Podľa majora Jána Žuchu psovodi so svojimi psami pracovali na MO SR na sto percent. Krátka hra s loptičkou ako odmena patrila aj malému bradáčovi Essexovi, ktorý spolu s nadrotmajstrom Ladislavom Koštnom odvodil tradične skvelú prácu. „Takéto cvičenie som zažil na ministerstve s kolegami prvý raz, takže to bolo pre nás trochu prekvapujúce” povedal Jozef Kardoš, zástupca generálnej riaditeľky Sekcie ekonomiky a finančného manažmentu MO SR. „Naozaj trochu nezvyklé odísť z nezamknutej kancelárie a nechať na stole rozpracovanú robotu. Navyše – sekcia pripravovala návrh stanoviska k rozpočtu na roky 2012 až 2014. No pracujeme v rezorte obrany, takže v pohode...” pousmial sa muž, ktorý na MO SR pôsobí od 22. decembra 1992.

„Zamestnanie splnilo svoj cieľ, pracovníci si precvičili spôsob evakuácie z ohrozeného priestoru. Prevenili sme systém vyrozumienia, činnosť evakuačnej komisie aj odbornú činnosť vojenských policajtov. Tiež sme riešili ďalšie súčinnosťné úlohy s inými súčasťami rezortu obrany,” zhodnotil Milan Kováč.

2010 Ali Akbar Salehi, šéf iránskej organizácie pre atómovú energiu v jednom rozhovore pre iránskych reportérov uviedol, že „pred rokom a niekoľkými mesiacmi západné organizácie poslali do našich atómových zariadení vírus”. Poprel úspech vírusu a uviedol, že iránski technici našli a odstránili tento problém. O šesť dní neskôr však iránsky prezident Mahmud Ahmadinedžád v rozhovore uviedol že „nepriateľ” sabotoval iránsky nukleárny program škodlivým počítačovým vírusom, ktorý dočasne spôsobil problémy. Neuviedol však ani meno vírusu, ani ktorého zariadenia sa to týka.

V decembri 2010 David Albright z Inštitútu vedy a bezpečnosti, ktorý monitoroval iránsky jadrový program, uviedol, že frekvencia, na ktorej pracujú frekvenčné konvertory v zariadení Natanz, je presne 1064 Hz. Ďalej, Stuxnet napádal skupiny zariadení, kde bolo 164 periférií. Natanz má obohacovače zapojené v skupinách po 164. Po tomto zistení a po nadmernom množstve vymenovaných obohacovačov v Natanz sa zdali všetky záhady Stuxnetu vyriešené. Až na dve. Bol Stuxnet úspešný? A kto bol jeho autorom?

Ak mal Stuxnet za úlohu spomaliť iránsky jadrový program, potom uspel, aj keď tento výsledok je vo viacerých ohľadoch sporný. Ak mal Stuxnet zabrániť Iránu stať sa jadrovou veľmocou, potom zlyhal.

Otázka, kto je autorom Stuxnetu, je však oveľa ťažšia. Stuxnet bol náročný na čas aj na prostriedky. Bol majstrovským dielom, no dal sa použiť

len raz. Teraz už Irán či iná krajina, bude pri nadmerných problémoch hľadať aj možnosť kybernetického útoku. A vo svete je len pár krajín dostatočne schopných takýto vírus vytvoriť.

Stuxnet však aj naďalej ostáva nevyriešenou hádankou. Časť kódu nikdy nebola úplne dekodovaná. Zdá sa, že autor vírusu doladoval v čase, keď bol odhalený. Takisto sa v ňom nachádzajú dva malé súbory ktoré sa kopírujú do každého napadnutého počítača. Tieto môžu vnieť svetlo do diskusie, kto je autorom Stuxnetu. Doteraz sa ich nepodarilo dekodovať.

Z hľadiska kybernetického boja je Stuxnet novou a jedinečnou zbraňou. Šíri sa bez internetu, takže sa dostane aj do uzavretých systémov. A je univerzálny. V tom je jeho najväčšie nebezpečenstvo. Stačí zmeniť systém, ktorý hľadá a napadne (a zničí) napríklad ropovod. Alebo môže len upraviť pomery prisad v továrni na jedlo a pomaly otráviť celú krajinu. Pripadne môže v továrni na autá spôsobiť malé zmeny v konštrukcii, ktoré budú mať fatálne následky pri vyšších rýchlostiach. Nikto to nezistí. To je druhé veľké nebezpečenstvo, ktoré prináša.

Stuxnet neutralizuje kontrolné mechanizmy. Obsluha nevidí, čo sa deje a kým nie je v priemyselnom procese ďalšia nezávislá kontrola, nikto si nevšimne, že sa niečo deje. Až bude neskoro. S tohto pohľadu je Stuxnet revolučným vírusom definujúcim nové bojové pole. Kybernetické.

V posledných dňoch [presnejšie 14. 11.] bol objavený nový vírus Duqu, ktorý používa identické techniky ako Stuxnet a šíri sa Európou. Viac o ňom si povieme v ďalšom článku.

[zdroj: wired.com]

Had, Bingo aj Essex v akcii

Bývalí vojaci sa vracajú, lebo musia

/ Karol ČUKAN

Aký je stav v zamestnanosti výsluhových dôchodcov a poberateľov výsluhových príspevkov, ktorí odišli z Ozbrojených síl SR v posledných troch rokoch (apríl 2008 až apríl 2011) bola otázka, ktorú položili sociológovia z MO SR vo výskume, realizovanom v júli a auguste 2011. Výskum mal priniesť aj podnety pre tvorbu sociálnej politiky rezortu a pre prácu s vojenskými dôchodcami.

Výskum sa realizoval formou poštovej ankety. Z celkového počtu 1 500 distribuovaných dotazníkov sa vrátilo len 182, čo je iba niečo viac ako 12 %. Príčin slabšej návratnosti je viac, môže k nim patriť fakt, že výskum sa konal počas dovolenkového obdobia. Nízky počet respondentov výskumu limituje závery, výsledky výskumu možno považovať za orientačné, resp. nemožno ich považovať za celkom reprezentatívne. Získané údaje však aj napriek uvedenému nedostatku ukazujú určité tendencie v skúmaných otázkach a závery z výskumu podľa nás treba určite brať do úvahy.

Zamestnanosť výsluhových dôchodcov a poberateľov výsluhového dôchodku

Zo získaných údajov vyplýva, že veľká skupina, až 46 % poberateľov výsluhových dôchodkov, resp. výsluhových príspevkov, je nezamestnaná. Takých, ktorí sú nezamestnaní od odchodu z armády do súčasnosti, je až 36 %, ďalších 10 % je takých, ktorí sa síce po odchode z armády zamestnali, ale v súčasnosti prácu nemajú. Takých, ktorí

nemajú záujem zamestnať sa v civilnej, je medzi výsluhovými dôchodcami pomerne málo, len 4 %.

Z tých, ktorí majú prácu, čo je zhruba polovica súboru (46 %), je takých, ktorí sa zamestnali hneď po odchode z armády len 23 %. Málo bývalých vojakov (našich respondentov) podniká, sú to len 3 %.

Stav zamestnanosti výsluhových dôchodcov a príspevkárov

Námety na zlepšenie sociálnej politiky rezortu

Respondenti mali možnosť napísať svoj názor na to, kam by nasmerovali najväčšiu pozornosť v sociálnom zabezpečení vojakov, čo by v ňom navrhovali zmeniť. V ich odpovediach sa výrazne prejavila negatívna skúsenosť, ktorú väčšina mala pri prechode na civilný trh práce. Najčastejšou odpoveďou na túto otázku bola alternatíva: „Pomoc vojakom pri rekvalifikácii a pri prechode na civilný trh práce“. Túto odpoveď vybralo až 62 % opýtaných. Ďalším smerom, v ktorom by sa mala podľa respondentov zlepšiť sociálna starostlivosť o vojakov, je zlepšenie rehabilitačnej a rekreačnej starostlivosti (17 %) a následne je to zlepšenie zdravotnej starostlivosti o vojakov (14 %). Pomoc pri získavaní zamestnania a pri prechode na trh práce sa objavila ako aktivita, ktorú najčastejšie uviedli respondenti v otvorenej otázke: „Aké aktivity by ste uvítali zo strany rezortu smerom k Vám?“ Vojenský výsluhový dôchodcovia by uvítali viac informácií o rekreačných a rehabilitačných možnostiach, väčšiu zdravotnú starostlivosť a taktiež viac akcií pre dôchodcov a čulejší kontakt s útvarmi OS SR.

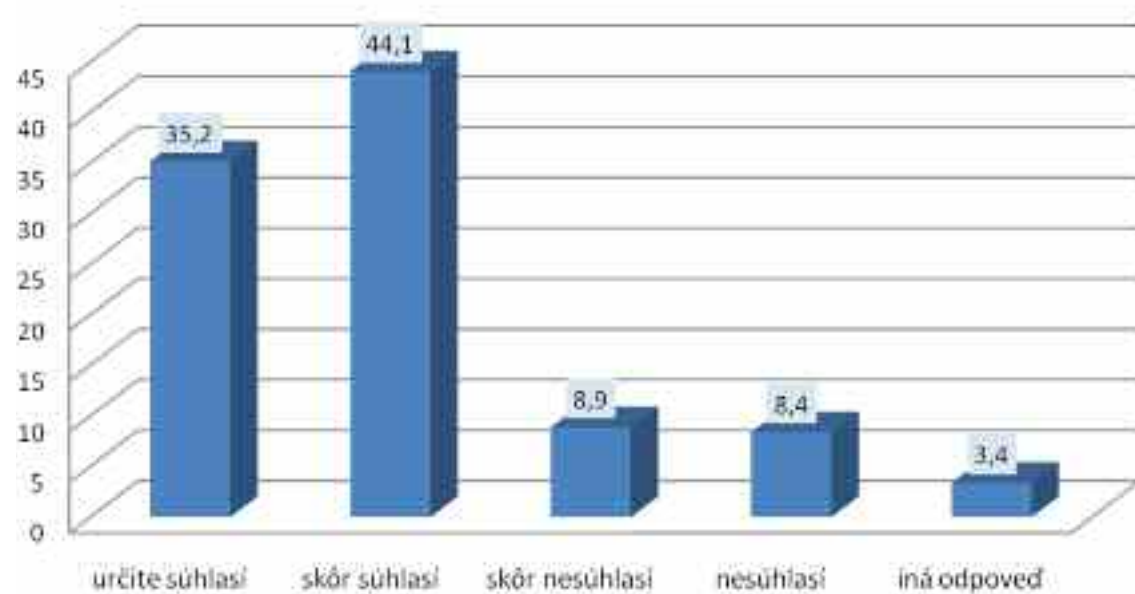
Prevažná časť respondentov potvrdila pretrvávajúci záujem o dianie v rezorte obrany a o stretávanie sa s príslušníkmi útvarov, v ktorých pracovali. To, že majú kontakty s útvarmi, v ktorých slúžili, uviedlo 45 % respondentov. Väčšina z tých, ktorí nemajú kontakty s bývalými pracoviskami (útvarmi a zraďeniami OS SR), vyslovila želanie mať takúto možnosť (38 %), nezaujímalo o kontakt s bývalými vojenskými útvarmi (posádkami) prezentovalo len 17 % opýtaných. Pozitívne ohlasy medzi respondentmi mala aj myšlienka zriadenia v budúcnosti vojenských penziónov, či domovov dôchodcov s komplexnou starostlivosťou. Prevažná väčšina respondentov súhlasí s tým, aby sa v budúcnosti zriaďovali vojenské penzióny, či domovy dôchodcov pre bývalých vojakov s komplexnou starostlivosťou (79 %). S takouto myšlienkou nesúhlasí 17,3 % opýtaných.

Celkovo možno na základe nášho výskumu konštatovať, že bývalí profesionálni vojaci po odchode z armády chcú ďalej pracovať, majú však veľké problémy získať prácu a mnoho z nich je nezamestnaných. Pre rezort je dobré, že vojenský výsluhový dôchodcovia majú záujem o kontakt a spoluprácu s bývalým zamestnávateľom.

Prevažná väčšina respondentov súhlasí s tým, aby sa v budúcnosti zriaďovali vojenské penzióny, či domovy dôchodcov pre bývalých vojakov s komplexnou starostlivosťou (79 %). S takouto myšlienkou nesúhlasí 17,3 % opýtaných.

Celkovo možno na základe nášho výskumu konštatovať, že bývalí profesionálni vojaci po odchode z armády chcú ďalej pracovať, majú však veľké problémy získať prácu a mnoho z nich je nezamestnaných. Pre rezort je dobré, že vojenský výsluhový dôchodcovia majú záujem o kontakt a spoluprácu s bývalým zamestnávateľom.

Súhlas alebo nesúhlas so zriaďovaním vojenských penziónov a domovov dôchodcov (%)

„Absolútna kulturistka“ Jana

/ Pavol VITKO

/ foto Igor KOPČEK

Jana Purdiaková z Dukly Banská Bystrica vybojovala 16. októbra titul majsterky sveta v kulturistike v kategórii do 55 kg. Zvítazila pred Ruskou Ludmilou Tubolceovou a Nemkou Carlou Markgardtiovou. Je to už jej ôsmy svetový titul. V srbskom Novom Sade, podobne ako vlni v Mexiku, sa stala aj absolútnou víťazkou svetového šampionátu. Jana Purdiaková (35 r.) sa kulturistike venuje od roku 1994. Dres vojenského športového klubu Dukla Banská Bystrica oblieka desať rokov. „V Novom sade bola perfektná atmosféra a vynikajúca organizácia,“ zhodnotila Jana Purdiaková. „V hoteli Nový Sad mi však bola dosť zima, pretože ešte nekúřili. Keďže my kulturisti potrebujeme k celkovej športovej pohode pred súťažou skôr teplo, vypýtala som si ohrievač.“ Pokiaľ ide o ďalšie ambície, na budúcoročných majstrovstvách sveta v Poľsku by rada opäť obhájila svetový titul.

Ďalší titul pre VŠC DUKLA

/ red

/ foto Ján MIŠKOVIČ

Športovec Vojenského športového centra DUKLA Banská Bystrica nadrotmajster Klaudio Farmadin získal titul majstra Európy v karate. Niekoľkonásobný medailista z majstrovstiev sveta a Európy si ďalší titul vybojoval v španielskej Barcelone (30. 9. – 2. 10.). K. Farmadin sa stal majstrom Európy v disciplíne Goju Ryu. Vo finále pritom porazil ruského reprezentanta Alexandra Alieva. Bronz získali Jiří Panáček z Českej republiky a Ciprián Budui z Rumunska. Klaudio Faradin bol úspešný aj na MS v talianskej Carrare (27. - 30. okt.), kde získal zlato.

60 rokov vojenských správ

/ Ing. Ľubomír GALOVIČ

Koncom septembra si v Posádkovom dome Trenčín zamestnanci územných vojenských správ pripomenuli 60 rokov od ich založenia. Na slávnostnom zhromaždení udělili pamätňé listy ministra obrany SR.

Po vzniku Československa vojenská správa prevzala a obnovila sieť bývalých rakúsko-uhorských doplnovacích veliteľstiev, ktoré vychádzali z členenia územia štátu na doplnovacie okresy a súčasne rozlišovala tri druhy orgánov doplnovacej služby: pre armádu, domobranu a zemobranu.

Na základe Branného zákona č. 193/20 Zb. a príslušných vykonávacích predpisov bola v rokoch 1920-1939 vytvorená definitívna sieť doplnovacích okresných veliteľstiev (DOV). Doplnovacia služba bola riadená Ministerstvom národnej obrany prostredníctvom zemských veliteľstiev, resp. neskoršie veliteľstvami zborov (od 1. januára 1937). V rokoch 1939-1945 sieť DOV zostala v podstate zachovaná. Riadenie prevzalo Ministerstvo národnej obrany SR, v rokoch 1945-1949 pôvodnú sieť DOV česko-slovenskej vojenskej správy a riadenie na Slovensku prevzalo veliteľstvo 4. oblasti v Bratislave.

K 1. októbru 1949 došlo k reorganizácii orgánov územnej vojenskej správy. Boli zriadené krajské vojenské veliteľstvá (KVV) ako orgány s vyššou veliteľskou pôsobnosťou. Ďalšia reorganizácia sa datuje k 1. októbru 1951, keď vznikol 2. vojenský okruh. Súčasne boli zriadené okresné vojenské veliteľstvá (OVV) a v Bratislave bolo zriadené Mestské vojenské veliteľstvo (MeVV). Ďalšie reorganizácie vojenských veliteľstiev sa uskutočnili v decembri 1951 a v roku 1954 boli ObVV, OVV a KV reorganizované na obvodné, okresné a krajské vojenské správy.

teľstiev sa uskutočnili v decembri 1951 a v roku 1954 boli ObVV, OVV a KV reorganizované na obvodné, okresné a krajské vojenské správy.

Z hľadiska počtov vojenských správ a ich zamestnancov vrchol zaznamenali v roku 1998 po územnom správnom členení SR k 1. 1. 1998. V tomto období boli tri krajské vojenské správy a 79 okresných vojenských správ približne s 1 400 zamestnancami.

V rokoch 2003 až 2007 v rámci profesionalizácie Ozbrojených síl SR, zrušenia inštitútu vojenskej základnej služby a reorganizáciami boli počty krajských a okresných vojenských správ znížené na súčasný stav 8 územných vojenských správ s krajskou pôsobnosťou.

Ministerstvo obrany SR riadi územné vojenské správy, prostredníctvom odboru riadenia štátnej správy, ktorých náplňou je výkon štátnej správy na úseku obrany.

V súčasnosti výrazne rezonuje Strategické hodnotenie obrany, ktoré v otázkach existencie miestnych vojenských správ skonštatovalo, že vzhľadom na ich nezastupiteľnú úlohu pri podpore výkonnosti OS SR v oblastiach ako sú doplnovanie, výcvik, zabezpečenie a podobne budú uvedené prvky zachované, ale prejdú procesom racionalizácie a optimalizácie štruktúr v nadväznosti na definované postupy cieľového modelu Ozbrojených síl SR a integrovaného MO SR. Až rozpracovanie projekčnej fázy budúcnosti rezortu obrany vytvorí konkrétnu spoločenskú požiadavku na zabezpečenie plnenia úloh na úseku obrany špecializovanými prvkami štátnej správy.

Slovník anglicko slovenský

- architectural** – architektonický, staviteľský
- baffle** – zmiast, poplieť
- fiend** – nadšenec, fanúšik, démon, diabol
- juvenile** – nepholetý, mladistvý, infantilný, nezrelý
- bandage** – obväz, obviazať
- misery** – utrpenie, trápenie, bolesť
- sonority** – zvučnosť, zvonivosť
- aptitude** – schopnosť, nadanie
- bergein** – dohoda, dohodnúť sa, dohadovať, vyjednávať
- misty** – hmľistý, zahmlený
- argue** – hádať sa, prehovárať, presvedčať, argumentovať
- fluster** – znepokojiť, znervózniť
- bruise** – modrina, podliatina, odrenina
- armistice** – prímerie
- solely** – výlučne, výhradne, jedine
- frugal** – skromný, striedmy, šetrný, hospodárny
- arouse** – zobudiť, vzbudiť
- splendid** – nádherný, veľkolepý, vynikajúci
- huffish** – nafačaný, oduťý, urazený, urážlivý, nedotklivý
- arty** – afektovaný, strojený, neprirodzený
- soulless** – bezduchý
- barbarity** – barbarstvo,
- fiery** – ohnivý, vrúcný, zápalný, horľavý, pálivý, štipľavý
- sorrow** – smútok, žiaľ, smútiť, žiaľiť
- totter** – kolísat sa, knísať sa, potkýnať sa, potácať

Kalendár sem, kalendár tam

/ kpt. Peter GARAJ

Dnes nebudeme písať o sľúbenom softvérovom katalógu, ale povieme si niečo o zdieľaní. Konkrétne o zdieľaní kalendára v Outlooku.

V Outlooku máme viacero typov kalendárov. Jeden sa označuje ako privátny. Je to kalendár, ktorý nie je možné zdieľať a je uložený vo vašom počítači a funguje, aj keď nie ste pripojení k RDS. Ak chceme zdieľať akékoľvek informácie, musíme ich zapísať do iného kalendára.

Ďalší kalendár sa označuje ako verejný. Je možné nastaviť jeho zdieľanie a povolenia pre ľubovoľného používateľa v doméne a pre ľubovoľný počet používateľov.

Tretí typ kalendára je kalendár niekoho iného, ktorý sme si pripojili. Spôsobov pripojenia je viacero. Prvým spôsobom je, ak si otvoríme v Outlooku 2003/2007 časť Kalendár a potom klikneme na „Otvoriť zdieľaný kalendár“. Outlook sa nás opýta na meno osoby, ktorá zdieľa kalendár. Takže ak si chcete otvoriť napríklad môj kalendár, napíšete tam moje meno. Alebo si vyberiete zo zoznamu používateľov. V Outlooku 2010 je táto možnosť otvoriť zdieľaný ka-

lendár skrytá v hornom menu v časti Otvoriť kalendár, položka „Otvoriť“ zdieľaný kalendár: Ak sa nám podarí pripojiť sa k zdieľanému kalendáru, objaví sa v ľavom stĺpci a podľa toho, aké práva nám nastavil vlastník kalendára, môžeme doň zapisovať, alebo si ho len prezerať. Tieto pravidlá môže meniť len vlastník kalendára.

Pozrime sa na tie pravidlá.

Každý vlastník kalendára môže svojmu verejnému kalendáru určiť práva prístupu pre každého používateľa. A každému môže nastaviť osobitné pravidlá na čítanie alebo mazanie položiek. K týmto možnostiam sa dostaneme tak, že pravým tlačidlom klikneme na kalendár, ktorý chceme zdieľať a vyberieme si poslednú možnosť v menu, ktorou sú vlastnosti kalendára. Potom si v záložkách vyberieme možnosť „Povolenia“. Samozrejme, to nefunguje na už spomínaný privátny kalendár, ktorý sa zdieľať nedá.

Outlook nám ponúka preddefinované práva [redaktor, šéfredaktor atď...], ktoré však bežnému používateľovi nemusia nič hovoriť. Preto si môžeme svoje práva nastaviť aj úplne ručne. Začneme kliknutím na

Kontrola identifikačných znakov – zbytočná byrokracia?

/ kpt. Roman SAVKA

Prax evidencie vozidiel rezortu obrany ukázala, že kontrola identifikačných znakov zvereného vozidla vzbudzuje určitú nechuť a úvahy o opodstatnenosti tohto úkonu. Na vysvetlenie jej podstaty uvádzame zopár skutočností.

Kontrola identifikačných znakov vojenského vozidla patrí do kompetencie Vojenskej polície spravidla v mieste dislokácie útvaru. Vojenskú policajť v zmysle čl. 3 ods. 3 SMO č. 54/2008 o evidencii vojenských motorových vozidiel a ich prípojných vozidiel a o schvaľovaní technickej spôsobilosti vojenských motorových vozidiel v znení SMO č. 65/2009 vydáva užívateľovi Potvrdenie o zhode identifikačných znakov vojenského vozidla. Okrem hlavného identifikačného znaku VIN (výrobné číslo podvozka) kontroluje policajť aj ďalšie technické parametre vozidla (napr. rok výroby, farbu druh paliva, počet náprav, rozmery pneumatík a pod.).

Prečo je kontrola taká dôležitá ?

Vojenská polícia od roku 1993 vedie evidenciu vojenských vozidiel, pričom v jej začiatkoch vzhľadom na zastarané softvérové vybavenie nebolo možné do systému a na Osvedčenie o evidencii vojenského vozidla zapisovať všetky potrebné technické údaje, ale najmä hlavný identifikačný znak vozidla, a to výrobné číslo VIN v celom znení. Z tohto čísla sa najskôr zapisovalo iba jeho posledných 6 číslic. Od roku 2008 až 2009 sa začal využívať nový softvér a postupne sa začali staré Osvedčenia o evidencii vozidla (malé modré) nahradzovať novými Osvedčeniami o evidencii, používanými v civilnom sektore (podľa § 23 zákona č. 725/2004 Z. z. o podmienkach prevádzky vozidiel v premávke na pozemných komunikáciách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov). Z dôvodu spresnenia údajov v evidencii vojenských vozidiel začala Vojenská polícia od roku 2010 kontrolovať všetku techniku v rezorte obrany, pričom sa okrem neúplne uvedených VIN čísiel zistilo aj veľké množstvo ďalších nezrovnalostí zásadného charakteru, ako

- absolútna nehoda VIN čísla na podvozku a v dokladoch,
- na osvedčení o evidencii niekoľko rokov figurujúci predchádzajúci užívateľ,
- nepresné roky výroby vozidiel,
- vozidlá bez Osvedčenia o evidencii a pod.

Väčšinu nedostatkov okrem skráteného VIN čísla spôsobili užívatelia predovšetkým chybným nahlásením údajov do evidencie. Na zamedzenie vzniku ďalších nedostatkov Vojenská polícia v zmysle interného predpisu od roku 2008 podrobuje vojenské vozidlo kontrole identifikačných znakov pri každej zmene v evidencii.

Osvedčenie o evidencii v súčasnosti obsahuje neporovnateľne viac položiek ako v minulosti, čo pri výmene osvedčenia („malého modrého“) za nové a pri jeho vyplňovaní často prináša nemalé komplikácie. V mnohých prípadoch od techniky neexistuje takmer žiadna technická dokumentácia, podľa ktorej by bolo možné vystaviť adekvátne osvedčenie, ktoré je zároveň potrebné na pohyb vozidla mimo územia SR. Kontrola identifikačných znakov vojenského vozidla sa robí pri akejkoľvek evidenčnej zmene, tzn. nadobudnutie vozidla, zmena užívateľa, prestavba vozidla, strata OEV a pod.

Súčasný trend vývoja techniky a neustále zvyšovanie nárokov na bezpečnosť v premávke na pozemných komunikáciách nám nedáva inú možnosť, len tejto oblasti venovať maximálne úsilie, čo je pre nás samozrejmosťou a otázkou bezpečnosti prvoradým kritériom pre úspešné završenie akýchkoľvek cieľov.

Na vývoji, prevádzke a zefektívňovaní evidencie vojenských vozidiel sa podieľajú naši pracovníci nrtm. Ľubomír Gerbel a Ľubica Horňáková pod vedením mjr. Ing. Martina Jašša, ktorí sú ochotní pomôcť pri riešení prípadného problému a otázok spojených s uvedenou problematikou.

Dňa 5. októbra 2011 okolo tretej hodiny popoludní podľa hol v kruhu rodiny zákernej rakoviny pankreasu jeden z otcov modernej výpočtovej techniky, ako ju poznajú súčasné generácie. Steve Jobs, zakladateľ firiem Apple a NeXT a „vlastník“ firmy Pixar. Mnohými zatracovaný či obdivovaný, Steve Jobs je považovaný za perfekcionistu a jedného z najtvrdších a najnáročnejších šéfov vo svojej triede. Za všetko hovorí historika o prvom iPod-e. Keď „finálnu“ verziu produktu doniesli návrhári a inžinieri za Jobsom, ten iPod len potiažkal v ruke vrátil ho na prepracovanie so slovami: „je veľký a ťažký“. Jeden inžinier namietal že to spravili najlepšie, ako sa len dalo. Jobs chvíľku premýšľal a potom hodil iPod do akvária, ktoré mal v kancelárii. S utopeného iPodu stúpali bubliny, ktoré Jobs chvíľu pozoroval a povedal: „Stále tam je vzduch, spravte to menšie.“

O pár dní neskôr, 8. októbra 2011, podľa hol chorobe Dennis Ritchie. Dennis Ritchie bol spolutvorcom operačného systému Unix v roku 1971, ktorý sa dodnes používa v rôznych mutáciách a vyšli z neho systémy ako Linux, Mac OS X, FreeBSD, iOS, AIX či Solaris. Ďalej bol Dennis Ritchie tvorcom programovacieho jazyka C niekedy v roku 1975. Programovací jazyk C je najrozšírenejším programovacím jazykom a každý počítač bez ohľadu na to, či je v mobilnom telefóne, mikrovlnke, v bezpilotnom lietadle alebo v systéme na ovládanie ABS brzd, obsahuje programovacie techniky písané a založené na jazyku C. Napríklad Google search je napísaný v tomto jazyku a aj každý www server je založený na funkciách, ktoré boli napísané v jazyku C pre systém Unix. Dennis Ritchie pripravil pôdu pre všetky moderné informačné technológie vrátane Internetu. Duch tohto tichého génia je navždy spojený s modernými výdobytkami súčasnosti.

/ kpt. Peter GARAJ

tlačidlo „pridať“ a vyberieme si osobu, ktorej chceme nastaviť práva prístupu do kalendára. Po kliknutí na „OK“ sa daná osoba pridá na koniec zoznamu osôb a jej práva sa nastavujú na „žiadne“. Klikneme na túto osobu a v spodnej polovici okna si môžeme vybrať, čo môže a čo nie. Keďže v každej verzii Outlooku je toto okno mierne odlišné, povieme si len všeobecné veci. Práva sú rozdelené na dve základné skupiny. „Vlastné“ sú veci, ktoré do vášho kalendára zapisala daná osoba. „Všetky“ sú všetky ostatné veci. Takže napríklad bežné nastavenie pre prispievateľa by mohlo byť nasledujúce. Vlastné veci môže čítať, vytvárať, upravovať a odstraňovať. Všetky veci môže čítať. Takýto typ nastavenia sa volá Redaktor a Outlook nám po nastavení týchto práv zmení úroveň povolenia pre danú osobu na Redaktor. Ak by sme niekomu dali plné práva na celý náš kalendár [to znamená čítať, vytvárať, odstraňovať a upravovať všetky položky], to je rola Vydavateľ. Po nastavení práv nezabudnite kliknúť na tlačidlo „Použiť“, inak sa vaše zmeny nepoužijú.

Správanie v reštauráciách

/ Miloš ARNOLD

/ oddelenie protokolu KaMo

Človek vstupom do reštaurácie alebo iného zariadenia služieb verejnosti podobného charakteru vstupuje zároveň do zložitejších spoločenských vzťahov a kontaktov. Nevystačí iba so základnými pravidlami slušného správania; treba, aby poznal aspoň najdôležitejšie normy.

Do reštaurácie vstupuje vždy prvý muž. Ak ide o väčšiu spoločnosť, idú za pánom všetky dámy a za nimi potom ostatní muži. Muž teda vstúpi prvý, aby ženu uviedol do cudzieho prostredia. V šatni jej pomôže vyzliecť kabát a postará sa o jeho uloženie. Ak s mužom ide viac žien, pomôže muž len tej najstaršej (najváženejšej), ostatné nečakajú a postarajú sa o seba samy.

Muž nájde miesto pri stole: buď prechádza miestnosťou s partnerkou, ktorá sa vyjadří, či jej miesto vyhovuje, alebo ho nájde sám a po partnerku sa vráti. Vo všetkých lepších reštauráciách sa o hostí pri príchode postará čašník, ktorý ich k stolu uvedie.

Pri sadaní muž odsunie stoličku od stola, potom ju prisunie späť tak, aby si žena mohla sadnúť. V prípade, že k stolu uvádza čašník, preberá túto povinnosť on. Muž si potom sadne oproti žene alebo po jej ľavej strane.

Ak prichádza muž so ženou k stolu, kde sedia ich známi, mali by muži pri stole vstať a po vzájomných pozdravoch znovu si sadnúť až po ženu. Galantný muž, ktorý pozná pravidlá slušného správania, vstane aj v prípade, keď si k stolu prídu sadnúť neznámi ľudia. Ak ide o dve ženy, môže im pomôcť pri usadení. Ak ide do reštaurácie muž sám, nikdy by si nemal vybrať miesto pri stole, kde sedí sama žena. A naopak, samotná dáma prijme miesto pri stole, kde sedia iba muži len vtedy, že nikde inde nie je voľné.

Samozrejmosťou by malo byť, že spoločnosť pri stole sa venuje sama sebe. Je prejavom nezdvorilosti, ak sa niekto baví s okoloidúcimi známymi, alebo dáva prednosť pozorovaniu ostatných hostí a pod. Ak sa pri stole pristaví známy, zdravíme posediačky, muž vstane iba v prípade, že chce niekomu podať ruku a prehovoriť s ním niekoľko viet. Keby malo ísť o dlhší rozhovor, je jeho povinnosťou pozvať známeho (známu) k stolu a postojáčky ho [ju] predstaviť všetkým prítomným. Ak známeho k stolu nevoláme, v každom prípade je jeho povinnosťou pozdraviť spoločnosť úklonou hlavy, na čo mu každý rovnakým spôsobom odpovie. Netreba vari pripomínať, že k pozdravu patrí aj pohľad do tváre každému z pozdravených (ak nejde o veľkú spoločnosť).

Host má právo v pokoji si vybrať z jedálneho a nápojového lístka. Povinnosťou personálu je dať tento výber k dispozícii v písomnej forme s platnými položkami. Ak sa už stane, že niektoré jedlo alebo nápoj sa minuli, malo by to byť na lístku vyznačené. Príste v pravú chvíľu, keď si host niečo želá (bez toho, aby musel dlho čakať alebo naopak, mal pocit nátlaku na rýchle, a teda neuvážené rozhodnutie), je jedným z tajomstiev čašnickej umenia. Host sa môže s čašníkom poradiť, čo si objedná, ak nie je pevne rozhodnutý, alebo chce poznať miestnu špecialitu. Aj pri výbere vína sa možno obrátiť na čašníka. Vtedy spresníme, akému druhu vína dávame prednosť. Objednáva vždy muž [osoba spoločensky menej významná, ak je hositeľom napríklad muž starší ako jeho hostia, teda osoba spoločensky významnejšia].

Spomíname

/ por. Mgr. Ján MAGYAR

starší kaplán Multifunkčného práporu Hlohovec

Jedného kňaza raz pozval bohatý muž na obed. Po jedle ho zaviedol na miesto, odkiaľ bolo veľmi dobre vidieť celé okolie. Keď sa pozerali južným smerom, videli dobre obrábané úrodné polia. „Keď sme sa sem prisťahovali pred dvadsiatimi piatimi rokmi, nemal som nič a bola tu len ľadom ležiaca neúrodná zem. Teraz mi patria všetky tieto úrodné lány," vysvetľoval hosťiteľ. Potom sa spoločne pozerali východným smerom na zelené pasienky so stádami dobytká. „Všetko mi to patrí." Západný pohľad im umožňoval obdivovať nádherný les. „S postupnou výsadbou lesa sme začali ihneď po našom príchode," vysvetľoval bohatý muž. Prehliadku okolia ukončili pohľadom na sever, na konštrukcie naftových veží. „Bola to nesmierna štvrtstoročná drina, ale podnikanie sa darí a dnes to všetko patrí mne a mojej rodine." Po krátkej odmlke položil kňaz ruku na plecía miliónára a ukázal smerom hore: „A koľko máte týmto smerom?" Muž sklonil hlavu a vyznal sa: „Nikdy som na to nemyslel."

Tieto slová charakterizujú postoje značnej časti aj dnešnej modernej spoločnosti. Nebo je často tým posledným miestom, na ktoré dnešný moderný človek myslí. Pohľad hore často stráca aj dnešná kresťanská cirkev. Pán Ježiš v podobenstve o lakomom boháčovi, ktorý si chcel užívať života, keďže bol materiálne na mnoho rokov zabezpečený, povedal: „Blázon, tejto noci požiadajú tvoj život od teba, a čo si pripravil, komu to zostane? Tak bude s tým, kto si zhromažďuje poklady, a nie je bohatý v Bohu." (Lukáš 12,20-21)

Zrkadlo Božieho slova chce skrze pôsobenie Ducha Svätého uprieť náš pohľad hore k nebeským hodnotám. „Lebo nemáme tu trvalého miesta, ale hľadáme ono budúce." (Židom 13,14). O tom sú aj tieto jesenné dni, ktoré prežívame, keď myslíme na večnosť, spomíname na našich drahých zosnulých. Akoby nás tá atmosféra zastavila uprostred nášho každodenného náhľenia. Je dobre, že v našom uponáhľanom svete sú takéto dni tichých spomienok na tých, ktorí nám v živote boli milí a drahí a ktorí už od nás odišli. Veď tvorili dôležitú súčasť nášho života a v spomienkach si ich, pokiaľ sa dá, znova sprítomňujeme. Keď pobudneme pri ich hrobách, keď sa v rozhovoroch vraciame k ich životom, ožívajú v nás spomienky na mnohé z toho, čo sme spolu s nimi prežili, spomienky na to, za čo všetko im vďačíme, na prejavy ich lásky a starostlivosti.

Spomíname na tých, ktorí odišli vo vysokom veku, ale aj na tých, ktorí podľa nášho ľudského hodnotenia odišli predčasne a odchod ktorých nám spôsobil mimoriadne veľkú bolesť. Spomíname na tých, ktorí nám odišli pred viacerými rokmi, ako aj na tých, ktorí nás opustili len nedávno. Každý z tých, na ktorých myslíme, bol svojím spôsobom jedinečný, a tým sú poznačené aj naše spomienky na nich. Svojím spomienkam pripájame vďaku Pánu Bohu za ľudí, ktorých nám dal v živote ako blízkych. Človek si vlastne až po ich odchode, pri spomienkach, v plňšom zmysle uvedomí, čo títo ľudia pre neho znamenali, a preto tým úprimnejšie ďakuje za nich Pánu Bohu. Zložiť pri hrobe ruky k modlitbe alebo aspoň v duchu povedať Pánu Bohu pár slov vďaky – to patrí k peknému kresťanskému spomínaniu. Pamiatka zosnulých nás vedie k myšlienkam na večnosť a našu pominuteľnosť, na to, že aj my kráčame v ústrety k nebeskému kráľovstvu, kde máme nádej sa stretnúť so svojimi milovanými, ktorí nás na tejto ceste predišli.

Nočné služby

/ kpt. Michaela ŠTAMMOVÁ

/ foto PhDr. Alena HARAGOVÁ

- Okrem stresorov operačného charakteru, ktoré
- sme spomínali v predchádzajúcich príspevkoch,
- pôsobia na vojakov v nasadení aj chronické stre-
- sory. Tieto sú menej intenzívne, ale majú kumu-
- latívny charakter a za istých okolností oslabujú
- schopnosť nasadených znášať záťaž.

M. Štammová

Stresory, ktoré narušajú prirodzenú fyziologickú rovnováhu sú napr. extrémne klimatické podmienky, hlad, smäd, nedostatok spánku a pod.

V dnešnom príspevku sa budeme zaoberať problematikou, ktorá súvisí s narušením spánkového režimu, prirodzených biorytmov človeka – pracou v noci. Takejto záťaži sú pravidelne vystavení príslušníci strážnych jednotiek v dôsledku striedania denných a nočných služieb.

Práve nočné služby narušajú naše prirodzené cirkadiálne rytmy – tzv. biorytmy. Je dokázané a každý z nás s tým má aj osobnú skúsenosť, že psychické procesy nie sú v priebehu 24 hodín rovnako aktívne. Napriek individuálnym rozdielom môžeme povedať, že počas jedného dňa zažijeme tri intenzívne vrcholy našej aktivity. V dopoludňajších hodinách sme najaktívnejší medzi šiestou a dvanástou hodinou, potom dochádza k poklesu. Druhé obdobie výkonnosti zažívame medzi šesťnástou a sedemnástou hodinou. Posledné obdobie, kedy je pre nás aktivita prirodzená je okolo 21. hodiny. Potom nasleduje prirodzený pokles, ktorý trvá približne do štvrtej hodiny rannej. Z uvedeneho vyplýva, že nočná práca je v rozpore s prirodzeným biologickým rytmom organizmu. Napriek tomu, že ľudia majú rozdielnu schopnosť znášať nepriaznivé stavy, plne sa adaptovať na nočnú prácu nie je možné. Z tohto uhla pohľadu je záťažou fakt, že je potrebné podávať výkon v čase, kedy je náš organizmus utlmený.

Denný spánok po nočnej službe nebýva plnohodnotný. Jednak to opäť súvisí s biorytmami, kedy nútime organiz-

mus oddychovať v čase našej prirodzenej aktivity, jednak so skutočnosťou, že obvykle býva takýto denný spánok kúskovaný v dôsledku rušivých momentov počas dňa. Časté a dlhodobé striedanie denných a nočných služieb narušuje imunitu, prispieva k depresívnym náladám. Ak ľudia s takýmto charakterom práce nemajú dostatok kvalitného oddychu, mení sa výrazne ich schopnosť adekvátne reagovať. Najčastejšie dochádza k prepiatym emočným reakciám, ich mozog sa dostáva do stavu primitívnej pripravenosti „bojovať alebo ujsť“ a strácajú schopnosť pokojne a racionálne reagovať. Pre kvalitný pracovný výkon a psychickú odolnosť v takýchto situáciách je najdôležitejšia pravidelnosť denného režimu, ritualizácia zaspávania a čo najlepšie zatemnenie miestnosti, v ktorej oddychujeme po nočnej službe.

Ďalšou významnou okolnosťou súvisiacou s pracou v noci je fakt, že noc sťažuje vnímanie a spomalenie rýchlosti a pružnosti reakcií. V prípade nedostatočne osvetleného pracovného prostredia sa komplikuje zrakové vnímanie, čo priamo vedie k zvyšovaniu psychického napätia, obáv a stiesnenosti. V takýchto situáciách narastá význam vnímania zvukov, ktoré ale predstavujú menej spoľahlivý zdroj informácií. Niektoré štúdie tiež hovoria o tom, že v noci sme ochotní viac riskovať. Tiež sa v plnej miere obnažuje naša spoločenská podstata a službu v noci zvládame ľahšie, ak nie sme sami.

Nová kaplnka vo Zvolene

/ ThDr. Tibor UJLACKÝ, PhD.

„T ako sú piloti počas letu neustále spojení s riadiacim centrom na zemi, tak sú anjeli ako nebeské bytosti počas svojho pôsobenia v službe ľudom neustále spojení s Bohom. Tak ako sú anjeli naplnení radosťou v dôsledku spojenia s Bohom, nachádzajte aj vy radosť zo spojenia s Bohom aj v tejto novej vojenskej kaplnke zasvätenej Anjelom strážcom, v ktorej bude odtiaľ neustále Boh prítomný vo Sviatosti Eucharistie. Staňte sa tiež anjeli pre druhých ľudí." Takto sa prihovorił ordi-

nár OS a OZ SR Mons. František Rábek veriacim príslušníkom a zamestnancom Brigády velenia, riadenia a prieskumu Vzdušných síl 3. októbra vo Zvolene počas slávnostnej posviacky novej kaplnky zasvätenej Sv. Anjelom strážcom. Počas slávnostnej sv. omše, ktorú ordiár Rábek celebrola spolu s generálnym vikárom plk. Mons. Františkom Počurkom, dekanom Vzdušných síl plk. Markom Trochanom, kaplánom Le-teckej základne na Sliaci mjr. Františkom

Mihalom, dekanom mesta Zvolen Mons. Vojtechom Nepšinským a miestnym vojenským kaplánom por. Pavlom Lukáčom, zriadil ordinár aj novú vojenskú farnosť miestnej brigády s rovnomeným titulom Sv. Anjelov strážcov. Kaplána poručíka Pavla Lukáča vymenoval za jej prvého farára. Počet vojenských, policajných a väzenských kaplniek stúpól na 47 a farností Ordinariátu OS a OZ SR na 39.

Ozbrojené sily Slovenskej republiky

Armádny magazín v Slovenskej televízii

PROFESIONÁL

uvidíte v premiére

každý štvrtok na

Dvojke po 16,00 h.

a v dvoch reprízach

- ich vysielači čas sledujte na internete.

Kanadská stratégia známa

Kanadský sekretariát pre národnú stratégiu obstarania námorných plavidiel (NSPS) v októbri oznámil výsledky žiadosti o ponuku (RFP) na výstavbu skupiny veľkých lodí pre ministerstvo obrany, ministerstvo rybolovu a kanadskú pobrežnú stráž v celkovej hodnote 33 mld. kanadských dolárov. Výsledky zámeru majú vytvoriť pracovné miesta a priniesť výrazný ekonomický prínos v lodiarstvom priemysle a príbuzných odvetviach naprieč celou krajinou javorového listu. Podľa rozhodnutia NSPS bola na výstavbu 21 plavidiel v rámci balíčka bojových lodí vybratá spoločnosť Irving Shipbuilding a pre balíček siedmich nie bojových plavidiel Vancouver Shipyards. Zákazka je rozložená postupne na 20 až 30 rokov. Výstavba menších plavidiel (116 jednotiek) v sume cca dve miliardy CAD bude pridelená mimo súťaže ostatným kanadským lodeniciam a tender na pravidelnú údržbu a opravy plavidiel v sume 500 mil. CAD ročne bude prístupný pre ľubovoľné lodenice v štandardnej procedúre.

Výber dvoch lodeníc prostredníctvom NSPS predstavuje najväčšie nákupné rozhodnutie a výber v kanadskej histórii. Íšlo pritom o využitie doteraz inovatívneho a jedinečného výberového postupu z viacerých hľadísk. Íšlo najmä o otvorené a transpa-

rentné konzultácie s uchádzačmi na tému konceptu, požiadaviek, hodnotenia i kritérií výberu. Ďalej o využitie poradenstva tretích subjektov ako Fairness Monitor, First Marine International, KPMG či PricewaterhouseCoopers. Uchádzači boli o výsledkoch hodnotenia tiež informovaní ako prví a museli súhlasiť so zdieľaním dôverného hodnotenia svojich schopností vykonať zákazku.

Pre ministerstvo obrany vybrané lodenice postavia od 6 do 8 plavidiel pre pobrežné a arktické hlíadkovanie, ktoré zabezpečia ozbrojené sledovanie záujmových vôd. Dve plavidlá (s opciou na ďalšie) budú patriť do kategórie podporných plavidiel pre spoločné operácie a nahradia dve staršie zásobovacie a palivo dopĺňajúce lode. Najpočetnejšou položkou v počte 15 kusov budú hladinové bojové plavidlá, ktoré nahradia súčasné kanadské torpédoborce a fregaty. Pre ministerstvo rybolovu a pobrežnú stráž sa postaví jedna nová oceánografická výskumná loď, tri výskumné plavidlá pre rybolov a jeden polárny ľadoborec.

rak

ilustračné foto MO Kanady

Zbierka na Katedrálu

Ordinariát OS a OZ SR Mons. František Rábek vyhlásil verejnú zbierku na Katedrálu sv. Šebastiána v Bratislave – Krasňanoch patriacu Ordinariátu OS a OZ SR. Jej výnos je určený na dokončenie monumentálnej mozaiky, ktorú pripravuje svetoznámy umelec Ivan Marko Rupnik. František Rábek sa obracia na príslušníkov ozbrojených síl a ozbrojených zborov, ako aj na širokú verejnosť, aby finančne podporili projekt, na ktorý nie jednoduché získať prostriedky zo štátneho rozpočtu, pričom Ordinariát OS a OZ SR iné zdroje príjmov nemá.

Svoje príspevky môžu darcovia odovzdať prostredníctvom kaplánov Ordinariátu OS a OZ SR alebo zaslať priamo na účet č. 1040375805/3100 vo Volksbank.